

- PERSFOCUS -

DECEMBER 1985

Namokken over de zedenwet	pag. 1
Big brother in Nederland	pag. 5
Wat te doen tegen discriminatie ?	pag. 7
Kinderen achter de tralies	pag. 10
Kindermishandeling	pag. 11
Richtingenstrijd over porno	pag. 12
Aktueel	pag. 13
Achtergrond	pag. 16
Extra: perscommentaren over manoeuvres Korthals Altes	pag. 20

SANTA KLAUS IS WATCHING YOU!

Verschijnt 12 keer per jaar; abonnementsprijs f 55,- per jaar,
giro 5459646, vereniging Martijn, Hoogeveen

Zeden

949

Deze tekst is een samenvatting van de inhoud van de aflevering. Het behandelt de zeden en de moraal in de samenleving. Het gaat over de rol van de media, de politiek en de wetten in het vaststellen van de zeden. Het is een kritische analyse van de huidige situatie en een oproep tot verandering.

Deze tekst is een samenvatting van de inhoud van de aflevering. Het behandelt de zeden en de moraal in de samenleving. Het gaat over de rol van de media, de politiek en de wetten in het vaststellen van de zeden. Het is een kritische analyse van de huidige situatie en een oproep tot verandering.

PERSFOCUS, eerste jaargang, nr. 12

Uitgave van de Vereniging Martijn

GA-De Groene Amsterdammer
Skr-De Schoolkrant
VN-Vrij Nederland
HN-Hervormd Nederland
Par-Het Parool
HC-Haagse Courant
Vk-De Volkskrant
Opzij-Opzij
GK-De Gaykrant
Tr-Trouw
NRC-NRC Handelsblad
DT-De Tijd
NN-Nieuwsblad van het Noorden
HgvD-Hoogeveens Dagblad
Dordt-De Dordtenaar
IHT-International Herald Tribune
Pr-Privé

Bijlage: Haagse Courant, Dagblad Tubantia, Algemeen Dagblad, Trouw, De Volkskrant, NRC Handelsblad, De Waarheid, Het Parool, De Tijd, Nieuwsblad van het Noorden, Utrechts Nieuwsblad, Vrij Nederland,

De afbeelding is een portret van een vrouw. Het is een zwart-wit beeld met een zachte achtergrond. De vrouw heeft donker haar en kijkt afzijdig van de camera.

Het is nog niet zo lang geleden
Dat de Kamer sprak over de zeden.
Het tegengaan van porno-onderdrukking
Werd een gansoese mislukking.
Tegengaan van gewelddadige veelzijdigheid
Stroomt niet met vrijheid van drukpersbeleid.
De wetgeving Gelijke Behandeling
Daarop in de verzuukeling.
Homoseksualiteit zijn niet in de gratie,
Vandaar de toegestane discriminatie.
Een meisje onder de zestien jaar
Kont volgens de Kamer niet vrijwijd klaar.
Vandaar dan ook het strafbaar blijven
Van het aanraken van jongere leven.
Als de familie bezwaar heeft tegen een vriend,
Dan fluks een aanklacht ingedand.
Het lichamelijke zelfbeschikkingrecht
Dat vindt de Kamer niet zo slecht.
Dat dwang dus altijd strafbaar is
Dat vindt de Kamer toch nog mis.
De Kamer bemoeit zich nu intensief
Met de motieven van een meisje en haar lief.
Voor we het weten wordt het nog erger.
Door een motie van Kosto en Haas-Berger:
Vrijen is pas toegestaan.
Als er een huwelijk is aangegaan.
En ook het plegenrukt wordt voortaan berekend
Nadat het toelating is gegeven.
Kortzichtigheid en zedepreken
Kenmerkt het socialistisch spreken.
Dan Lijl, Meyer, Van den Berg en Kok.
Die zitten steeds nog op de bok.
Van Dam verliet het fractiestel
En werpt zich in de Varmest.
De Verasenden zijn nog zwakker
Dan die van Haas-Berger en haar makker.
Tegen de maffia in oorlogpland
Is Van Dam misschien bestand.
De PvdA-Kamersleden met een vonk
Worpen Jeltje van Nieuwenhoven en Jan Pronk.
Maar wat zou ik over de PvdA
En niet over VVD en CDA?
Ach, zowel gelovigen als renegaten
Kunnen niet over zeden praten.
Mijn morsige, zalvige denken
Kan alleen de moros krenken.
Zo'n Geertsema, als echte liberaal
Heeft een heiderder verhaal.
Maar het gelukloof van hun leider Ed
Heeft bij mij kwaad bloed gezet.
Laat de verjardag van Sint voor u zijn
Viel pakjes, gezelligheid en marnepen.
En als u besluit om niet te vieren
Dan mag u toch iets leuk versieren.
Als voorschot krijgt u zonder wraak.
Een zeynte van Annermarie Grewel.

Seks en D66 van 14

Het uiterst scherpzinnige artikel over
tieners ("De onzedelijke ommezwaai
van de VVD", VN 30-11-85) bevat één
aparte onjuistheid.
Heirische en Van Weesel vermelden in
hun artikel en passant dat de D66-
fractie (ook) tegen de liberalisering
voorstelt van Korthals Altes zou zijn.
Dat is echter niet het geval. De fractie
van D66 heeft afgesproken geen stand-
punt te verkondigen over voorstellen
betreffende de decriminalisering van
na en kinderen (12- tot 16-jarigen),
vóórdat zij een definitief welvoorstel
onder ogen heeft gekregen. Het fractie-
lid Mik heeft in het Koninklijke Dag-
blad, vanuit zijn achtergrond als on-
gepluigd psychiater, gemaakt tot enige
voorzichtigheid voortrent.
Overigens mag het bekend worden ver-
ondersteld, dat D66 zich, tot op de dag
van vandaag, altijd heeft gekend le-
gen aan aparte wetgeving op het be-
rein van de zedelijkheid. In de nota
"Jeugdrecht, terecht" (uitgegeven
door het Stichting Wetenschappelijk
Buro-D66, december 1983) worden con-
crete suggesties gedaan om de aarde van
niet kinderen uit de zedelijkheidswet-
geving te halen. Voorgesteld wordt om
schermten tegen dwang, geweld en be-
schermten in hun keuzevrijheid, mid-
delst een aanpassing van artikel 234 lid
1, 2e, onder het kopje "Misdrijven le-
gen de persoonlijke vrijheid" - MM1.
Het is van de prake, dat er anno 1985
nog kinderen en volwassenen worden
opgepakt a/c. verhoord, voor een relatie
die zij in vrijwilligheid aan zijn ge-
gaan!

Amaridam.

MARTIN M.C.

MAASSEN
(voorzitter werkgroep Justitie D66)

Seks voor jongeren is nog steeds eng. Hoe is het eigenlijk gesteld met de
erotic op scholen? In mijn middelbare schooltijd (65-70) sloten de argen-
teloos en net of. Als vanzelfsprekend heb ik door de jaren heen ervaren
dat de wetgeving, in dit geval de zedelijkheidswetgeving, wel zou volgen.
Met knipperende ogen heb ik dan ook het rumoer aangehoord naar aanleiding
van het bericht dat seksuele contacten met jongeren vanaf twaalf jaar volgens
dit kabinet uit het wetboek van strafrecht gehaald moeten worden. Dat leek me
nu juist een vrij terecht opvatting. Maar nee, ouders "in het land" zouden
zich volgens VVD-leider Nijpels zo bezorgd maken over hun kinderen, dat de
"norm" zedelijkheid moet worden. De angst voor pedofiele zit er diep in. Het
spijt me zeer, ik word daar razend over. Vooral omdat we tegenwoordig steeds
beter weten, dat seksueel kindermisbruik door bekende binnen het gezin zo
vaak voorkomt. Het is een mythe om te denken dat kinderen daargelaten
beschermend zouden worden door het wetboek van strafrecht. Integendeel. Uit
alle verhalen over seksuele kindermishandeling kan iedereen onmiddellijk dat één
van de redenen waarom kinderen er niet over durven te praten is, dat zij de
schuld bij zichzelf zoeken: seks mag immers niet, seks is vies, slecht, dus als er
iets gebeurt, is het in de eerste plaats jouw schuld.
Het is dan ook niet de bewijst dat problemen oplevert. Wat problemen
oplevert, is het feit dat kinderen (net als vrouwen) niet gelovd worden als zij
zeggen misbruikt te zijn. Juist omdat bij kinderen en jongeren (vaak ook
meisjes) het risico van machtsmisbruik met of zonder geweld nog veel groter is
dan bij vrouwen, is het weerbaar zijn tegen dat misbruik zo essentieel.
Die weerbaarheid begint bij het accepteren van seksualiteit van kinderen en
jongeren. Ik ben ervan overtuigd dat niet zozeer incest een taboe is (zie hoewel
het voorkomt) maar het praten over incest. Dat wordt nu juist precies
gehandhaafd met het handhaven van het taboe op seksualiteit tot zestien jaar.
Zolang dat zo blijft, ben ik somber gestemd over het bestrijden van seksueel
geweld, seksueel misbruik, seksuele intimidatie.

André van Es is lid van de
Tweede Kamer voor de
Pacificistisch Socialistische
Partij. Afwisselend met
Jacques Wallage van de
PvdA vult zij de pagina
"links" in Het Schoofblad.

Rechts in NN 14

Ik heb me tien jaar lang beijverd voor het
zoveel mogelijk afschaffen van de straf-
baarstelling in de seksuele sfeer. Op dit
ogenblik speelt dit onderwerp weer maar
in omgekeerde zin. Het onzedelijke ge-
drag van de VVD bij de herziening van
de zedelijkheidswetgeving is er een voor-
beeld van. Een Korthals Altes die zo'n
honderdtal graden omdraait, door
van het ene moment op het andere de
leefijd voor toelaatbare seksualiteit met
kinderen te verhogen tot zestien jaar, dat
is belachelijk. En Kappene van de Co-
pello, die in haar nota ongewenste inti-
mitetten elastisch heeft overgetrokken als zijde
een vorm van geweld. Geweld is in het
strafrecht een nogal ernstig misdrijf. Als
men daaraan nu ook verstaat mens te
lang aankijken of met de ogen uitkle-
den op de werkloos, dan wordt het be-
grip geweld van zijn inhoud ontheven.
Gevaarlijk vind ik dat. Aanslacht voor
ongewenste intimiteiten is nog iets anders
dan ze in de geweldsfeer te trekken. Op
een gegeven moment gaat men schieten
met een kanon op een mug.
In de nota Kappene wordt seks afge-
schilderd als iets dat buitengewoon eng
is, een voortdurende bedreiging. Wat
vroeger vanuit een christelijke opvatting
werd verboden vanwege de eerbarmheid
van de vrouw, dreigt nu te worden verbo-
den vanwege de kwetsbaarheid van de
vrouw. We zijn dus niet zoveel verder ge-
komen en het is niet wat ik versta onder
een pluriforme samenleving en ook niet
onder een overheid die de voorwaarden
moet scheppen voor meer menselijk ge-
luk en niet moet proberen dat geluk af te
dwingen.

Ik vind deze ontwikkeling bedenkelijk.
Een: omdat je met strafrecht zwaar moet
omgaan. Twee: omdat strafrecht on-
geveerlijk is als middel om in te grijpen in
intimiteit relaties. Het is verkeerd vast te
stellen, dat de seksuele onderdrukking
van de vrouw onderdeel is van de alge-
hele onderdrukking van de vrouw in de
samenleving. De verhouding tussen een
man en een vrouw en tussen een vrouw
en een vrouw en een man en een man
wordt niet bepaald door de sociale ge-
laagdheid van die mensen, maar door hun
emoties. En drie: met strafrecht kun je
de samenleving niet sturen.
Sommige mensen vinden dat ze zich in
hun duurzame relatie moeten wegcijfe-
ren voor de ander. Dat heeft niets te ma-
ken met het feit dat zo iemand recht heeft
op een eigen inkomen. In iedere relatie
heb je, dat de één overloft heeft op de
ander; het is maar verzicht dat eeuwenlang
bestaat. Vaak is die situatie, dat de één
zich wil wegcijfeeren en het volgende mo-
ment de ander. Ik wil maar aangeven: dit
is allemaal zo persoonlijk, dat je ervoor
moet oppassen allerlei strafrechtelijke
normen te gaan opstellen en de politie en
de strafrechter erbij te halen.
Een van de dingen waarmee ik tenslotte
met een deel van de vrouwenbeweging
ben gebotst is, dat men de omhoog van
de vrouw in de samenleving volgens mij
niet bereikt door een verbod van porno-
grafie, omdat men dan in strijd komt
met de vrijheid van meningsuiting. Mijn
overtuiging is, dat iedere samenleving
alleen voortuit kan komen door gesprek,
door hoort en wederhoort. In elk geval niet
door censuur. Censuur kan nooit een weg
zijn naar emancipatie.

Krij die mop van Korthals Alles en de vleselijke gemeenschap?

De vreemde capriolen van minister Korthals Alles

Het voorstel van minister van Justitie Korthals Alles om de leeftijdsgrens waaronder seksueel verkeer strafbaar is, te verlagen van 16 naar 12 jaar, heeft voor veel oproer gezorgd. Zonder noemenswaardig verweer trok hij daarop het voorstel weer in. Jacquellien Soetenhorst (juriste) beschouwt de voorgeschiedenis die leidde tot dit wetswijzigingsvoorstel en de maatschappelijke betekenis van het verloop.

JACQUELIEN SOETENHORST

Op 29 jan '86

De huidige minister van Justitie Korthals Alles houdt op het front van de zeden-matigheden kennelijk van de verrassings-aanval. Toen vorig jaar juli het zomertoes voor de deur stond en menig kerkerd de koffers al had gepakt, namde hij het wetsontwerp over pornografie uit de ijkant om dat met gerwende speed door het parlement te loeden. Hoevel achteraf bezien — nu de kruidlampen zijn opgetrokken — er inhoudelijk is niet zo vreselijk veel geïberaliseerd is, temeer daar over kinderporno een strafalpening

werd ingelast, heeft de bewindman toch het beeld van de liberal, die de vrijheid van meeninguiting voorop stelt, versterkt. Het was ook een VVD-minister (Polak), die in 1970 de adviescommissie zedelijkheidswetgeving installeerde. Deze commissie-Melai heeft regelmatig gerapporteerd en in 1980 een eindrapport uitgebracht over de zware zedendelicten, zoals verkrachting en aanranding en seksuele handelingen van jeugdigen. Over dit onderwerp vond begin november een soortelijk incident plaats.

Hoe een weloverwogen wetsvoorstel plotseling veranderd werd

Op dat moment — 1 november om precies te zijn — werd het wetsvoorstel dat de materie van de zware zedendelicten behoudt aan de ministeriaal voorgelegd. Een perbericht meldt kort de inhoud van het ontwerp, dat nu naar de Raad van State is verzonden om advies. Dit alles is weinig verassend.

Het wetsvoorstel is gebaseerd op het eindrapport van de commissie-Melai en deze commissie heeft zich inmiddels laten adviseren door deskundigen en bijke-

nen uit alle hoeken en gaten van de samenleving. Bovendien was begin 1984 al een wetsvoorstel ter advisering naar de Emancipatieraad gestuurd. Deze bracht een positief advies uit. Ook op het punt van de seksualiteit van jeugdigen leek een werkbaar compromis gevonden tussen de erkenning dat meisjes en jongens ook seksuele verlangens hebben, zodat een absoluut verbod van seksuele handelingen onder een bepaalde leeftijdsgrens irreëel was en zelfs schadelijk. Maar aan de andere kant wordt ingetogen dat juist jongeren bescherming behoeven tegen misleiding en misbruik van overwicht, door met name ouderen.

Zoals bekend is dit een zeer heikel onderwerp, alleen al omdat wij eigenlijk heel weinig af weten van de denk- en leefwereld van kinderen, terwijl volwassenen in het algemeen, maar het meest lering in het bijzonder, grote moeite hebben met uitingen van seksualiteit zoals masturbatie of de vraag naar de pil van een jong meisje, of zelfs het puse leen van ongetrouwdheid. De adviesbureaus in de dachschaden laten nog zeer veel onwetendheid en zelfs huichelaar op dit punt zien.

Verwarring

Maar, terug naar de bewindsmen. Wat gebeurde er met dit wetsvoorstel? In plaats van met kennis van zaken en nuchter vast te houden aan het oorspronkelijk wetsvoorstel, zoals het in de ontwerping aan de Emancipatieraad was toegevoegd, brengt de minister nadere wijzigingen aan op het gevoelige punt van de leeftijdsgrenzen en laat hij vervolgens een perbericht uitgaan dat alleen maar verwarring sticht. Toen uit de reacties in de pers en op de televisie bleek dat de publieke opinie geschokt was door dit voorstel, werd de zaak voltrokt in de politieke sfeer getrokken. Niet alleen CDA-politici, die zich traditioneel afzijdig toonen van elke liberalisering op dit terrein, deden verwontwaardig. Nee, ook de liberalen waarden verontwaardigd. fractieleider Nijpels gaf blijk van zijn vertrouwens en de minister van Justitie verklaarde voor de televisie het bereid zijn het wetsvoorstel (op dit punt neem ik aan) in te trekken, alhoewel het een persoonlijke onderneeming van de man was!

De mensen kunnen het krijgen zoals ze willen' was de teneur van zijn verhaal, tot een aantal liberalen, maar vooral de zorgvuldige voorbereiding van deze wetgeving waren betrokken. Korthals Alles trok het boeteleed aan en koos in het debat in de Tweede Kamer de zware en de rol van de liberale bewindsmen, die graag tolerant zijn zijn, maar tegen zoveel omwil het onderwerp moet dekken. Deze gang van zaken is jammer, maar niet verlatingsgewikkeld. Een onderzoek naar de parlementaire besluitvorming in het al tolerant bekend staatende Zweden, laat precies hetzelfde patroon zien. Na een zorgvuldige en deskundige voorbereiding van de wetgeving over het reiden van de wetgeving over het reiden van seksuele contacten met en tussen jeugdigen, komt op het politieke niveau het debat in de emotionele sfeer te staan, waardoor politici niet langer de rol van de publieke opinie aan hun kant te houden.

Op die manier groeit de kloof tussen wat er wetelijk op seksueel gebied strafbaar is en de werkelijkheid. Het wachst op een minister van Justitie die nuchter maar consequent vasthoudt aan een wetsvoorstel, wanneer dit een breed maatschappelijk draagvlak heeft. Op die manier kan wetgeving een aanpak van het probleem rond seksueel geweld en seksueel misbruik door kinderen van jongeren, waarbij zoals steeds duidelijk moet — vooral de inactieve veel schade toebrengt aan meisjes en vrouwen.

Wetgeving en ook strafwetgeving kan zo hebben bij het reageren op dit soort problemen, maar dan moet dit wel worden uitgelegd. 'Wetgeving' zou wat meer 'wetpreken' moeten zijn. Anders krijgt het Wetboek van Strafrecht op dit gebied het karakter van het grote verloopboek, dat ver af staat van een ieder werkelijkheid.

DE HUIDIGE WET

artikel 244: stelt strafbaar vleselijke gemeenschap met meisjes ouder de twaalf jaar.

artikel 245: strafbaar — buiten echt — vleselijke gemeenschap met 'ene vrouwe' tussen twaalf en zestien jaar.

artikel 247: stelt strafbaar het plegen of dulden van ontschutte handelingen beneden de zestien jaar.

artikel 248(ter): minderjarigen opzettelijk bewegen ontschutte handelingen te plegen of te dulden door giften, beloften e.a. nadan omschreven middelen (dit is een klachdelict)

artikel 249: stelt strafbaar ontschut met minder-jarig kind/stiefkind.

VOORSTELLEN COMMISSIE-MELAI

artikel 244: — iemand beneden de

leeftijd van zestien jaar bewegen tot het plegen of dulden van seksuele handelingen.

artikel 245: strafbaar — geslachtsgemeenschap of daarmee gelijk te stellen handelingen plegen met iemand beneden de twaalf jaar.

artikel 247: strafbaar — beneden de zestien jaar het plegen van seksuele handelingen met kind/stiefkind.

WETSVORSTEL DAT NAAR DE EMANCIPIATIERAAD IS GEGAAAN

In afwijking van het voorstel commissie-Melai is in artikel 244 een omschrijving opgenomen van de middelen, waarmee 'bewogen' wordt kinderen tot seksuele handelingen te verleiden, zoals giften, beloften e.d.

WETSVORSTEL DAT AAN DE MINISTERRAAD IS VOORGELIJD

In afwijking van het wetsvoorstel dat naar de ER is gegaan is in

artikel 244 een absolute leeftijdsgrens opgenomen van twaalf jaar. Daaronder zijn dus alle seksuele handelingen strafbaar.

Het vreemde is dat de door de minister van Justitie aangebrachte wijziging eerder een criminalisering was dan een liberalisering, want hij bracht een absolute grens van twaalf jaar aan, terwijl in het stelsel van de commissie-Melai werd voorgesteld steeds te kijken of er sprake is van het bewegen van minderjarigen tot seksuele handelingen door misbruik van macht, positie of overwicht (met uitzondering van de seksuele penetratie, daarvoor geldt immers de absolute leeftijdsgrens van twaalf jaar).

De verlaging van de leeftijdsgrenzen is al aangebracht door de commissie-Melai daarbij gaat het om het verlagen van de minder-jarigheidsgrenzen (van artikel 246(ter) en van artikel 249, het zogenaamde inestastikel tot de leeftijdsgrenzen van zestien jaar.

Politiek gedraai rond pubersex kan klok terugzetten GK jan 86

Sexueel contact met minderjarigen onder de resten blijft voorlopig strafbaar. Op de valreep konden we in het deersbrenummer van De GAY Krant nog niet melden dat een verlaging van de 'sexrechtelijke' leeftijd van 16 tot 12 jaar, wat het kabinet al had besloten, van de baan lijkt doordat er in het parlement geen meerderheid voor te vinden is.
Onder de dreiging van nog meer stemmenverlies ging de VVD, die eerst heel liberaal de verlaging tot 12 jaar met verve had verdedigd, plotseling 180 graden om.
Fractieleider Ed Nijlens, in z'n tijd als gewoon Kamerlid ooit zelf al verdediger van een dergelijk liberale voorstel, gaf op een spreekbeurt in Den Haag nota bene zelf het sein om korte metten te maken met dat opmerkelijk kabinetsoverst. Vientwintig uur later ging VVD-minister Korthals Altes (Justitie) bereidwillig op de 'oproep' van zijn politieke voorman in en verklaarde van de leeftijd van 12 jaar geen halszaak te willen maken.

Het voorstel van het kabinet was sexueel contact op vrijwillige basis vanaf 12 jaar verder maar ongemoeid te laten.
Het lag volkomen in lijn met de al bestaande praktijk. De officier van Justitie sponcoert automatisch klachten over sexueel contact boven de 12 jaar als er sprake is van vrijwilligheid. Hij heeft wel wat anders te doen. Heel terecht wil de minister Korthals Altes de in onbruik geraakte wetgeving aan de praktijk aanpassen.
Op 1 november passeerde zijn voorstel in een pauze van het kruisaktenbeleid probleemloos de ministerraad. De CDA-ministers hadden een moment niet opgetikt, hetgeen gezinsminister Brinkman (CDA) duur kwam te staan. Hij kreeg een lading van kritiek over zich heen maar zag zich bovendien genoodzaakt het in zijn eigen partij verbodstod onderwerpen voertel ook nog eens in de media te verdedigen.

ZEDENPREKERS

Intussen maakte zedenprekend Nederland zich meester van het ontwerp en veroorzaakte al spoedig een publiciteit die de indruk wekte alsof het kabinet van plan was sex tussen 12-jarigen en veel ouderen voortaan verplicht te stellen.
Onder die publiciteit zag partijen als PvdA en D66 zich genoodzaakt terughoudend tot negatie op de voorstellen van het kabinet te gaan reageren.
Net als mr. Gerrit van Dam, exponent van de behoudende vleugel binnen het CDA en bestrijder van het wetsontwerp vroegen PvdA-ers zich of hij sexueel contact met kinderen tus-

sen 12 en 16 niet automatisch sprake is van overicht van een oudere en dus van afhankelijkheid van de jongste partner. In dat geval wilde het kabinet overgens het contact strafbaar houden.
Toen al erkende progressieve partijen als PvdA en D66 terug begonnen te krabbelen kon de VVD moeilijk achterblijven.
Wat de week daarvoor nog als logisch liberaal werd verdedigd werd door de VVD ineen afgevoeren in het volledige begrip voor ouders die bezorgd zijn wat er nu met hun kinderen van tussen de 12 en 16 zou gaan gebeuren. Dat blijft na het op commando door de knieten gaan van minister Korthals Altes overigens zeer de vraag.
Bij de Raad van State ligt nog steeds een wetsontwerp waarin sex tussen 12 en 16 conform het kabinetstandpunt wordt vrijgelaten. Officiëren van Justitie gaan ook door met hun automatische sepot van klachten hierover, maar door de houding van de politiek zou de klok juist wel eens kunnen worden teruggedraaid.
Er lijkt immers geen fractie in de Kamer te vinden die het beleid van het Openbaar Ministerie wenst te sanctiëren. Zelfs een 'compromisvoorstel' dat in politiek Den Haag circuleert om leeftijd op 14 jaar te zetten zou al de automatische herbevestiging van de strafbaarheid van sex tussen 12 en 14 jaar, waardoor Officiëren van Justitie haast weer genoodzaakt worden tot strafvervolgning over te gaan.
De liberalen hebben de seksuele vrijheid in Nederland met hun onmeewakel dus bepaald geen dienst bewezen!

Willemien Ruygrok : van chauffeur van de Rooie Vrouwen tot Kamerlid Oprij jan 86

het wel goed komt, maar als je de zegeningen optelt kom je niet erg ver. Als het aan mijn ligt kom ik ook meteen met een initiatief wetsontwerp, gelijkke behandeling. De tekst is klaar.

Eén van de negels op het Roosje-bild: de fractiediscipline moet in een verdere groeien. Hoe kijkt zij dat tegen aan?

„Ik snap best dat die er een beetje moet zijn maar ik zou willen dat die fractiediscipline er ook bestond als het gaat om contacten met de pers. Nu komt het te vaak voor dat kamerleden hun rancunes uitspreken via kranten en dat vind ik erg slecht. Ik heb bijvoorbeeld kniek op het feminisme zoals zich dat binnen de PvdA manifesteert. Het is mij volstrekt onduidelijk wat we concreet mee bezig zijn. Maar ik vind dat ik dat daar moet uitspreken en niet in bijvoorbeeld Oprij. Bij elke beslissing die ik straks moet nemen zal ik me afvragen: wat betekent die voor de kamer? Ik zou mezelf niet meer in de spiegel durven aanblijken als een andere afwijzing zou maken. Je wordt er heus niet zo snel uitgegooid. Denk jij nou werkelijk dat Jelpje van Nieuwenhoven haar borsten had kunnen pakken wanneer ze tegen de wet op de tweeverdieners had gestemd? Niet toch? De fractiediscipline op dat punt was

Willemien Ruygrok

helemaal niet nodig: al hadden alle PvdA-vrouwen tegengestemd, die wet was er toch gekomen.

Wat vindt jij van het voorstel van Korthals Altes dat inmiddels over ingetrokken is om seksueel contact vanaf 12 jaar niet langer strafbaar te maken?

Ik ben daarvoor omdat kinderen tussen 12 en 16 jaar (de huidige grens, red.) heel goed weten wat ze willen. Nu is het helemaal strafbaar, nu mag een meisje van 14 geen seksuele relatie hebben met iemand van 21. Dat vind ik verkeerd. Het was niet zo dat Korthals zei: seksueel contact vanaf 12 jaar, prima. Hij wilde alleen aangeven in welke gevallen het zou mogen, en zo hoort het ook.

Molly Geertsema ziet een kabinet zonder CDA er voorlopig nog niet komen 'VD is te lief voor het CDA'

Blauwdrukken

Als we Geertsema mogen geloven, liggen er al 'Blauwdrukken' klaar voor een kabinet zonder CDA. Voorlopig zal een kabinet er niet komen, beseft hij. „Ik hoop dat het over vier jaar wel komt“. Dit jaar zit een nieuw kabinet tussen CDA en VVD er dik in. al was het alleen maar vanwege het overblijfsel van de PvdA tegen de kruisakten. En omdat de VVD daarvoor vrijwel verzekerd is van herbenieuwde regeringsdeelname, kan zijn partij zich een hardere opstelling tegenover het CDA veroorloven, vindt Geertsema. „De VVD heeft helemaal geen overvloedige angst te hebben om de coalitie-partij voor het hoofd te stoten“.

De te grote voorlichtigheid van de VVD-fractie heeft volgens hem niets te maken met toenemend conservatisme, ten koste van de ware liberale lere. Maar conservatisme is er wel, helaas. „De fractie is een jukke weerspiegeling van het VVD-electorat. In Nederland bestaat geen eensgezinde conservatieve partij. Veel conservatieve kleinere groepen hun loyaltiteit bij de VVD“.

Tr 3-1

Tewille van de samenwerking met het CDA kan de fractie, in de ogen van Geertsema, liberale beginselen soms 'vervalschen'. Het jaar 1985 leverde daarvoor verschillende voorbeelden. De VVD legde zich erbij naar dat CDA-minister Brinkman de P.C. Hoofdpijn ontbeide aan de schrijver Brandt Cortius. VVD-minister Korthals Altes keerde bijkamers terug van zijn voornemen ongedwongen seksuele omhelzen tussen volwassenen en kinderen boven de 12 jaar te legaliseren. Over overblijfselsoverheden met Kunst bij Geertsema zich in deze krant al eerder uit. In negatieve zin. Enkele VVD-ers die in de Kamer bijk gaan van hun organen, hebben volgens Geertsema een opvallend lage plaats gekregen op de kandidatenlijst.

Over de getrapte sociale behoudendvergro-

ving zegt hij: „Het was een volstrekt liberaal voornemen. Proleten uit de samenleving hadden voor de VVD geen reden mogen zijn het lijfje te geven. Kritiek was te voorzien. Dan had men er beter niet aan kunnen beginnen“.

Geluklik

Geertsema zit nu midden in een gekleefde thema: liever een echt liberaal VVD met minder angst, dan een verontschuldigd met meer resten. Hij voert ons terug naar situ 'vrijd' met veld VVD-voorman Van Riel.

„Die al eindelijk met mijn lere in het partijprogramma dat iedereen gelukkig maakt. Een week na de verkiezingen is de kamer dat weer vergaten. Die stelling was en is juist, maar zijn aanbeveling droeg niet. Als het om levensvragen gaat - euthanasie, discriminatie - het om heel meer of minder niet. Met een grotere fractie kun je houpt een half promettee konserververhoging meer of minder bereiken. Wat koop je voor een partij-maatschappelijke meerderheid met het CDA als je principes er niet uit komt?“

Infiltratie door politie in criminele wereld wordt toegestaan

Door onze onze redacteur

DEN HAAG, 4 dec. — Op bepaalde voorwaarden mogen speciale opgedeelde politie-agenten voor opsporingswerk infiltreren in de sfeer van georganiseerde of beroeps-criminelen. Het mag daar bij echter niet om lange termijn infiltratie gaan. Want dan wordt de politie-functionaris bedreigd door het risico van „moreel afglijden“ of ontsnaking.

Dit zijn uitgangspunten van het openbaar ministerie voor infiltratie die minister Korthals Altes (justitie) aan de Tweede Kamer heeft gezonden. Tot nu toe werd wel door politiemensen in het criminele milieu getuifilmd, maar zonder dat daarvoor officiële landelijke richtlijnen van het openbaar ministerie (OM) bestonden. De richtlijnen sluiten aan bij rechterlijke uitspraken van de laatste jaren.

Infiltratie moet steeds „een uiterste middel“ zijn, als andere opsporingsmethoden minder kans hebben, en kan alleen met voorafgaande toestemming van het OM. De infiltrant mag niet aanstellen tot strafbare feiten. Duidelijk moet zijn, op grond van concrete aanwijzingen, dat verlichting(s) al de bedoeling hadden) een bepaald strafbaar feit te plegen. Voorts moet het middel van de infiltratie in goede verhouding staan tot de ernst van het vermoede delict.

De richtlijnen van het OM stellen voorts dat als de infiltrant zich aan de gestelde voorwaarden houdt niet het risico loopt van strafrechtelijke vervolging of veroordeling. Vooraf verkregen toestemming van het OM tot infiltratie van de politiemans achteraf vrijwaren voor vervolging wegens strafbare feiten. De officier van justitie zal wel ambtelijke vervolging, maar niet onvrijwillig vervolging, zo het heet in de beleidsaangegaven.

Openbaar Ministerie stelt normen vast voor infiltratie

DEN HAAG — Infiltratie door opsporingsambtenaren in het criminele milieu is onder bepaalde voorwaarden toegestaan. Dat is de conclusie van een studie van het Openbaar Ministerie over infiltratie als opsporingsmethode. Daarbij werd ook de visie van de politiegeschied, Minister Korthals Altes onderschreef, die in de studie oorspronkelijk uitgangspunten.

Na de infiltratie toegestaan bewijsmateriaal kan worden verkregen, is al in de rechtspraak erkend. Toch bleef er onduidelijkheid bestaan over welke grenzen opsporingsambtenaren inzicht dienden te nemen. Ook bleef er landelijke verschillen in de waardering van het bewijs.

In de nu geïntervenieerde criteria ligt het accent op de zorgvuldigheid die de politie in acht moet nemen. De infiltrant mag, zoals dat in de rechtspraak ook al was vastgesteld, de verdachte niet tot andere handelingen brengen dan deze al in gedachten had. Wel mag de infiltrant om bewijs in handen te krijgen bepaalde handelingen ondernemen.

Als infiltrant dient bij voorkeur alleen een speciaal daarvoor opgedeelde politie-eenheid te worden ingezet. In de meeste gevallen zal de infiltratie van het Openbaar Ministerie en directe begeleiding van de rechterlijke nodig zijn.

Het inzetten van burgerinfiltranten wordt minder gewenst geoordeeld. Onzekerheid is volgens de studie het inzetten van infiltranten die niet over de nodige kennis en vaardigheden beschikken. Daarnaast vallen bijvoorbeeld buitenlandse infiltranten die buiten de Nederlandse instanties om optreden.

Om in het criminele milieu conceptueel te worden zal de infiltrant min of meer „de kleur“ van dat milieu moeten aannemen. In de studie wordt onderkend dat noodgedwongen enig draagvlak nodig is om zich mee kan brengen. Dat kan worden aanvaard als er een nauwe relatie is met de opdracht van de infiltrant.

Het binnendringen in het criminele milieu brengt volgens de studie ook risico's mee. De infiltrant kan slachtoffer worden van geweldsdelicten. Hij kan ook last krijgen van normvervalsing. Om dat laatste risico te beperken wordt aangegeven de infiltrant niet lang te laten duren. De zogenaamde lange-termijninfiltratie wordt onaanvaardbaar geoordeeld.

Bij de selectie van infiltranten zal speciale aandacht aan deze risico's moeten worden besteed. Verder wordt aanbevolen de infiltrant persoonlijk te selecteren om hem op het rechte pad te houden en de terugkeer naar het gewone politiewerk te vergemakkelijken.

Werk politie-infiltrant past niet in systeem Nederlands strafrecht

Door onze redacteur
FORTKORT JENSSA

ROTTERDAM, 4 dec. — De officier van justitie in Dordrecht kon deze zomer wel begrip opbrengen voor het wantrouwen dat de advocaten in een collectief voor zijn bewijsvoering aan de dag legden. „Het lijkt niet alsof je

Nieuwsanalyse

alleen het laatste hoofdstuk van een spannend boek mag lezen“, merkte hij volgens een landelijk schiedkundig op. Zijn toelichting beruiste geheel op de activiteiten van een rijkspolitieagent die als „pseudokoper“ een cocaïne-traficant met de verdachten had aangevoerd, en daarvoor macht niets naar buiten konen.

Mit toestemming van de rechtbank werd de identiteit van de politie-infiltrant geheim gehouden, hij werd niet als getuige verhoord. Twee nauwe collega's mochten wel door de advocaten als getuige gehoord worden, maar vragen over de onderzoeksmethode van de anonieme rechercheur of diens optreden werden door de rechtbank niet toegelaten. Alleen de chef van de rechercheerdeling waar de pseudokoper werkzaam was, kwam verklaren dat „de politie niet buiten zijn boekje was gegaan“.

Geheim

Daarmee is een van de voornaamste bezwaren tegen de introductie van de politie-infiltrant getuifilmd: zijn optreden past niet in de systematiek van het strafrecht. De politie-infiltrant werkt in het geheim. Weliswaar moet volgens de gisningen bekend geworden richtlijnen onder strikte begeleiding van de rechercheur en onder toezicht van de officier van justitie gewerkt worden, maar daarmee blijft de controle van de politie-infiltrant intern. De Amsterdamse politierechter J. A. S. Smeets, merkte zaterdag in het dagblad Trouw op dat „het eindresultaat wordt gevoeld door de rechterlijke macht tijdens een openbare zitting, waar dan ook de pers van kan genieten“, maar kennelijk moet de rechter (en de pers) geheel afgaan op het woord van de officier. De advocaat krijgt, zo blijkt uit het Dordrecht-

se voorbeeld, nauwelijks kans om te poliozevragen in het openbaar aan de orde te stellen.

Geen politiemensen in dit land wil dan ook zeggen welke methoden de politie hanteert bij het infiltreren in bijvoorbeeld de drugshandel. De hoofdstukken in het „spesimend boek“ waar de Dordrechtse officier over sprak worden ook voorlopig nog gescheiden door televisieartiesten. Als Mike Belker uit de politiereis Hill Street Blues, recentelijk door Smeets gekenschetst als „een rijk voorbeeld, een moderne Broms“, zo werkt het „belemmerend“. Wellicht is dat niet te betrouwen. Belker ziet met zelden fouten maken en lijkt weinig hinder te ondervinden van zijn voortdurende associatie met het criminele milieu. Het enige dat Smeets over Amsterdamse infiltranten ontbreekt was dat ze nooit zelf arrestaties zullen verrichten en begeleid worden door aparte teams die „op een apart kant zitten“.

Ernstige misdrijven

De richtlijnen voor de lokaalste die Korthals Altes (justitie) gisteren bekend maakte, trekken de grens bij „concrete aanwijzingen voor ernstige misdrijven“, alleen dan mag de lokaalste zich voor een korte periode compromitteren. Strafbare feiten mogen alleen gepleegd worden in direct verband met de opdracht tot infiltratie. Weluwigwijzing vindt de minister dan niet nodig. De officier van justitie moet dus een glashelder toezetting tot infiltratie schenken waarin de infiltrant precies duidelijk wordt wat hij wel en niet mag doen. Daarbij is een levendige kennis van „het milieu“, en wat daar van een introductie verlangd wordt, noodzakelijk. Zou een Nederlandse politie-eenheid in Duitsland gebeurde, mee mogen werken aan een vuurwapen-werkzaamheid om daarna aan drugsbanden mee te kunnen doen, toegestaan zou? Het zijn afwegingen die voor de buitenwereld vrijwel volledig verborgen zullen blijven, als ze al gemaakt worden. Daarmee is de controle van het infiltreren van de politie-infiltrant vrijwel geheel overgeleverd aan het normbeleid van de rechterlijke instanties op de „aparte kant“, en de zelfbeheersing van de politie-ambtenaar.

Vertrouwelijke dossiers bij inbraak onvreemd

Door onze redacteur
AMSTERDAM, 17 dec.

Bij een inbraak in een kantoor van observatiestations van de rijkspolitie gisteren in Amsterdam zijn dossiers, een kopieremachine en vijf tot zeshonderd staappaakjes onvreemd.

In een verklaring aan de media stelt de actiegroep „Stille nacht, heilige vrucht“ zich verantwoordelijk voor de inbraak. De inbrekers loerden het hek dat toegang gaf tot het terrein en bezetelden het kantoor na een rijk te hebben ingegooit.

De actievoerders zeggen in hun verklaring een „groot aantal papieren“ te hebben meegenomen die mogelijk „licht werpen op de duistere activiteiten van dit team“. Bovendien worden op actiepapieren teelten tegen groepen die zich verzetten tegen onder andere de politie en het leger, zo blijkt uit de verklaring.

„Alles wijst er op dat het politiewerk aan de afzettingen van de politie niet meer is om mogelijk verwet te worden op de kop in te drukken. Om goed op de hoogte te blijven van ontwikkelingen binnen de verzetbeweging en tijdig in te kunnen grijpen heeft de politie haar ogen en oren dag en nacht open. Gespecialiseerd daarin zijn onder

andere de zogenaamde observatiestations“, aldus Stille(n) nacht, heilige vrucht.

De inlichtingendiensten zeggen volgens deze groep in eerste instantie voor de opsporing en identificatie van potentiële verdachten. De observatiestations beschikken over middelen die hen in staat stellen deze verdachten „op professioneel te observeren met een minimum kans op ontdekking“, aldus de verklaring.

De Rijkspolitie stelt de inbraak bijzonder goed voorbereid. Men was niet weten moet zijn, aldus een rechercheur. Er zijn inderdaad „vervelende dingen meegenomen, ook over onze manier van werken“. Volgens een woordvoerder is het nog niet precies bekend wat voor dossiers er onvreemd zijn. De dossiers bevatten vermoedelijk informatie over crimelen en gegevens over mensen die bij observatiestations werken.

„Rijkspolitie hengelt in brievenbus STAD”

Van onze verslaggever

AMSTERDAM — De observatieteam van de rijkspolitie, die zich volgens een woordvoerder alleen bezig houden met criminel, hebben ook belangstelling voor instellingen als Radio Stad in Amsterdam. Post wordt uit de brievenbus gehaald en gekopieerd. „Met hengel en lijnen we er drie brieven uit. Kopieën gemaakt”, melden leden van zo’n team in hun rapport.

Die brieven uit studeert die begin deze week zijn buitgemaakt door de actiegroep „Stille Nacht, Heilige Vracht” bij een inbraak in een kantoor van een observatieteam van de rijkspolitie op een terrein van het Nationaal Territoriale Commando in Amsterdam-Zuid.

Fragmenten van dossiers zijn gepubliceerd in het actieblad Bluff. In een verklaring na de inbraak stellen de

actievoerders dat de teams zich ook bezig houden met het doen en laten van mannen en groepen die zich vertzetten tegen bijvoorbeeld het leger en de politie.

Een woordvoerder van de rijkspolitie zet toen dat de aandacht van de observatieteam zich uitstrekt op deze mensen richt als die zich met criminele handelingen bezig houden. Uit de in Bluff afgedrukte fragmenten uit rapporten — aangezien dat die echt zijn — blijkt dat de observatieteam ook andere doelen hebben. Er wordt gepost voor de deur van Radio Stad. Rapporteur is een zekere Gerrit, auteur is een verpersoonlijkt journalistiek team dat de observatieteam niet kennen weet ik al lang. We want Jaqueline dat de observatieteam de wet op het brievenbus openbreken, maar hij is niet van plan te onderbreken. „Dat doe ik pas als er achtervragen worden gesteld”.

Een ander rapport, 24.00 uur. Bij Radio Stad zijn de twee mannen in de middag vertrokken. Pand is donker 01.30 uur. Bij onderzoek bij Radio Stad blijkt dat de post nog in de brievenbus ligt. Dan volgt de passage

over hengel. Vangst onder meer een sollicitatiebrief. Ook andere panden worden geobserveerd. Waar is niet vermeld, maar zo worden er twee „opgeluisterd” huisnummers en volgestuurd. „In die tijd kwam er een blond meisje met vette lokken naar buiten en fietste weg”, meldt de rapporteur. Ook een verpersoonlijkt Bluff-medewerker wordt in de gaten gehouden.

Stad-hoofdredacteur L. Jacobs reageert lachend op de mededelingen. „Als het waar is moet ik er hartelijk om lachen en ga gewoon verder. Ik kan me niet over opletten. Het is niet anders. Het verschil tussen journalistiek en opspioneren is dat journalistiek niet kennen weet ik al lang. We want Jaqueline dat de observatieteam de wet op het brievenbus openbreken, maar hij is niet van plan te onderbreken. „Dat doe ik pas als er achtervragen worden gesteld”.

Pikant detail uit de stukken is verder een brief van 4 november die van de plaatsvervangende commandant

van de groep van de rijkspolitie uit de districtcommandant. Hij wijst erop dat het groepsovername van het observatieteam uitbrengt inbrenging is door de afgelegen ligging op een oververlicht terrein buiten de bebouwde kom. „Daarbij komt dat het inbreken in het gebouw zeer eenvoudig is door de bouwtechniek staat waarin het verkeert”.

Ook over de werkwijze van de observatieteam is het bekend geworden. Zo maken ze gebruik van anonimiteit die onder te volgen auto's worden gekopieerd, waarna een postwagen of schiedrijd „Stille nacht, Heilige Vracht” stelt dat de inbraak het werk van het observatieteam onmogelijk heeft gemaakt. Dit moet een soort merk- en tekenen van de events die zij gebruiken.

De actiegroep zegt dat de nu gepubliceerde stukken slechts het topje van de ijsberg zijn. Er is pas een eerste inventarisatie gemaakt en er zal vol meer de actievoerders nog meer komen.

Rijksrecherche onderzoekt Personeelstekort diefstal post bij STAD

Van onze verslaggever

AMSTERDAM — De rijksrecherche onderzoekt in opdracht van de procureur-generaal bij het gerechtshof in Amsterdam of er sprake is van strafbaar dan wel lakshar gedrag van leden van de groep observatie West II van de rijkspolitie. Het gaat vooral om het „hengelen” naar post in de brievenbus van Radio Stad. Het Openbaar Ministerie zou voor een dergelijke actie nooit of te minner toestemming geven, aldus de Amsterdamse officier van justitie mr. R. Berger.

Het onderzoek van de rijksrecherche is een gevolg van de publicatie van stukken van het observatieteam in het actieblad Bluff. De actiegroep „Stille Nacht, Heilige Vracht” heeft die stukken buitgemaakt bij een inbraak in het kantoor van het observatieteam in Amsterdam.

Uit de gepubliceerde fragmenten blijkt dat het observatieteam onder meer heeft gepost bij het gebouw van Radio Stad en post uit de brievenbus heeft gehaald om te te kopiëren. Volgens woordvoerder A. Geelhof van de

rijkspolitie was dat voor de procureur-generaal aanleiding voor een onderzoek door de rijksrecherche. Hier is gebouwd. Ik kan het moeilijk ontkennen want het zijn onze eigen stukken”, aldus Geelhof.

Mr. Berger neemt namens het Openbaar Ministerie uitdrukkelijk afstand van het „hengelen” naar post. „Wij geven voor niets onze toestemming, zelfs niet als het gaat om zware criminel. Als er in het kader van een onderzoek bewijsmateriaal nodig is moet dat volgens de regels van de inbreukname verkregen worden. Dit soort actie kan niet.” De observatieteam hebben volgens Berger in de regel wel overleg met het Openbaar Ministerie over hun onderzoeken, maar verplicht is dat niet. Alleen bij zeer bijzondere actie is toestemming van justitie nodig.

Veranderd

Geelhof zegt dat de actiegroep behalve gegevens over criminel ook persoonsgegevens van de leden van het team in handen heeft gekregen. Telefoonnummers en codes die zijn buitgemaakt, zijn direct na de inbraak veranderd, aldus Geelhof. De observatiepost is inmiddels veranderd.

De voorzitter van Radio Stad, mr. L. Spijt, heeft vrijdag bij de procureur-generaal een klacht ingediend tegen leden van het observatieteam. Die hebben volgens hem ten onrechte brieven gestolen en bovendien het brugdein geschonden. Tevens wordt gevraagd wat de reden voor het observeren van Stad is geweest.

„Door de observatie wordt er een slecht gevoel alerf ald er bij de publieke omroep in de regio Amsterdam iets illegaals zou gebeuren. Dat nemen wij zeer hoog op”, aldus Spijt.

Personeelstekort

AMSTERDAMSE smurrien die 's nachts om half twee op hun hurken voor de deur van Radio Stad zitten om de post uit de brievenbus te halen — waar doet me dat aan denken?

Natuurlijk aan de gemakzucht van een actie-onroep waar ze kennelijk voor de laatste middelen hebben al naar huis zijn.

Maar meteen daarna aan de tekening van Charval. Je niet twee boven — zal buit op de rug — achtervolgen een stranje inbreuk: al bij na letterlijk in hun kraag geprikt. Maar de auto rent en de agenten stappen uit, want een verkeersbord geeft aan dat in de steeg een inrijverbod geldt. Ik bedoel: welke boeien volgen die lui blind op?

Die politie-agenten souffleren zijn in een klauw gevangen. Om Sherlock Holmes te laten uitschelden volgens Conan Doyle niet alleen dr Watson aan hem toe, maar het hele aparat van Scotland Yard. Watson was geïnteresseerd. Hij luisterde niet op een maar zijn eigenwijs vriend en kom er met zijn pet niet bij, maar hij had tenslotte ook niet voor detective doorloopt maar voor dokter. Voor de andere rechercheurs evenwel die dagen en nachten het hele bus uitkijken op de verkeerde voetsporen en een heel huis binnentrouwen konden keren zonder de cruciale vingervolwassen op te merken kon in geen enkel geval gezonde te ston voor worden.

Maar wie is de chef van het observatieteam die zijn manschappen met een touwtje op pad stuurt? Om nog maar te zwijgen van de chef van de chef die niet eens in staat blijkt zijn hoofdbureau te beveiligen tegen de voorafkende inbraak door de smurrien en de rebellieclub.

Mij zal siemens er ook van hebben zien opklippen dat ze bij de opsporing een half jaar nodig hebben gehad om een vuile in de boekhouding van De Vriete ontdekken. Al die rare suggesties over doorgelaten kaart, kloonsjustie, hoge heren die elkaar bechermen: te veel er. Zelfde dagen veronderstellen een complot en complete veronderstellen verniet, en verniet is nu precies wat ze in de kringen niet hebben. Er is een vermoedelijk agent verbaad van Godfried Roma die in Haarlem op het trottoir fietste en door een agent werd aangehouden.

„Waarom flens u op het trottoir?”, vroeg de agent.

„Op doktersratten”, zei Roma, en mocht doorrijden, want tegen dat antwoord van het verniet van de dienaar, niet opgewaakt.

De post uit mijn bus hengel, dat reddet ze. Onthouden hoe de stoplicht-regel: laat nog. De verkverboord eerlindig: alijd. Maar er zijn waarschijnlijk niet eens twee dieven en de goede steeg voor nodig om te se slim af te zijn.

Politie geeft slachtoffer informatie over daders

Door onze correspondent

NIJMEGEN, 31 dec. — De Nijmeegse politie heeft de afgelopen zeven maanden aan 900 slachtoffers van vermoedelijke informatie verstrekt over de (vermoedelijke) daders. Volgens de politie zijn de slachtoffers daarvoor beter in staat om de inbraak en diefstal op de daders te verhalen.

Slachtoffers van vermoedelijke inbraak moeten zelf het initiatief nemen als zij schade op de daders willen verhalen. Politie en Justitie moeten de daarvoor benodigde inlichtingen verstrekken.

De Nijmeegse politie stant sinds een paar maanden met zijn eigen informatie informatie over daders aan slachtoffers. Dit gebeurt in brieven die de duur vijftien jaar het proces-verbaal van de betreffende strafzaak naar Justitie wordt verzonden. Volgens de woordvoerder van het ministerie van justitie baseert de Nijmeegse politie deze zogenaamde actieve slachtofferlijst op een zeer ruwe interpretatie van een oude richtlijn.

In de brieven aan de slachtoffers stelt de Nijmeegse politie tevens weten welke wegen moeten worden bewaard om een schadeloos te worden. Het was echter de bedoeling dat slachtoffers met de verstrekte informatie zelf achter de daders gingen, aldus de woordvoerder van het ministerie van justitie baseert de Nijmeegse politie. De actieve slachtofferlijst heeft volgens hem geleid tot in het land geen navolging gevonden.

Door de vereniging voor strafrechtshervorming, de Coöperatie Nijmegen, wordt de Nijmeegse aanpak met sceptis bekeken. De vereniging vindt dat de verantwoordelijkheid voor het verstrekken van gegevens over de dader bij de officier van justitie moet blijven liggen. Verder wordt de vereniging voor het gevar van aanstuiting van de privacy van de dader, omdat er onvoldoende garantie is dat het slachtoffer op discrete wijze met de verstrekte informatie om zal gaan.

De actieve slachtofferlijst van de Nijmeegse politie wordt over een half jaar getuvalued. Dan zal volgens voorlichter Bassemakers ook worden geklemd naar externe omgevingsnevenschikkingen. Tot dusverre is de Nijmeegse politie dit geval bekend waarin het slachtoffer rechtstreeks contact heeft gezocht met de dader, nadat de politie hem identiteit had bekendgemaakt.

Geen wet voor bruid en bruidega

DT 6

Er is gereedgemaakt nieuws over de wet gelijke behandeling (wettelijk) dat-ie er niet komt, maar over een aspect ervan is het doorgaans vrij rustig: het huwelijk van homoseksuelen. Zou dat er niet bijhoren?

Iemand die zich al jaren verzet tegen wettelijke discriminatie van vrouwen en vooral homoseksuelen is Milly Geertsema, een liberaal zoals er niet veel meer zijn met bovendien een heerlijke stem. Geertsema vindt dat het huwelijk - met al zijn consequenties - ook aan homoseksuelen ter beschikking moet staan, maar verwacht niet dat dat ook snel zal gebeuren. „Als de wet gelijke behandeling niet door het kabinet tot stand kan worden gebracht, dan heeft deze gelachste helemaal geen mogelijkheid van slaan. Je moet alles op zijn tijd doen.“

Doervolgend bespreekt Geertsema in COC-kringen „geen algemene aanpak voor het huwelijk“. Immers, zegt hij, „het is niet alleen een kwestie van de lusten maar ook van de lasten zodat er ook zaken als alimentatieplichten uit voortvloeien. Ne, op dit moment ga ik er geen veldtoch voor voeren.“

Die algemene aanpak blijkt bij het COC inderdaad niet aanwezig. An Schuijter, die zich heeft toegekeerd naar de wet gelijke behandeling zoals het COC die wettelijk acht, zegt dat het COC sowieso niet veel opheft met het instituut huwelijk en van mening is dat de voordelen van een huwelijk ook moeten gelden voor andere samenlevingsvormen. De seksuele geradheid speelt daarbij geen rol.

Een ander heeft erin geleid dat ook in de COC-wet het recht op huwelijk niet wordt geregeld. Mede, zegt Schuijter, door de complicatie dat regelingen in de eventueel door het kabinet te bedenken wet niet van toepassing zijn op onderscheiden die bijvoorbeeld al door de huwelijkswetgeving worden gemaakt. Een voorrangskwestie, zeg maar.

Kortom, voor het woord bruid hoeven we voorlopig geen mannelijke variant te bedenken, en voor bruidegom geen vrouwelijke.

Ophitsen tegen homo's mag wel

V421

Schelden doet soms pijn, maar het mag wel. Dus ook politicus-ope Wim J. Kock. Hij en zijn partij Burgerbelang mogen oproepen homo's te verplichten een merkje te dragen en hen te laten sluiten van medische hulp in ziekenhuizen.

Die kletsloek komt uit het programma van Burgerbelang en wordt op de kortel genomen in de Gay-krant. Het homoblad gaat er niet van uit dat de fascistische ideeën van Burgerbelang nichel wel uit de markt zullen prijen.

Het openbaar ministerie kennelijk wel. Dit soort beweringen mag, zegt officier van Justitie nr. B. Vermoelen in de krant. Wim J. Kock mag van alles roepen, als hij maar niets doet. Aanreizen tot geweld en ophef zijn in dit soort gevallen niet strafbaar.

„Homo-haas mag in Nederland“, constateert de krant. En onder het onvolgke kopje „homo's hebben geen poot om op te staan“ haalt hoofdredacteur Henk Krol zijn best woordje ophitsen erbij om te verklaren dat het openbaar ministerie er niks aan wil doen. Mag je dat beweren? Ook dat.

Maastricht trekt subsidie in als instellingen APC discrimineren

Door een onze redacteurs

ROTTERDAM, 5 dec. — De gemeente Maastricht zal geen subsidie verlenen aan organisaties wanneer vaststaat dat deze zich schuldig maken aan discriminatie. De gemeenteraad heeft een anti-discriminatiebepaling met die strekking in de Algemene subsidievoorwaarden opgenomen.

De instellingen wordt op straffe van vermindering of inhouding van subsidie verboden personeel, sollicitanten en cliënten te discrimineren. De bepaling van de discriminatie ligt bij de klager. De gemeente zal, zo deelt een woordvoerder mee, de sanctie toepassen wanneer de rechter de klacht heeft getoetst en terecht heeft bevonden.

De anti-discriminatiebepaling is op initiatief van onder meer het Humanistisch Verbond, de COC en de vakbonden ABOP en ABVA-Kabo tot stand gekomen. Aanleiding was het ontslag in 1983 van een goddienstleraar aan een gemeentelijk lyceum, op verzoek van bisschop Gijzen. De leraar was in dienst bij een privaatrechtelijke instelling die door de gemeente gesubsidieerd werd. Gijzen had bezwaar tegen de homoseksuele relatie die de leraar onderhield. Daarop startten een aantal organisaties een actie onder de naam „Geen cent voor discriminatie“.

Maastricht is nu Utrecht en Amsterdam de derde gemeente met een anti-discriminatiebepaling.

Belgisch hof: homofilie bedreigt lot mensheid

V4 12

BRUSSEL (AFP) — Het Hof van Beroep in Brussel heeft woensdag homoseksualiteit „een zedenafwijking“ genoemd „die het menselijke ras uitdooft bedreigt“. De opmerking komt voort in een vonnis dat werd uitgesproken tegen een hoogleraar in het internationaal recht, die mede-eigenaar is van de Brusselse homocult Macho 2.

De 47-jarige Michel Vincineau was in mei vrijgesproken, maar werd woensdag in hoger beroep veroordeeld tot een jaar voorwaardelijk wegens de exploitatie van een „seks- en prostitutie-huis“. Het hof benadrukt overigens dat zijn vonnis niet tegen de homoseksualiteit als zodanig is gericht. Vincineau's homoseksualiteit wordt zelfs als „verschrijnende omstandigheid“ aangevoerd. Maar, aldus het vonnis, „de status van een intellectueel en hoogleraar in het recht verhoedt zich absoluut niet met de manier waarop hij zich gedragen heeft.“

VVD: nog geen wet tegen discriminatie

Partij

(Van onze politieke redactie)

DEN HAAG — In de Tweede Kamer en daarbuiten is zeer verdeeld geraagd op het VVD-ontwerp voor een wet Gelijke Behandeling (anti-discriminatiwet). Belangenorganisaties zoals het COC en de homoprof van de Algemene Bond van Onderwijzend Personeel (ABOP) zijn teleurgesteld. De homoseksuele onderwijzers vinden zelfs dat de liberalen zich met hun voorstel ongelofwaardig hebben gemaakt.

De voorzitter van vereniging voor protestants-christelijke onderwijs, oud-staatssecretaris De Jong Orm, constateerde dat de VVD geen oplossing heeft weten te vinden voor het probleem van het bijzonder onderwijs en homoseksualiteit.

De liberalen hebben hun voorstel voor een Wet Gelijke Behandeling afgeleiden dinsdagmiddag naar de kamers van de Tweede Kamer. De VVD wil meteen na de kerstvakantie met de twee Kamerleden nagaan of er op korte termijn een gezamenlijk initiatief-wetsontwerp kan worden gemaakt op basis van het nu ingediende voorstel.

Het COC, het Humanistisch Verbond en de Vereniging voor Openbaar Onderwijs zijn vervaard dat de kleinste regeringspartij niet direct met een echt initiatief-wetsontwerp is gekomen, maar eerst nog overleg wil met de VVD.

De laatste fractie reageerde voorzichtig. „Er zitten heel aardige aanzetten in het concept die overeenkomen met wat de VVD wil“, aldus het kamervlid Van Nieuwenhoven. Haar collega Kraayenbrink reageerde namens het CDA afhoudend.

‘Homo’s niet vervolgd, ook geen uitkering’

Door 29

DEN HAAG (ANP) — Staatssecretaris Van der Reijden (volksgezondheid) wil de wet uitkeringen vervolgingslachtoffers (Wuv) niet uitbreiden met het opnemen van de seksuele geradheid als vervolgingsgrond.

Aan de Tweede Kamer heeft hij laten weten, dat het niet „waarschijnlijk is dat homoseksuelen tijdens de bezetting vervolgd zijn in Nederland. Verreken uit de Tweede Kamer om de Wuv ook te laten gelden voor hen, die vervolgd werden op grond van hun seksuele geradheid“ zegt hij van de hand.

De belangenorganisatie voor homoseksuelen COC is „buzonder ongelukkig“ over de mening van Van der Reijden. Sierke Koopmans heeft dat dinsdag namens het landelijke COC-bestuur medegedeeld. Hij betreurt het dat de staatssecretaris zijn koerswijze niet is nagekomen onderzoek uit te laten voeren naar het aantal mensen dat op grond van hun homoseksualiteit tijdens de bezetting is vervolgd. „Wij weten dat in die tijd in 54 gevallen mensen en die reden tot gevangennamen straftrafen zijn veroordeeld. Dat gebeurde door Nederlandse rechters op grond van de aangepaste Duitse wetgeving. Er was dus wel degelijk sprake van vervolging met als doel homoseksualiteit te bestrijden“, aldus Koopmans.

■

Grondwet

"De Grondwet legt een iudexdubbel op tafel, op het VVD-Kamerlid Franszen dinsdag bij de presentatie van het stuk, waarvan ook meegewerkt is door zijn fractieleden. Kortals en meerpunten, is de situatie in het on-

"De Grondwet legt ons inderdaad beperkingen op", zei het VVD-Kamerlid Franssen dinsdag bij de presentatie van het stuk, waaraan ook meegewerkt is door zijn fractiegenoten Korthals en mevrouw Beemt. Over de situatie in het on-

pers-ijde tot toelichting op het VVD-voorstel niet minder dan acht bladzijden. In artikel vier van de wet wordt bepaald dat het niet maken van onderscheid niet is toegestaan bij: het werven en selecteren van werknemers; het toewijzen van functies; het aan- gaan, verriggen en beëindigen van arbeidsovereenkomsten. Eveneens wordt bepaald dat het niet maken van onderscheid worden ge- maakt bij het aanstellen van ambte- naren, bij de toewijzing van ta- ken en functies, bij de verdeling van de arbeidsomstandigheden en bij het geven of laten volgen van een op- stelling, opleiding of andere voor- gelijklijke kans op bevordering heb- ben.

Dit artikel volgt direct een aan- tal uitzonderingen. Het verbod op het maken van onderscheid laat vóór de liberalen een opening in de verdeling of de toewijzing van een stichting om aan werknemers be- paalde eisen te stellen. Dat geldt bijvoorbeeld voor de toewijzing van een bejaardenaard, maar ook voor een politieke partij bij het aan- stellen van werknemers. Het verbod op het maken van onderscheid in het bejoudende school. Nieuw in het VVD-voorstel is de formulering op dit bijzondere punt, die ge- noeg ruimte laat voor de verdeling van de functie binnen het overbe- doelde school. Het is niet toegestaan tot het maken van onderscheid op grond van politieke gezindheid ras, geslacht, leeftijd, godsdienst of overtuigingen, maar het is toegestaan op grond van een overgrijpende staat.

In de uitverloopte toelichting stellen de liberalen dat schoolbesturen geen absolute vrijheid hebben bij het kiezen van hun personeel. Ook geven ze toe geen afdoende oplossing te hebben gevonden. "Waar exact de grens ligt tussen discriminatie enerzijds en de vrijheid van onderwijs anderzijds is in regelgeving nog niet duidelijk. Het huidige model evenwel kan zich als individueel wegens kenmerken of hoedanigheden die hen eigen zijn, niet aan de wet laten onttrekken. Doet men dit toch dan ontken men in feite het recht van de bevoegde instanties om personen te functioneren. De effectuering van de vrijheid van onderwijs dient in dat uitgangspunt haar begrenzing te vinden. Het is dus een werp-memorie van toelichting.

In het voorstel wordt het maken van onderscheid op grond van persoonlijke binnen het onderwijs wel toegestaan, zolang het aanbod aan beide groepen maar gelijkwaardig is. Het is niet toegestaan om op schooltoelagen helemaal buiten de

Doordat voorgesteld om te verbieden dat er onderscheid wordt gemaakt in de verlening van een vergoeding voor werk doen. In een ander artikel schrijft voor dat er geen onderscheid mag worden gemaakt bij het aanbieden van goederen en diensten aan personen die niet in staat zijn om het uitbannen van discriminatie in de huisvesting. Kamerverhuurders mogen echter van de VVD wel bijspelen wie ze niet in staat zijn om te betalen, zodat ze de beschikbare woonruimte niet in het openbaar te huur aanbieden. Doen ze dat wel, dan moet in principe iedereen betalen. Het is niet toegestaan dat de huishoudelijke hulp wensen, mogen zelf uitmaken wie ze daarvoor aantrekken. Verzekeringsmaatschappijen mogen niet weigeren een levensverzekering te geven voor de ziektekosten of levensverzekering verschillen maken tussen klanten die gezond en anderen die

De beloningorganisatie van homoseksuelen. COC, is nogal bepleur-
gesteld dat de VVD ploteling het
plan voor een zware commissie Ge-
lijke Behandeling heeft laten val-
len. Het COC maar ook de vakbe-
weging willen een dergelijke com-
missie, vooral als bemiddelingsor-
gaan bij arbeidsgeschillen. De libe-
ralen vinden een landelijke
commissie voor onderzoek voorop-
lig wel voldoende. Wie zich gedi-
crimineerd voelt kan bij de rechter
terecht, vinden ze.

Zij stellen tenslotte voor om alle
bestaande wetten (zoals de wetten
in te trekken, wanneer het
ingediende ontwerp tot wet verhe-
ven zal zijn.

DELEN HAAG – Zowel de Tweede-Kamerfractie van het CDA als de belangorganisatie van homoseksuelen, het COC, zijn zeer ontvankelijk over het VVD-concept voor een anti-discriminatiewet. Het CDA heeft er niets voor om met de regeringspartner en de PVdA gezamenlijk het initiatiefwetontwerp in te dienen. Het COC heeft er juist wel voor te zorgen dat de Humanistische Vereniging, de Nederlandse ABOP, de ADOP-homogroep en de Vereniging voor Openbaar Onderwijs meent dat het liberale plan geen soelaas biedt voor homoseksuelen die gediscrimineerd worden.

Willemien Ruigrok, namens COC en andere bovengenoemde organisaties:

In geval van conflicten, zo stelt de VVD, moet de rechter uitsmaken of een bijzondere school al dan niet terecht is.

In september van dit jaar strandde pogingen van het kabinet om met een eigen wet gelijke behandeling te komen. Interne verdeeldheid en juridische co-

Het concept-wetsontwerp van de VVD bestrijkt niet alleen het onrechtmatig gebruik van geweld. Het beoogt discriminatie tegen homoseksuelen te voorkomen. Het geldt in alle geledingen van de maatschappij. Het geldt ook voor de Kerken vormen een uitzondering. De toelichting van het concept-wetontwerp van de VVD stelt dat de Kerk een belangrijke rol speelt in de opbouw van de samenleving. De Kerk is een belangrijke partner van de Staat. De Kerk is een belangrijke partner van de Staat. De Kerk is een belangrijke partner van de Staat.

Over Wet gelijke behandeling VVD-voorster roept gemengde reacties op

NRC 27

Door een onze redacteurs

DEN HAAG, 27 dec. — Zeer gemengd reageren Tweede Kamerfracties en maatschappelijke organisaties op een ontwerp-initiatiefvoorstel voor een Wet gelijke behandeling dat drie Kamerleden van de VVD dinsdag voor gemeenschappelijk overleg en indiening hebben voorgedragen aan de fracties van PvdA en CDA.

Het voorstel wil elke discriminatie naar politieke opvatting, ras, geslacht, seksuele geaardheid of burgerlijke staat verbieden, maar wel aan bijzondere scholen of kerkgenootschappen bijvoorbeeld de vrijheid laten om eigen eisen aan mensen te stellen onder de vervulling van hun functie binnen het werkveld.

Algemeen is de verwachting dat het niet meer zal gebuiken voor de verkiezingen op 21 mei '90 een nieuwe wetelijke regeling in het Stansblad te krijgen, al hoort de VVD dat spoedig in het nieuwe jaar met discussie en onderhandeling met PvdA en CDA kan worden begonnen. De belangorganisatie van homoseksuelen COC verwijt de VVD 'veringsstap'.

De PvdA-fractie wil nog niet inhoudelijk op de VVD-ontwerp reageren, zij wil het voorstel eerst bestuderen. De fractie van D66, die niet grondwettelijk is, raagt eerst, al vrees zij verdraging van de nu door de VVD gekozen procedure. De CDA-fractie heeft grote bezwaren tegen het 'mogelijk initiatiefvoorstel' van de VVD-ers. Bijvoorbeeld, Korthals en Franssen hebben afgezien van een eerder door haar fractievoorzitter Nijpels aangekondigd afgeleid ontwerp. De grootste regeringsfractie betreurt het dat de VVD-fractie niet heeft willen wachten op een voorstel van de regering.

De VVD-poging om via een algemene wetelijke regeling gelijke behandeling af te dwingen leidt tot een opzettelijke van uitzonderingen, meest de CDA-fractie, op het bewijs of de VVD het wel dwingende recht kan stellen zonder dat toch steeds de strafrecht moet worden ingeschaald. 'Wat de VVD nu doet is al

een eenvoudige wet die rangorde bepaalt van de grondrechten (de Grondwet aan mensen en organisaties toekent). Daar is het CDA niet aan toe, daarom zou een deel van de Raad van State om advies moeten worden gevraagd', heet het.

Direct na afloop van het parlementaire kerstfeest (30 januari) wil de VVD-fractie in de Tweede Kamer overleg en onderhandeling beginnen met PvdA en CDA over het gepresenteerde concept-initiatiefvoorstel. De liberale Tweede Kamerleden mevrouw Remp, Korthals en Franssen hopen dat daarna een 'algemeenlijk stap' mogelijk zijn.

Zij menen in hun voorstel ernstig rijkdom hebben gevonden met kritiek uit de samenleving op de VVD-ers. Het voorstel is in 1981, tijdens het eerste kabinet-Van Agt, gepubliceerd voor ontwerp van wet. Het initiatiefvoorstel kan organisaties als kerkgenootschappen, scholen en politieke partijen gelegenheid om binnen het werkveld functionele eisen aan werknemers te stellen. Maar die eisen mogen niet het privéleven betreffen of zover gaan dat zij 'een aantasting betekenen van het in de Grondwet neergelegde recht op bescherming van de persoonlijke levensfeer', aldus de drie VVD-initiatiefnemers. Er mag bij toelichting van leerlingen of aanstelling van leerkrachten geen onderscheid naar ras, levenswijze, politieke opvatting, burgerlijke staat, geslacht of seksuele geaardheid worden gemaakt. Positieve discriminatie om arbeidsomstandigheden van leerlingen of aanstelling van leerkrachten te verbeteren, om mensen hun belangorganisaties, kunnen de rechter inschakelen, zo wil het voorstel.

Gelijke behandeling - NRC een smartelijk inzicht 30

VOORZICHTIGHEIT KON HET HAAST NIET. Met een 'eerste concept van een mogelijk initiatiefvoorstel' voor een Wet gelijke behandeling hebben drie leden van de VVD-fractie in de Tweede Kamer zich vorige week 'voor overleg' gemeld bij de fracties van PvdA en CDA. Zij zouden graag zo snel mogelijk in het nieuwe jaar tot een algemeen wetsoverstel komen en onderschrijven het hun concept 'zich in voldoende mate leent voor discussie en wijziging'. Vijf maanden voor de volgende Kamerverkiezingen, die zullen beslissen over de mogelijke voortzetting van een coalitie met het CDA, komt de liberale fractie nu behoeftzaam met een dik 'discussiestuk'. Een voorstel voor een alomvattende antidiscriminatiewet dat tegelijkertijd - bijvoorbeeld in de sfeer van het bijzonder onderwijs met zijn grondwettelijk vastgelegde vrijheden - weer uitzonderingen mogelijk maakt die vooral het CDA dierbaar zijn. Van de eerder min of meer aangekondigde 'rangorde' van Grondwetsartikelen is geen sprake meer.

Enkele weken geleden besloot de VVD-fractie in beginsel steun toe te zeggen aan een initiatiefvoorstel-euthanasie van D66, ook een ontwerp waarover het kabinet na lang intern beraad nog geen eengezindheid heeft weten te bereiken. Dat VVD-besluit heeft tot grote irritatie in het CDA geleid. Premier Lubbers en de aanvoerder van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, B. de Vries, lieten bij herhaling weten dat de bestaande coalitieband grenzen aan zulke zelfstandigheid stelt: men kan niet slechts een coalitie hebben voor sociaal-economische onderwerpen en overigens politieke vrijheid van handelen, was hun voorwilt.

Pan 28 Krachteloos

DE VVD HEEFT haar belofte gehouden. Ondanks alle dreigementen van de 'grote broer' in de coalitie, het CDA, durven de liberalen kort vóór de verkiezingen in twee belangrijke kwesties op niet-materieel gebied een eigen optelling te kiezen. Die staat vooral haaks op de visie van het CDA en sluit veel meer aan bij de standpunten in de linkse oppositie.

Eerst schoof de VVD vrijwel probleemloos aan bij het (in liberale richting bijgestelde) ontwerp voor een euthanasiewet van D66. En nu presenteert de VVD een eigen voorstel voor een Wet Gelijke Behandeling, de anti-discriminatie-wetgeving.

Uitgangspunt is terecht: er moet een wet komen die discriminatie verbiedt. Het uitblijven van bestaande artikelen in het Wetboek van Strafrecht (zoals VVD-minister Korthals Altes van justitie wil) is niet voldoende; dan kan alleen worden opgetreden als het slachtoffer bij de politie aangifte doet van het strafbare feit.

Een kabinet met CDA- en VVD-ministers is te verdeeld om zelf met een Wet Gelijke Behandeling te komen; alle pogingen sinds 1977, hoe serieus ook, zijn gestrand. Vandaar het prijswaardige besluit van de VVD zelf aan de slag te gaan.

Helaas moet hiermee een eind komen aan deze lot. Want zowel de inhoud van dit anti-discriminatie-ontwerp, als de procedure die de VVD kiest, zijn de oprechtheid van de partij dopper dan in te te een krachteloos verloning.

De liberalen hebben duidelijk niet de vrijheid te veel afstand te nemen van coalitiepartner CDA: de lijn naar het kabinet moet zichtbaar blijven. Dus moeten in de ontwerp-tekst allerlei kolen en geiten gespaard worden. Dat blijkt bij dit soort precare onderwerpen echter vrijwel een onmogelijke opgave.

De liberalen hebben zichzelf in de nesten geverkt, door niet alleen aan te geven op welke terreinen discriminatie uit den boze is, maar vervolgens ook precies te definiëren welke uitzonderingen mogelijk moeten blijven. Het moest 'vrijmt dit waar het arbeidscontract op bijzondere (christelijke) scholen aan de orde komt.

Het CDA heeft daarover een even onstreden als hypocriet standpunt ingenomen: het moest niet mogen dat een christelijke school een homofobie leerkracht veert of ontslaat, maar de wetgever mag dat een schoolbestuur niet verbieden. De VVD komt nu via allerlei bochten ongeveer op zo'n zelfde eindpunt uit.

De indiensers zitten hier kennelijk zelf ook mee omhoog, want zij kiezen met hun ontwerp een heel ongelukkig uitgangspunt. Het is niet nuttig, maar het is wel een beetje een normaal, naar de Kamer gestuurd, maar slechts naar 'waarom collega-Kamerleden: een van CDA en een van PvdA, 'twee uit onderonsje?

De VVD had beloofd met een stuk te komen, maar nu het er is mag het niet te helder zijn, en vooral niet te officieel. Want stel je voor dat het kabinet voor de voeten gelopen wordt, of het CDA echt voor het hoofd gesloten wordt. Van de moed van de liberalen blijft aldus niets over dan een lat wespachtel achter een dik pak papier dat uiteindelijk veel minder voorstelt dan zij zelf suggereren.

DE PREMIER van het hieromtrent verdeelde kabinet liet onlangs in de Eerste Kamer met zulke waarschuwingen zels de zin van het parlementaire recht van initiatief bijna geheel verdwijnen achter coalitie-eisen. Hij lockt vele vroegere christen-democratische arrangementen met de parlementaire oppositie te vergeeten. En, erger nog, hij leek te vergeten dat in een verdeeld land met een coalitieverplichting om tot meerderheidsvorming te komen het parlementaire recht van initiatief een eigen betekenis heeft.

Kennelijk heeft zo kort voor de verkiezingen de druk uit het CDA zijn uitwerking op de kleinere coalitiepartner niet gemist. Toch zou het verkeerd zijn het optreden van de VVD alleen aan de druk uit het CDA toe te schrijven. Men mag gerust aannemen dat de VVD-fractie intussen ook wel scherper is gaan inzien dat een onversneden 'liberale' opstelling in belangrijke immateriële zaken toch grotere electoraliteits bezwaren heeft dan oorspronkelijk werd gedacht. De VVD van vandaag, een volkspartij met 36 zetels in de Tweede Kamer, kan zich nu eenmaal minder gemakkelijk het ethisch liberalisme veroorloven dat haar waarmak was in de dagen van, zeg, fractievoorzitter Geertsmits die het niet minder dan de helft van dat aantal Kamerzetels moest doen. Te sterker geldt dat vijf maanden voor de verkiezingen als enquetes leren dat een flink aantal VVD-kiezers overweegt naar het CDA terug te keren.

ONGETWIJFELD GAAT HET HIER voor de huidige fractieleider van de VVD, Nijpels, om een smartelijk inzicht, zijn persoonlijke historie als Kamerlid maakt een toelichting overbodig. Maar, smartelijk of niet, getoetst aan de eisen van politiek leiderschap geeft de koerswijziging van Nijpels' fractie nog iets te zien. Namelijk dat hij zijn hand enigszins had overspeeld, en dat zal dan weer andere kiezers opvallen.

Door onze redacteur
HIEKE JIPPES

NAC 18 Rechters verontrust: 40 kinderen in de cel

AMSTERDAM, 18 dec. — Over het hele land verspreid zitten op het ogenblik veertig kinderen ingesloten op een politiebureau. Een van deze strafrechtelijk minderjarigen zit al ruim drie weken, in afwachting van een plaats in een kinderbewaaringsinrichting. In het arrestement Amsterdam is het gebruik aan opvang voor minderjarige delinquenten zo groot, dat een op de vier kinderen, die de kinderrechter opsluit, op politiebureau worden geplaatst. Het aantal zal nog toenemen.

De Amsterdamse kinderrechters achten de situatie zo nijpend dat zij daarvoor al in juli van dit jaar de aandacht hebben gevraagd van het ministerie van Justitie. Volgens de coördinator

van de Amsterdamse kinderrechters, mevrouw mr. M. Hartzuiker, vindt de klacht van de kinderrechter niet werkelijk gebaseerd op het departement.

Alle ogen zijn gericht op het cellenrooster voor volwassenen. Binnen het ministerie staat de directie kindbescherming kinderslachtoffers. Wij, kinderrechters worden ingesloten door een met versleten argumenten weggelaten en de verantwoordelijkheid voor de opvang wordt in feite steeds bij ons neergelegd. De situatie dreigt daarvoor tot uit de hand te gaan lopen.

Het gebruik aan opvangmogelijkheden doet zich volgens de kinderrechter in het arrestement Amsterdam steeds meer aan en meer dagen in een politiebureau onbestede en door de kinderrechters opgevoerd voor een of meer dagen in een politiebureau terecht, maar ook betreffen de kinderrechters zichzelf op het rekening houden met de wetten van de delinquent nergens plaats is. Het tekort aan opvang heeft zo invloed op het onafhankelijk geachte beleid.

Volgens mevrouw Hartzuiker

begint de praktijk van het gevangen houden van de jeugdige delinquenten zelf door te dringen. Bij de Amsterdamse kinderrechters is een geval bekend van een minderjarige die krachtiger, die tijdens het plagen van zijn delict zijn slachtoffer met een mes bedreigde en zei: "Ik ben minderjarige, er is toch geen plaats, ik word toch weggestuurd". Een ander voorbeeld betreft een minderjarige jongen die de kinderrechter twee weken achterzat aan de straatsitten "niet kwijt kan" en die de derde week bedreigde was bij een delict waarbij een dode is gevallen.

"Een direct verband kun je nooit aanwijzen, maar toch...", meent mevrouw Hartzuiker. "Er was met de jongen duidelijk sprake van een criminaliteit. En in een crisis situatie moet je toch kunnen ingrijpen."

Pag. 2: Vervolg

Korte onderzoek klachten over kinderen in cel

NAC 20

Door een ouder redacteur

DEN HAAG, 20 dec. — Staatssecretaris Korte (justitie) zal een onderzoek instellen naar klachten van Amsterdamse kinderrechters over opsluiting van kinderen in politiebureaus wegens plaatsgebrek bij de kindbescherming.

Dat zegde de bewindvrouw gisteren toe in een spoedoverleg met de commissie voor justitie van de Tweede Kamer. Korte zal maandag antwoorden op vragen van de commissies over aanleiding van het bericht in deze krant over het aantal ingesloten minderjarigen. Tien bevinden zich verrijt kinderen in politiebureaus. De staatssecretaris praat vandaag en in het weekeinde met kinderrechters in het land over deze situatie. Volgens een woordvoerder van het ministerie was het de staatssecretaris bekend dat dergelijke opsluitingen voorkomen maar niet om welke aantallen en omstandigheden het precies gaat.

Kinderen in politiecellen is al bijna normaal; voor meisjes helemaal geen ruimte Verk kinderrechter is 'dweilen met kraan open'

Vervolg van pagina 1

Door onze redacteur
HIEKE JIPPES

Voor Amsterdam geldt dat bij een toegenomen aantal voorgelegden (in 1984 434 voorgelegden, in 1985 464 voorgelegden, gefield tot 15 december 13) de aard van de delicten ernstiger wordt en de leeftijd van de verdachten lager. Mevrouw Hartzuiker accentueert dat de Amsterdamse kinderrechters weliswaar kampen met het geweld te dwelen met de kraan open, maar dat hun actie bij het departement toch vooral voortkwam uit de gedachte dat een strafrechtelijk beleid, dat nadruk legt op preventie, toch prioriteit zou moeten geven aan doeltreffende en consequente repressie tegen jongeren.

In het beleidsplan "samenleving en criminaliteit", dat minister Korthals Altes onlangs aanbood aan het parlement, wordt gesproken over een uitbreiding van het aantal plaatsen in opvangschuilen van 239 nu naar circa 289 in het jaar 1989. Deze uitbreiding zou, aldus het beleidsplan, "toereikend" zijn.

"Geen sprake van", meent mevrouw Hartzuiker. "Met een toekort van zo'n vijftig plaatsen is het nu op dit moment al. Die opvatting getuigt niet van werkelijkheid."

"Bepalen kinderrechters een aantal jaren geleden ook achteloos op een jeugdige in een huis van bewaring werd opgesloten, nu 1984 het al bijna normaal dat kinderen in een politiebureau terecht-

men. Amsterdam beschikt formeel over het Lloydhof en het JOC (Jongeren Opvangcentrum), maar bij het eerste is het ziekteverminderd en het personeel zo groot dat men daar permanent onder de capaciteit werkt. Uitsluitingsmogelijkheden bieden dan nog onder andere de Inrichting Overberg, waar jongens maximaal vijf dagen mogen blijven, waarna zij weer naar elders moeten worden overgeplaatst, of twee inrichtingen in uitgerekend Groningen en Limburg. Plaatting daar betekent voor Amsterdamse minderjarigen een dubbel inlokken.

Meisjes vormen een factor van toegenomen betekenis bij het aanbod aan de kinderrechter. Groepen meisjes die geweld gebruiken tegen willekeurige slachtoffers zijn in Amsterdam geen uitzondering meer. Voor hen zijn in het hele land wettelijk vijf "gesloten" plaatsen beschikbaar. "Die zijn dus altijd al vol", zegt mevrouw Hartzuiker.

De kinderrechters in Amsterdam produceren het gebruik aan plaats wel te camoufleren tegenover de jongeren die zij voor zich hebben door het wegzenden te verpakken als pedagogische maatregel. "Ik geef je nog tien dagen", of je mag nog één keer laten zien of je het vertoeren van kunt", zijn dan de standaardformules. Die praktijk is, anders dan bij de volwassenen, die eventueel door een parketwachter worden begeleid worden wanneer de officier van justitie in de loop van de maand had de bevestigende Kamercommissie de beschikbare celruimte die hij over

de zwaarste categorieën verdachten moet verdelen.

"Wij vinden dat in het algemeen voor kinderen niet gewoont", zegt mevrouw Hartzuiker, "wij hebben in principe aan het begin van de dag al een overzicht over de hoeveelheid plaats en delen dan zelf onze bestemming aan het kind mee. Dat heeft dan terminatie met enige pedagogische waarde."

Alders van het tekort aan plaatsmogelijkheden voor kinderen die met de politie in aanraking zijn gekomen, werkt het gebrek aan opvang zich eveneens ernstig bij kinderen die onder toe-

zicht gezicht zijn. Kinderrechters die het bezocht hebben of pupillen met wie het thuis niet meer gaat" zien zich geconfronteerd met wachlijsten van maanden, terwijl er sprake is van ernstige criminaliteit. Ook daarvoor hebben de Amsterdamse kinderrechters in Den Haag aan de bed getroffen, omdat zij zich ook hier met de rug tegen de muur voelen staan."

Mevrouw Hartzuiker: "En dan zijn wij in het ministerie niet heel precies op dat wij... daarin althans... om beleid niet laten bepalen door de praktijk, dat in opvangschuilen te gestelden al tijd vooropnaar boven gewone onderzocht gezichten. Anders zou je iemand voor zijn leven stigmatiseren, alleen omdat je hem zo graag onder het gewoont."

In het licht van de bezuinigingen op de jeugdbescherming (ruim negen miljoen in 1985 verspreiden met het jaar daarvoor) van de boodschap die het departement de Amsterdamse kinderrechters meegaf, geen onverwach-

te. De kinderrechters werd verzocht te zien hoe zij harde cijfers konden produceren over de aantallen gevallen waarin zij schorsen door plaatsgebrek. Dan, zeiden de beleidsambtenaren, viel er misschien iets te doen.

"Het is mischieus ongebruikelijk dat kinderrechters zo van de weg timmeren", zegt mevrouw Hartzuiker. "Rechters houden zich meestal vier van uitspreken in de pers. Maar wij zijn werkelijk verantwoordelijk en modelloos. De minister is degene die verantwoordelijk is voor voldoende opvang, niet de kinderrechters. Als je niet aan de werlt begint, preventie, kun je niet al je voornemens over beheersing van de criminaliteit wel ophouden. Die jonges van verrijt, die hier met hun kop nauwelijks boven de tafel uitkomen, zijn straks wel de Acceptatie op zijn achttien jaar zijn, wanneer je nu niets doet. Nee, het is een beleidsprobleem. Dat kunnen niet de kinderrechters, dat moet Den Haag oplossen."

Minderjarigen even uit politiecel

NAC 24

Door een ouder redacteur

DEN HAAG, 24 dec. — Tijdens de kerstdagen zullen een strafrechtelijk minderjarigen in politiebureaus zitten. Van de 28 kinderen die vorige week donderdag in een politiebureau zaten, zijn er 23 overgebracht naar jeugdbuizen van bewaring in Den Haag en Haarlem. In vijf gevallen hebben kinderrechters de voorlopige hechtenis voor korte tijd opgeschort.

Die heeft staatssecretaris Korte van Hemed (justitie) de Tweede Kamer geschreven. Vorige week had de bevestigende Kamercommissie het jeugdbuizenbeleid dringend verzoekt geen strafrechtelijk minderjarigen (12 nu 18) buiten de kerstdagen in politiebureaus te laten doorbrengen. De commissie kwam daarmee omdat de Amsterdamse kinderrechter mevrouw mr. M. Hartzuiker in een

interview in vorige krant (18 december) van deering van ruitke gevallen had gesproken.

Mevrouw Korte schrijft nu dat het om 28 gevallen gaat, en dat het om contact met kinderrechters is geboden van herhalde en/of ernstige criminaliteit. In 23 gevallen is in verband met vluchtgevaar of strafrechtelijk onderzoek plaatsing in gesloten inrichtingen geboden. Daarvoor is ruimte gemaakt door 23 gestreken van 18 nu 21 jaar op te schaven" naar een jeugdbuizen in Vught. Personeel daar is van kerstverlof teruggevoerd.

De staatssecretaris behooft de Kamercommissie dat zij in feite met andere informatie zal komen over preventieve hechtenis van minderjarigen. Zij is het erover eens dat kinderen eigenlijk niet in politiebureaus horen, bene-

maar kan voorbids, niet garandeert, dat dat de te toekomst, nu niet meer zal gebeuren, aldus een woordvoerder van Justitie.

Internationale conferentie over misbruik van kinderen

In Iern begint vandaag een internationale conferentie van drie dagen over misbruik van kinderen. De komende vijf dagen zal de Nederlandse expert, dr. J. van der Stoep, vertrokken naar de Verenigde Staten, maar ook kindergeneeskundigen zullen over alle vormen van kindermisbruik gaan praten. Dus over kinderen die door kinderarbeid worden uitgebuit, seksueel misbruik van kinderen, kinderp prostitutie, zwervende kinderen en kinderen in oorlogsgebieden. Ook misbruik van kinderen uit de derde wereld zal uitvoerig aan de orde komen. De conferentie wordt georganiseerd door de Verenigde Naties.

seerd door de Wereldgezondheidsorganisatie en en Raad voor de internationale organisaties van

Artsen noteren 2500 kindermishandelingen

Doet onze redacteur
WARD OP DEN BROUW

ROTTERDAM, 7 dec. — Bij de vertrouwensartsen in Nederland zijn in 1983 ongeveer 2500 meldingen binnengekomen van kindermishandeling. Bij de laatste rapportage over 1980 waren dat er 1648. Dat blijkt uit voorlopige cijfers voor het jaarverslag 1983 van de afdeling geneeskundige hoofdinspectie van de geestelijke volksgezondheid.

Het aantal geregistreerde meldingen bedroeg 2900, maar daarvan konden er 400 niet als kindermishandeling worden beschouwd. Volgens drs. A.C. de Graaf van de afdeling onderzoek van de geneeskundige hoofdinspectie gaat het eventueel vorige jaren ook nu weer om een indicatie. „Mogelijk bedraagt het aantal kindermishandelingen in ons land het tienvoudige van het aantal meldingen, het is steeds het topje van de ijs-

Ongeveer 43 procent van de gemelde gevallen van kindermishandeling in 1983 betreft kinderen tot vijf jaar. Voor zover bekend zijn 14 kinderen aan de gevolgen van mishandeling overleden. In

1980 kwamen 18 gevallen van dood na mishandeling aan het

Slachtoffers van kindermishandeling waren 1200 jongens en 1300 meisjes. Voor het eerst is nu een onderverdeling gemaakt in gevallen van seksueel misbruik, dat vooral dit jaar door onderzoeken rond kinderpornografie en incest steeds meer in de publiciteit is gekomen. Van de 2500 kinderen werden er ongeveer 200 seksueel mishandeld.

De gegevens over kindermishandeling kunnen pas na anderhalf jaar worden gerapporteerd, omdat het de vertrouwensartsen vaak niet binnen korte tijd duidelijk is wanneer ze met een geval van kindermishandeling te maken hebben. Een landelijk beeld van de kindermishandeling ontstaat pas als alle gegevens door de tier bureaus vertrouwensartsen zijn ingestuurd.

pagina 3: bevestiging van de
diz.

kan het worden verweerd. Het is bijvoorbeeld een van de mogelijkheden om te voorkomen dat de Nederlandse Staat aansprakelijk wordt gehouden voor schade van de Nederlandse Staat die voortvloeit uit de aansprakelijkheid van de Nederlandse Staat.

Volgens de Utrechtsche wettars dr. Th. Sybesma het feit dat het aantal tooneent, dat men gem kan en darf te praten dermishandeling. „V wordt het dan ook e om er wat aan te Utrecht worden wekelij ties gevallen van kind ling geseld. Sybesma in zijn praktijk vooral ming van gevallen van

De Kinder telefoon heeft een bijzondere rol te spelen in de verhoudingen met het Bureau wettens; wanneer een Kinder telefoon direct vraagt, kan binnen een afspraak worden gegaan met de vertrouwensarts. Vaak voor dat de verhoudingen in dit geval Sybessa, dat een gesprek heeft met de vertrouwensarts. Niet zelden wordt de vertrouwensarts ook betrokken op de schied.

Op het terrein van mishandeling zijn instellingen en instanties. Goddelijk over elkaars werk, maar welker wordt geacht; het nu toe aan initiatief een effectieve hulp. Landelijke kindertelevisie weck met een eenkomst in Utrecht daaraan iets te veran-

Brandnetels en andere verhalen over kindermishandeling van Hans Dorrestijn, dat vorig jaar werd uitgebracht door de Vereniging tegen kindermishandeling. De bundel kan klassikaal worden behandeld en bevat zelfs een handleiding voor leerkrachten. „Niet de klap is het ergste, maar het wachten erop” is daaruit een zin die tot de verbeelding spreekt.

Brandtjes' was de eerste stap. Vooral in de Verenigde Staten wordt er de laatste jaren met veel ophef om kindermishandelingen gewerkt die iedereen kan buren. Ze liggen gewoon in de videotheek. In Groot-Brittannië deden men koreldien de eerste ervaringen op met deze films. Het gaat daarbij merendeels om Amerikaanse en Canadese producties, waarover de Britse hulpverleners toch niet enthousiast waren. Een van kan conclusies luidde dat de vijf bekeken videofilms helemaal niet geschikt waren voor kinderen en dat ze alleen nut hadden als studiemateriaal voor ouders, leerkrachten en hulpverleners.

"Het is niet gelukt om een van deze videoproducties naar Nederland te krijgen", zegt Wieger Fortuin. Hij docht op de videotape *Feeling yes, feeling no*. De Engelse psychiater dr. Brendon McCarthy zei onlangs dat deze film misleidend is voor kinderen. Zo weten er een kapper geklooid die haar van een klant knipt. Hoe commentaar van dr. McCarthy: "Deze film zou kinderen voorbij tijd kunnen afschrikken van kappers, verwijl ze het tegelijkertijd als de normierbare zaak van de wereld zonder beschouwen om me hun vader naar bed te gaan".

Van voorlichting over kinder mishandeling door middel van videofilms heeft men volgens de Britten dus geen hoge verwachtingen te koesteren.

Schrobbing niet voldoende om $\frac{NN}{28}$ insect te stoppen

In een inkest te stoppen, is naar onze ervaring alleen een schreebbering door de politie niet voldoende. Bij sopen van een inkestaak komt het kind vaak nog meer in de knel en gaat de seksuele mishandeling gewoen door, maar dan nog meer in het geniep. Inkestaaken moeien worden doorbroken. Het is niet mogelijk dat het kind wordt gehageliseerd. Andere omtaaken ook situaties die een vader na een scheiding een omgangegeling vraagt en die wordt toegewzen, want zo erg was die inkestaak toch niet, aldus een woordvoester van de Vereniging tegen de Seksuele Kindermishandeling en de Seksuele Exploitatie van het jarenbek. Het Zuiden Doorbroken.

Door onze redactie blazenland

De VSK is een zelfhulporganisatie. De vrouwen die erbij betrokken zijn, hebben zelf incestervaringen achter de rug. De vereniging bestaat inmiddels drie jaar en heeft in die tijd 1136 aanmeldingen gekregen van mensen met incestervaringen. Een groot deel van de aanmeldingen komt van volwassenen die hun ervaringen moeten verwerken, maar steeds vaker melden zich meisjes aan die nog midden in een incestsituatie zitten. Verder hebben zich 26 mannen aangemeld, die over het algemeen in hun jeugd door hun vader of stiefvader waren misbruikt.

Uit de registratie die de vereniging bijhoudt, blijkt dat het overgrote deel van de daders vrouwen zijn. In 514 van de gevallen heeft het om een vader, in 50 gevallen om een stiefvader, in 172 gevallen om een broer. Ooms werd 71 keer genoemd, opa's 25 keer, zwaagars 27 keer en anderen (vriend van moeder, buurman, zus, neef, stiefmoeder, huisgenoot, tante) 145 keer. Inreut door vrouwen komt veel voor, maar is op het totale aantal mannelijke daders te verwaarlozen. Zo zijn er vier moeders en een stiefmoeder als daders bekend.

Een van de doelstellingen van de vereniging is het overdragen van kennis over incest aan de normale hulpverlening. Een taak moet in alle gevallen even makkelijk zijn: in het begin had vooral de politie en de alternatieve hulpverlening belangstelling. Dat is wel aan het veranderen, maar een aantal belangrijke hulpverleners bereiken we nog steeds het moeilijk. Internaten bereiken we helemaal niet, terwijl er toch zeker meeloes ritten die uit huis zijn geplaatst vanwege incest. Huurartsen, die vaak als eerste met het probleem te maken hebben bereiken we ook moeilijk, met name als psychiatrische inrichtingen.

Een uitzondering daarop is een inrichting in Den Haag, waar ervaring is dat eenderde van alle vrouwelijke patiënten in hun jeugd incestervaringen heeft gehad. Daar is gevraagd of de VS een verwerkingsgroep op wilt zetten.

Incest overkomt kinderen van alle leeftijden. Het jongste lid van de vereniging is een negen maanden oude baby die door de moeder is aangemeeld. Dat moeders zo'n tief optreden, komt overigens maar zelden voor, zo is de ervaring. In de meeste gevallen ontdekken ze dat er iets aan de hand is en dat ze ervan af geweten hebben.

De VSK heeft in iedere provincie een contactvrouw en organiseert verwerkingsgroepen, waaronder een groep voor mannen. Groningen ging begin dit jaar opvanghuis van start, dat sinds opening altijd vol is geweest, vol, dat de medewerkers meigmaats thuis opvangen.

Wieger Fortuin, coördinator van de Landelijke kindertelefoon, onderscheidt twee soorten kinderen die bellen. „Het ene kind wil niet meer dan alleen maar vertellen over wat hem of haar overkomen is, in het andere geval vraagt het kind meteen om hulp”. Als een kind direct hulp nodig heeft

Naar aanleiding van het rapport van de Kinderstelefoon werd daar door vertegenwoordigers van hulpverlenende instellingen gesproken over de toekomst van de hulpverlening aan mishandelde

Er gebeurt te weinig op het gebied van de voorlichting, was de belangrijkste conclusie. Een mijlpaal in de voorlichting over kindermishandeling is het boek

De tien geboden van Betty Friedan

V4 21

Zee en landstrijd aan het met pornografie

Hgvd 31

STOCKHOLM - Zweden, dat gedurende de jaren zestig en zeventig de seksuele vrijheid hoog in het vaandel had staan, treedt op tegen pornografie en is van plan zijn grondwet te wijzigen om het te verbieden. Vrijliefden die ooit in naam van de seksuele vrijheid de heu- gewaar kwamen tegen de censuur, Eisen nu dat er opnieuw gecentraliseerd gaat worden omdat pornografie gewaarschijnd en vernederend is.

„Wij hadden gehoopt dat liberalisering zou leiden tot een openlijker en eerlijker voorstelling van alle aspecten van seksualiteit“, zegt Ilana Nestius, de voorzitter van de Zweedse Vereniging voor Seksuele Opvoeding. „Al plaats daarvan zijn de seks-fantasies op het toneel verschenen en wat we kregen was hoer, mechanische, gewelddadige en vernederende pornografie.“

De Vereniging, vanaf de opstelling in 1963 consequent voorstander van grotere seksuele vrijheid, is een aantal jaren geleden begonnen met een campagne tegen pornografie om nu vruchten begint af te werpen in de vorm van strengere wetgeving. Een bestaand wetboek op overmatige gewelddadige films en video's uit vanaf begin 1968 ook afbeeldingen van seksueel geweld omvatte. Shows waar „live“ seks wordt bedreven werden in 1962 verboden.

Volgend jaar hoort de regering een wetontwerp van het parlement voor te leggen dat gewelddadige pornografie in boeken en tijdschriften verbiedt.

Ken dergelijk verbot vereist de aanpassing van de wet op de persvrijheid, één van de vier wetten die verenigd liggen in de Zweedse grondwet. Deze aanpassing moet worden goedgekeurd door twee openvorige parlementen, zodat er tussentijds verschuivingen niet worden uitgesloten.

„Ik denk dat we een parlementaire meerderheid zullen hebben voor een verbot op gewelddadige pornografie in gedrukte vorm“, zegt Margareta Persson, parlementslid van de regerende Socialdemocratische Partij. „Op het laatste partijtje van de socialdemocraten in 1964 stemden de leden, tegen de wens van het bestuur in, voor de invoering van censuur op videofilms. De zaak wordt momenteel bestudeerd door een regeringswerkgroep.“

Beperringen

Nestius geeft toe dat het nastreven van pornografie de druk tegen zijn liberale ideeën.

Maar zo zegt hij: „Als de mensen werkelijk willen wat er tegenwoordig in de sekschaps te doen wordt aangeboden, moet dat een storm van protest bismaken.“

Pornografie is in Zweden een miljoenenindustrie geworden sinds de wet die het aan banden legde in 1971 werd ingetrokken.

Nestius leverde een belangrijk aandeel in het verspreiden van die oude wet. Zijke Eijlers maakte een half miljoen hande porno-bladjes worden verkocht. Zouden het 8,3 miljoen monetair. Deze bladen worden meestal gevecht met afbeeldingen van geweld en sadisme, verkrachting, bondage en situaties waarbij dieren en kinderen in het spel zijn. Kinderporno is weliswaar verboden maar wordt nog steeds op beperkte schaal onder de toonbank verkocht.

De traditionele mannelijk-scheiden met „schach“, die hij nagropen alle kloeken te koop zijn, aan de laatste jaren minder verbruikt te zijn en laten weinig meer dan de verbeelding over. De totale verkoop van de bladen bedroeg in 1981 in Zweden 13,6 miljoen exemplaren.

De belangrijke groei heeft echter plaatsgevonden in de video-sector. Volgens een blad uitgegeven door de film- en video-industrie was één op de vier videofilms die in 1982 werd verhuurd een porno-film van de sekschaps in Stockholm heeft niet minder dan 600 verschillende titels in voorraad.

Organisatie

Berder dit jaar werd onder de noemer „Volkskracht tegen pornografie“ een organisatie opgericht met het doel vrouwen-groepen, politieke partijen en de Vereniging voor Seksuele Opvoeding bij elkaar te brengen. Deze organisatie omschrijft pornografie als materiaal waarin maar een onder-deel van seksualiteit wordt getoond, los van de natuurlijke context. Bovendien wordt dit op zodanige wijze verspreid dat het vernederend is voor één van de partijen of liden aan één van hen toegevoegd.

Nestius, inmiddels vertier, wijkt elke insinueren op het klassieke beeld van de jongen Iphigene die er op oudere leeftijd conservatieve denkbeelden op na gaat worden, besluit van de hand. Zij ontken dat ook dat hij de kook wil tempereren. „Wij zijn voorstanders van alle voorstellingen van seksualiteit tussen mensen, van licht aanraken tot wild genot“, zo zei hij. „Maar wij zijn tegen het afbeelden van vrouwen als objecten die door mannen kunnen worden gebruikt en de scheiding van de lichamelijke en emotionele kanten van seks.“

Margareta Persson, een voorstander van censuur op videofilms, is het daarmee eens. „Ik wil absoluut geen verband op erotische plaatsen, maar indien het voor een belangrijk deel vernederend of onleidend is, dan moet het worden gestopt“, zo zei ze.

Nestius heeft geprobeerd de afbeeldingen van porno op de openbare terrein te verslaan door het uitgeven van een boek met

openhartige, erotische maar niet-pornografische foto's. Hierop worden paren getoond die op vele verschillende manieren seks bedrijven, maar op zodanige wijze dat betrouwenheid bij elkaar en bedruid gesuggereerd wordt. Dit in tegenstelling tot overtuiging en gerichtheid op de erotische uitdrukkingen, betegen volgens Nestius bij pornografie het geval is.

„Om nu moet niet alleen zijn. Boel van de pornografie“, maar tevens slang leve de erotische afbeelding“, aldus Nestius.

In plaats van hoger danbargen te komen, glijdt een nieuwe generatie feministen juist de helling af. Betty Friedan waarschuwt dat de vrouwenbeweging een tweede fase moet ingaan en zich bezig zou moeten gaan houden met de problemen rond het heurstructuur van arbeid en huis.

Vrouwen zijn vergeten dat het persoonlijke politiek is en gaan gebukt onder schuldgevoelens over een gemankeerd moederschap en een gemankeerde carrière. Voorste: mobiliseer de professionele netwerken, laat de pornografie voor wat ze is, ga door met vechten voor werkelijke politieke macht en betrek de mannen erbij. Betty's blauwdruk voor een bergbedinning met nieuwe stappen.

opvattingen van uiterst rechts, die ook het onderwerpen van de evolutietheorie op scholen en het recht van vrouwen op abortus wil verbieden; die schoolkinderen waarin vrouwen in minder traditionele rollen worden uitgebeeld niet langer door de overheid wil laten betalen en nationale setten tegen het misbruiken van schied- neren en kinderen wil afschaffen.

Wat schuilt er achter de obsessie van sommige vrouwen met pornografie? De seksualiteit van vrouwen is in vrijwel iedereen samenleving bekeerd en onderdrukt, zo leeren we in Nairobi, die de onderdruktheid is hand in hand gegaan met een algemeen poging vrouwen het recht te ontbieden hun eigen leven te leiden, schonefelijkheid te dragen en in hun eigen levensonderhoud te voorzien. Pornografie en de kruisricht dieringen reduceren vrouwen tot een enkele dimensie en stellen vrouwen voor als passieve seksobjecten, en niet als mensen die hun eigen leven kunnen leiden.

Ik geloof echter dat deze obsessie met pornografie voor alleentanden vrouwen, voor ouder worden vrouwen en voor vrouwen die nog altijd afhankelijk van mannen zijn dat ze zelf zouden kunnen de andere angst maskeert: de angst voor de armoede, voor Amerikanen de grootste obsessie die te bedenken valt. Ik zat calang te dromen met een paar andere vrouwen, van wie ik weet dat ze zelf met deze problemen worstelen, en verbaasde me over het venijn waarmee ze over de pruidige popster Madonna spraken. Ik op- perde dat tieners zich misochten met haar vreesgevoelens om haar leef, haar zelfverzekerdheid en haar onafhankelijkheid, en ook een haar allosebale passieve seksualiteit, die mij geen glanzende en eerder hamme aan het feminisme leek. Wie heeft ooit beweerd dat feminisme niet sexy mocht zijn?

Het waren vrouwen van in de veertig, de vijftig en de zestig en spogen haast van walling. Een onuitgesproken reden voor het feit dat zoveel vrouwen nu fel tegen uitgeproke seksualiteits boeken en films zijn, is misschien dat hun eigen seksualiteit door de samenleving genegeerd wordt. Maar zoals seks nog altijd verkeerd door de economische afhankelijkheid van mannen, of door de angst daarvoor, zal het naar mijn mening niet mogelijk zijn er werkelijk en onomkeerbaar te zijn. Ten armode te zijn vervallen in een overvloedig Amerika waar het iedereen steeds beter gaat, is een gedegenereerde toestand, een obsessie die zelfs vele feministen niet persoonlijk onder ogen willen zien. Natuurlijk is de vrouwenbeweging in Amerika, zoals soortgelijke revoluties elders, voornamelijk een beweging uit de middenklasse geweest; maar een van de cruciale tekorten waaruit zij zijn ontstaan, hebbedoel is het feit dat steeds meer vrouwen uit die middenklasse bezig zijn naar de armoede af te glijden.

De eerste beweging voor vrouwenrecht. Amerika heeft nu nadat vrouwen kiestrecht hadden gekregen, vier generaties geleden, omvat vrouwen niet de zware politieke taak op zich nemen om teis te heurstructuur te heurstructuur dat vrouwen die vrouwen en kinderen krecht, toch zelf konden verdienen en inspreken konden op die plaatsen in de samenleving die de beslissingen werden genomen. In plaats daarvan trokken die vrouwen zich terug achter een gordijn van vrouwelijke „zuiverheid“ en concentreerden zich op vraagstukken als het alcohol- verbod, zaken dus die wel iets weg hadden van de kindlike obsessie met pornografie.

segment

PORNOGRAFIE

3. De pornografie laten voor wat zij is en zich bezighouden met wat echt obscen is te armoede. Houwer pornografie om ook met tegengast te worden die boeken en films met een expliciet seksueel inhoud verbieden zouden voor vrouwen nog wel eens veel gevaarlijker kunnen zijn. De kwestie van de pornografie verdoelt de vrouwenbeweging en werkt op uiterst- ten de indruk dat wie feministe is, tegen seks is. Bovendien vernietigt deze kwestie de energie die beter kan worden besteed aan het behouden van de elementaire rechten die nu worden afgeschaf.

Karen DeCruz, die ooit nog eens met de leus „Niet de middenweg, maar de revolutie“ tot voorzitter van de NOW werd gekozen, schreef niet lang geleden een artikel voor het blad Penthouse met de titel „Vreemde budgetten“. Daarin zette ze uiteen dat de nieuwe, door feministen voorgestane wetvoorstellen om pornografie tot een schending van de burgerrechten van vrouwen te verklaren en te ontve- hoels effect hebben. Zij sluiten aan bij de

Korthals Altes gelast onderzoek naar films met SS-porno

DEN HAAG (ANP) - Minister Korthals Altes van Justitie heeft de groep- teur-generaal bij het gerechtshof in Den Bosch gevraagd een onderzoek in te stellen naar de mogelijk strafrechtelijke houd van de verspreiding van porno- videofilms met onderwerpen die zich in SS-vrouwenkampen afspeelen.

De PvdA-Komverleden Wierdel, Haas- Berger en Van Nieuwenhoven hadden in schriftelijke vragen op dit onderzoek aangelegd. Zij noemden de betreffende films hardt porno, die voor een groot deel betrekken „uitgenogwen kwest- sen“ is. Minister Korthals Altes zegt de opvatting oedubbelzinnig te bevinden.

Het onderzoek moet antwoord geven op de vraag of het aanbieden van de gewaarschijnd, ook laakbaar op zichzelf ook, een aanknopingspunt biedt voor strafrechtelijk optreden. De procurator- generaal is ook gevraagd na te gaan of er bij het verspreiden van de films sprake is van overtrekking van de anti-discriminatiebepalingen.

EIND GEËIST AAN GEMEENDE PROCEDURES Dordt KIENDER- BESCHERMING

Van een onvrede verslaggever

DEEN HAAG — Het Ministerie van Justitie verzigt ten onrechte rapporten van de Raad van Kinderbescherming over toezichting van kinderen ter inzake te geven aan de ouders. De raden stellen te vaak kinderen onder toezicht, zonder dat de ouders een mogelijkheid hebben om in beroep te gaan.

Die kritiek van de Stichting Onderzoek naar de Nederlandse Rechtspleging in Familiëzaken (SOR) is gisteren voorgelezen aan de Raad van State. De RvS wil dat er een einde wordt gemaakt aan de geheime procedures van de kinderbewaking.

Vorig jaar stapte de RvS ook naar de Raad van State, omdat Justitie in te paald geval had geweigerd een rapport over de toezichting van kinderen na een rechtscheidingprocedure aan de ouders te inzake te geven. Volgens de uitspraak van de Raad was dit ten onrechte gebeurd.

De RvS: "Die uitspraak hield in dat de Raden voor de Kinderbescherming hun taak meer in de openbaarheid moeten uitvoeren. In de praktijk is dit noden niet gelukt. Als kinderen in handen van de Kinderbescherming vallen, hebben de ouders niets meer te zeggen."

Ouders moeten volgens de RvS meer groep krijgen op het domein en laten van de kinderbewaking, omdat het advies van de kinderbewaking in bijna alle gevallen wordt overgenomen door de kinderrechter. De Raad van State zal op 21 januari uitspraak doen.

Joegoslavische bende van kindersmokkelaars door politie opgerold

WENEN, 9 dec. — Vier Joegoslaven zijn vorige week vrijdags door de Oostenrijkse politie gearresteerd wegens het binnenbrengen van elf zigeunerkinderen in Oostenrijk. In verband daarmee heeft de Joegoslavische politie tien Joegoslaven gearresteerd die deel uitmaken van een bende kindersmokkelaars.

Sinds 1980 zijn er volgens de politie in Wenen meer dan honderd kinderen in Joegoslavië gedompt en vervolgens verkocht aan rijke Italiaanse en Amerikaanse families. Deze zouden bereid zijn geweest bedragen tot 6000 dollar voor de kinderen te betalen. Tevens werden sommige kinderen getraind door de bende om als bediende, rakettenleider of inbreker te kunnen werken.

De Oostenrijkse politie arresteerde de Joegoslaven donderdagochtend na een tip van de Joegoslavische autoriteiten in Steiermark in het zuiden van Oostenrijk bij de grensovergang met Joegoslavië. De vier mannen waren op normale wijze in een busje de grens gepasseerd, zonder dat kinderen in de leeftijd van acht tot

vijftien jaar en een vijf maanden oud baby, door twee vrouwen loepend in het donker door het bos de grens werden overgebracht.

Na ontdekking door de politie zijn de vrouwen en de kinderen naar Joegoslavië teruggevoerd en door de autoriteiten aldaar opgevangen.

Een Oostenrijkse politieficheur zei dat de Joegoslavische autoriteiten al enige tijd op de hoogte waren van de kindersmokkel, maar dat hun optreden bemoeilijkt werd door de zigeunersfamilies in de recente gevallen geen aangifte hadden gedaan van vernieling. Sommige families zouden er zelfs in hebben gesmeagd dat hun kinderen werden meegenomen. (Reuter, AP)

Door onze correspondent
GRONINGEN, 6 dec. — De gemeente Groningen zal het opvanghuis voor mislandde vrouwen in die stad overnemen van de stichting Blijf van mijn lijf. Eind oktober besloot de stichting met het Blijf-huis te stoppen, omdat men vindt dat de hulpverlening aan mislandde vrouwen een zaak van de overheid is. Het opvanghuis zou 1 januari dichtgaan, terwijl sinds half november geen nieuwe hulpzoeksters meer worden opgenomen.

Groningen is tussen de gemeente en de stichting overeenstemming bereikt over de overname van het pand, en is bereid dat de stichting tussen nu en 1 januari toch zal doorgaan met de opvang. Hoe de hulpverlening na 1 januari

door de gemeente zal worden uitgevoerd is nog onduidelijk. Er wordt gedacht aan de oprichting van een nieuwe particuliere stichting, maar of uiteindelijk voor die vorm wordt gekozen, is mede afhankelijk van de opstelling van minister Brinkman (WVC). De wil de subsidies aan de opvanghuizen in de toekomst via de provincie laten lopen. De verschillende Blijf van mijn lijf-stichtingen hebben daar bij tegen geprotesteerd omdat zij hun vorm van hulpverlening en landelijke zaak vinden, die dus ook van het Rijk zou moeten worden gesubsidieerd. Een mogelijkheid in de Tweede Kamer heeft die gedachte inmiddels overgenomen en de minister gevraagd zijn plannen te herzien.

Vijftien maanden wegens doden chanterende vriend

AMSTERDAM (ANP) — De rechtbank in Amsterdam heeft vrijdag een 22-jarige Amsterdammer veroordeeld tot vijftien maanden gevangenisstraf wegens doodslag. Er was 2,5 jaar gevangenis. De man had op 15 juli dit jaar een 45-jarige Amerikaan doodgeschoten in zijn woning in Amsterdam.

De gebeurtenis nadat hij lange tijd onder grote druk had staan van de vrijwillige homoseksuele relatie met het slachtoffer. De Amerikaan zou de jongen hebben gedwongen zijn overtuiging te verlaten op de hoop te brengen van hun relatie. Hoewel de dader geen homoseksueel is, bleef hij met angst voor de bedreigingen met de man uitgaan.

Drager Aids beschuldigd

FLINT — Een 28-jarige Amerikaan met het Aidsvirus is woensdag door de rechtbank van Flint in de Amerikaanse beschuldigd van poging tot doodslag, omdat hij politiemensen zou hebben bevestigd. Hij is op borgtocht vrijgelaten. Over de 28-jarige Amerikaanse gezondheidsautoriteiten erop gewezen dat de ongenade ziekte alleen door seksueel contact of bloedovername wordt overgebracht, maar niet door speeksel.

STICHTING ONDERZOEKT MOGELIJKHEDEN

Vrouwen eisen straatverbod voor verdachte verkrachting

Van een verslaggever
GRONINGEN — De stichting Tegen haar wil in Groningen onderzoekt de juridische mogelijkheden om een man uit haar die van een aantal verkrachtingen wordt verdacht, uit de woonomgeving te houden van de vrouwen die daarvan aanjagers hebben gedaan.

Een vijftal vrouwen van Tegen haar wil bezette vorige week donsdag als uitsluitend van deze zaak enige tijd het Groningse gerechtshof. Ze wilden daarmee informatie verkrijgen over de mogelijkheden waarop in de raadskamer de voorlopige bechtis van de man werd geschorst.

Onder druk van die bezettingenactie, zegde vice-president mr. H. Wessels, die ook de raadskamer voorziet waarin tot de schorsing werd besloten, de vrouwen voor maandag een gesprek toe. Hij voegde er toen meteen aan toe dat over de beslissing in de raadskamer geen informatie zou worden verspreid.

De stichting had al in een eerder stadium een brief van de vice-president gekregen waarin werd gesteld dat alle belangen nogdigen waren gewogen alvorens in de raadskamer tot schorsing van de voorlopige bechtis werd besloten. Een nadere toelichting op raadskamerbeslissingen is volgens de raadskamer mogelijk, omdat deze in het geheim worden genomen.

Volgens een woordvoerder van Tegen haar wil is Wessels maandag in een gesprek met twee vertegenwoordigers van de stichting ook niet meer inhoudelijk op de zaak ingegaan. De stichting

overweegt nu een kort paking aan te spreken dan wel een andere civiele procedure te beginnen om een straatverbod voor de verdachte te krijgen.

Informatie

Tevens heeft de stichting dat de officier van justitie moeten leuten boven water brengen, zodat de schorsing van de voorlopige bechtis van een verdere ongedaan gemaakt kan worden.

De stichting net er volgens de woordvoerder ook grote vraagstukken bij dat de raadskamer de gevangenhouding van de man in eerste instantie toewees en deze vervolgens vanwege de zwaarwegende belangen van de verdachte werd vrijgelaten.

De vertegenwoordigers van Tegen haar wil hebben in het gesprek met Wessels polkaald dat de belangen van vrouwelijke slachtoffers in dit soort gevallen altijd op de laatste plaats komen.

Volgens de woordvoerder van de stichting heeft Wessels toegezegd dat in een gesprek tussen rechtbank en openbare ministerie gepaard zal worden over een betere informatieoverdracht aan slachtoffers van verkrachtingen, zodat zij bijvoorbeeld te horen krijgen wanneer en onder welke voorwaarden een verdachte wordt vrijgelaten.

Tevens zal bekeken worden hoe bij de beradingslagen in de raadskamer (nog) meer met de belangen van slachtoffers rekening kan worden gehouden. Dat zou bijvoorbeeld kunnen door meer bijzondere voorwaarden aan een schorsing van de gevangenhouding te verbinden.

Kinsey Subjects to Be Polled Again

INDIANAPOLIS (UPI) — The Kinsey Institute at the University of Indiana in Bloomington will seek federal funding to re-interview thousands of the people polled in the 1940s by the sociologist Alfred C. Kinsey, one of the pioneers of sex research. Some of the participants would be in their 90s.

"We'd like to interview a minimum of 2,000 and a maximum of 4,000," the original participants, said the institute's director, John G. deLoach. He said the researchers also hoped to learn about the accuracy of memory in the 51-month, three-to-four-year study, which would not begin before next December.

Dr. Kinsey questioned more than 18,000 people on their sexual activities. His "Sexual Behavior in the Human Male" was published in 1948 and "Sexual Behavior in the Human Female" appeared in 1953.

Van een enze verslaggever
 ASSEN — „Na een verblijf van tien jaar in het buitenland kwam ik terug in Nederland. Ik dacht toen dat het hier een tolerant land was voor pedofielen. Dat was heel naïef van mij. Wanneer ik nu over andere verzoeken dacht: ik zal mij niet overkomen. Na ben ik binnen twee jaar tweemaal met Justitie in aanraking geweest.“

Dat zei de 34-jarige A. van der V. uit Meppel gisteren op de zitting van de rechtbank in Assen, waar hij, zoals gisteren in een deel van onze edities gemeld, terecht stond voor het plegen van ontucht met drie meisjes en een jongen van acht tot tien jaar en het nalaten van pedoseksuele verzoeken van twee kinderen. Na de aanhouding van Van der V. trof de politie in zijn huis tevens grote aantallen foto's van hij genomen had van kinderen.

De verdachte erkende met de

Nu 10 'meer tolerantie in Nederland verwacht'

kinderen, die regelmatig bij hem thuis kwamen, serieuze handelingen te hebben gepleegd. „Het is terecht beslist niet zo dat ik daar, bij druk op ze heb uitgeoefend.“ Ook ontkende Van der V. dat hij de kinderen op een andere manier had gemisbruikt. „De banden hebben mijn huis nooit verlaten.“ Officier van Justitie wies erop dat de presentatie van de bundel de indringende aard van de misdrijven gemaakt. Verder haalde hij een briefwisseling aan tussen de

verdachte en een kennis in Oostenrijk, die Van der V. het geld had voorgeschieden om de dopparatuur te kopen en tot andere interesse voor te openen die Van der V. had gemaakt.

Van der V. heeft de banden echter niet verstuurd omdat hij bang was dat ze over heel Duitsland zouden worden verspreid. Hij is door de rechtbank in de beschuldiging veroordeeld wegens ontucht met minderjarigen. Volgens de psychiater heeft Van der V. een

individuele persoonlijkheid en licht hij aan geen tekenen van vermindering van de seksuele interesse. De feiten worden nu in verdere mate te verwijzen zijn.

De officier van Justitie eiste een gevangenisstraf van twaalf maanden tegen Van der V., waarvan vijf maanden voorwaardelijk. „De verdachte gedraagt zich hier op de zitting bijna als een martelaar die voor een terecht zaak strijdt. Hij heeft de kinderen echter misbruikt en daarmee aan moelijk kan te geven schade aangericht“, aldus mr. Van Wijnen, de raadsman van Van der V. mr. A. S. Feenders, meende dat zijn cliënt moest worden vrijgesproken omdat een deel van de bewijsmiddelen onrechtmatig verkregen zou zijn. Hij het verhoor van de kinderen zouden zijn van strek zijn gemaakt door stukken van de video-opnames die de politie ze liet zien.

De rechtbank doet op 20 december uitspraak.

Britse verkrachter moet slachtoffers f. 70.000 betalen

Door onze correspondent
 MARC CILAVANES

LONDEN, 11 dec. — Een Britse rechter heeft twee vrouwen, die kort na elkaar in 1982 werden verkracht door dezelfde man, een schadevergoeding van in totaal 70.000 gulden toegekend. Het is de hoogste uitkering in Engeland in haar soort, maar zij heeft krachtig protest uitgesproken: de dader kreeg vorig jaar 190.000 gulden na het auto-ongeluk dat van hem een verkrachter maakte.

De uitpraak van gisteren wordt als een doorbraak beschouwd voor vrouwen die het slachtoffer zijn van verkrachting. De twee vrouwen kregen eerder van het staatsfonds voor slachtoffers van misdrijven 4200, respectievelijk 13.000 gulden uitgeteerd. Via een burgerlijke rechtszaak tegen de dader krijgen zij nu 43.000 en 26.000 gulden.

Situatiegroepen voor verkrach-

te vrouwen spreken vandaag de hoop uit dat deze uitpraak er toe zal leiden dat de land-aanklager omhoog zal gaan. Mensen in van de dader geen schadevergoeding te doen omdat het mannen betreft die voor of in ieder geval na daad en veroordeling niet meer beschikken over eigen geld.

In het geval van de ex-taxichauffeur van de huidige zaak was dat anders. Zijn advocaat had een bedrag van zestig naar dat hij bijna twee miljoen verkrachting kreeg als schadevergoeding wegens een auto-ongeluk waarbij hij als passagier ernstige verwondingen kreeg die zijn persoonlijke verdragen van een vriendelijk aas tot een wrede seksuele belager van onschuldige vrouwen. Beide vrouwen waren door hem in grote psychologische problemen gebracht nadat hij hen (een van hen overtuigen van haar breukende zoon) langdurig had gemisbruikt.

Stichting wil regeling kindertelefoon in afwachting van wet

Van onze verslaggever

DEN HAAG — De Stichting Kinder-telefoon is bij staatssecretaris Van der Reijden van WVC en bij de Tweede Kamer op aandringen om zo snel mogelijk een regeling te treffen voor de kindertelefoon. De stichting is erg teleurgesteld dat de toezienaar van een Wet op de Jeugdzorg, waarin de kindertelefoon een plaats moeten krijgen, voor onderplaatst tijd is uitgesteld.

„Al sedert het begin van de kindertelefoon in 1979 is er sprake van hup-sam-beleid. Er is niets geregeld, zagen staat aan welke eisen een kindertelefoon moet voldoen en een redelijke financiering wordt door het ontbreken van enige regeling afgehoed“, zegt Winger Fortuin van de landelijke stichting. De Tweede Kamer vergaderd maandag verder over de Jeugdzorgwet, nadat een eerder debat op 2 december wegens tijdgebrek niet kon worden afgehandeld. Volgens Fortuin is een voorlopige regeling, in afwachting van definitieve onderbrenging van de kindertelefoon in een wet, hard nodig.

De 24 kindertelefoons, waarvan er 21 bij de suïcidie zijn aangesloten, krijgen volgend jaar van de overheid ruim een miljoen gulden subsidie. Van dat bedrag is twee ton bestemd voor planologische kindertelefoons die financiële prik zijn.

Voormalig Kamerlid Roethof keert terug in fractie van PvdA

Van onze verslaggever

UTRECHT — Het voormalig Tweede Kamerlid de H. Roethof keert terug in de Tweede Kamerfractie van de PvdA. Eind januari zal Roethof worden bevestigd. Hij komt in de plaats van Marcel van Lier, die zijn mandaat beëindigde na de VARA-vertrek.

Roethof zal zijn huidige functies — het voorzitterschap van het NCO en dat van de Omroepraad — opgeven. Hij hoopt voorlopig voorzitter te blijven van de commissie kleine criminaliteit, die de minister van Justitie adviseert over de bestrijding van vandalisme en delicten. Door commissie brengt in met het eindrapport uit.

Roethof, die vorige week PvdA-fractievoorzitter Den Uyl tijdens een PvdA-bijeenkomst in Lelidendam ontschreef werd als een „echte liberaal“, zou de allieën maar in de PvdA te vinden zijn, is ook beschikbaar voor het Kamerlidmaatschap na de verkiezingen van 1986. Volgens de voorzitter van het gewest Utrecht, C. van Rossum, maakt Roethof een zeer goede kans om ook dan een verkiesbare plaats te komen.

Heeft u ervaringen met pedofilië en kindergroepen? Meld uw MATHIAS verzamelt uw verhalen om ze wellicht te kunnen gebruiken voor een „zwartboek“. Discreet en anoniem! Ontvangtoegang: Schryf aan P.B. 5478 t.a.v. M. van Haren, 1007 AL A. Dam.

Nijpels voert VVD-lijst aan bij verkiezingen Tweede Kamer in mei

Door onze politieke redactie

AMERSFOORT, 16 dec. — VVD-fractieleider Nijpels is zaterdag in Amersfoort door de verkiezingsraad van de VVD aangewezen als lijsttrekker bij de komende Tweede Kamerverkiezingen. Hij is na de verkiezingen beschikbaar voor een ministerspost en ook voor de positie van vice-premier, maar is eveneens bereid de VVD-fractie in de Tweede Kamer opnieuw te leiden.

Nijpels verklaarde dit desgevraagd na zijn aanwijzing als lijsttrekker. Volgens de VVD-leider is een steun op de VVD bij de komende Kamerverkiezingen een steun op de VVD-coalitie. Nijpels voert de VVD voor de tweede maal aan nadat hij in '82 bij de tussentijdse Kamerverkiezingen als opvolger van Wigel voor het eerst als lijsttrekker optreedt.

De verkiezingsraad bestaat in de volgorde van de ontwerp-kandidatenlijst geen grote wijzigingen aan. Van de zittende Tweede Kamerleden kwamen onder meer de leden Keijs, als negeerdeerde, de lijsttrekker. Hager op de lijst kwamen de Kamerleden Korthals (van 26 naar 20) en Rempe-Huismans de Jongh (van 30 naar 27). Staatssecretaris Scherpenhuijs (verkeer en waterstaat) zakte van de achtste naar de dertiende plaats. De eerste zeventien plaatsen op de lijst bleven onveranderd. Bij de eerste vier plaatsen (naast op één na alle zittende Kamerleden en acht bewindslieden) slechts twee nieuwe kandidaten-Kamerleden.

De VVD beschikt in de Twe-

de Kamer over 36 zetels, maar staat in verkiezingsopzet op dit moment op een verlies van zo'n tien zetels. De volgorde van de zaterdag voorgestelde kandidatenlijst is wijzigd definitief. Formeel kan het verkiezingscongres van de VVD in februari nog wijzigingen aanbrengen, maar omdat daarvoor een twee derde meerderheid nodig is, wordt binnen de VVD niet verwacht dat de lijst nog veranderingen zal ondergaan.

De volgorde van de zaterdag voorgestelde kandidatenlijst: C. Nijpels; 2. Smit-Kroes; 3. De Korte; 4. Bakker; 5. Hermans; 6. Evenhuis; 7. Voorhoeve; 8. Koning; 9. Dens; 10. Schoot; 11. Grijns; 12. Van Eijlen; 13. Ploeg; 14. Terpstra; 15. Weiglas; 16. Linschoten; 17. Franssen; 18. Braams; 19. P.M. Blauw; 20. Korthals; 21. Van Rey; 22. Te Velthuis; 23. Scherpenhuijs; 24. Wiebenga; 25. De Grave; 26. De Beer; 27. Rempe-Huismans de Jongh; 28. Van Erp; 29. Jorisman-Lebbink; 30. Van Heerle; 31. P.M. Blauw; 32. Ploeg; 33. Dijkstra; 34. Kamp; 35. Nijhuis; 36. Lantierman; 36. D. Blauw; 37. Den Ouden; 38. Grootveld; 39. Kjaer; 40. Jockes.

Enquête VS: Aids-lijders in quarantaine of tatoeëren

LOS ANGELES, 20 dec. —

Een meerderheid van de Amerikanen vindt dat Aids-patiënten in quarantaine moeten worden geplaatst, terwijl sommigen zelfs zo ver willen gaan om Aids-lijders herkenbaar te maken door een speciale tatoeage. Dit blijkt uit een onderzoek dat de Los Angeles Times gisteren heeft bekendgemaakt.

Volgens het onderzoek van 51 procent van de ondervraagde respondenten van de quarantaine van Aids-patiënten en vond 49 procent dat mensen die antistof tegen Aids in hun bloed hebben — die andere mensen kunnen besmetten maar zelf niet ziek zijn — speciale identiteitspapieren zouden moeten dragen. Volgens procent van de ondervraagden was de voor de tatoeage.

Het onderzoek bracht verder aan het licht dat er een grote weerstand heerst onder het groot

ste risico-groep om Aids te krijgen te kiezen voor openbare functies. (AP)

Teveel gratis ^{V4} hijkers op de ¹⁷ masturbatie-lijn

Slecht nieuws voor seksuele hulpzoekers die hijkers, ook bekend als masturbatie-lijn van de NVSH is opgevoerd. Het was te veel belangstelling voor de NVSH kan het niet meer betalen.

Maar er waren nog twee masturbatie-lijnen in functie. Een in Eindhoven en een in Apeldoorn. Het eerste nummer is nu gesloten. In Apeldoorn draait nog twee weken een bandje. De masturbatie-lijn daar te bellen: "Dit is een antwoordapparaat. Als dertig minuten beëindigd zijn vijf gulden te storten dan kunnen we de telefoonrekening betalen. Dan gaan we door. Anders niet".

Sjaan van Velbe van de NVSH denkt niet dat daar veel reactie op komt. Want dat is ook het probleem van de masturbatie-lijn, zegt ze. "Ze willen wel graag neuken, maar geen cent uitgeven. Het zal jaren schuier nu bij ons gieten, dat ik weet wel ongeveer hoe dat gaat. Hoeren moet je betalen, hè?" En de hijkers dan niet? Sjaan wordt de lijn door veel NVSH'ers ook gezien als een consumptieve manier van hulp verlenen. Enrichingsgroep van de NVSH wijst van haar woordt. "Pedofiliën en dergelijke zitten toch meer in de taboezone. Daar kan je werkelijk iets aan hulpverlening doen".

Hijkers die een speciaal telefoonnummer en een helpende vrouwenmede mogelijk hebben om aan hun prief te komen, hebben geen speciaal probleem, vindt Sjaan. "Want dan heeft direct contact van de Nederlandse bevolking een probleem".

Hoezo? Dat waren meestal keurig getrouwde heren hoor, die opbelden. Hier in Amsterdam hebben we van 1974 tot 1977 een mannenlijn gehad, op zaterdagavond. Binnen drie uur werd 220 keer gebeld, is een puntje. Dan liggen de heren lekker lang op bed, is de vrouw boodschappen doen en dan bellen ze, met zo'n paar".

Door het grote aantal bellers

kwamen bovendien maar van fractie van de hijkers aan bod. De rest kreeg bereikbaar. En voor de vrijwilligers van de telefonist was het allemaal vrij vervelend. Sjaan: "Nu deden het met z'n tweeën, om de heart een beetje te versieren, maar echt heel mee van, weet je".

Eindhoven stopt ^{V4} hijklijn toch niet ¹⁷

Brief van de NVSH-afdeling Eindhoven. Hoe we in 's hemelnaam hebben kunnen beweren dat de Eindhovense hijklijn, ook wel masturbatie-lijn genoemd, samen met die in Apeldoorn zou worden opgevoerd? Volstrekt in strijd met de waarheid, zegt voorzitter Rudy Sjaan van de Eindhovense afdeling. Dat zetten we dus recht. Hoe het bericht in de wereld is gekomen weet Sjaan niet. En waarom het NVSH-kantoor in Amsterdam het ANP-bericht terzake heeft bevestigd is hem helemaal een raadsel. Moeslieden omzet in Eindhoven, in tegenstelling tot andere afdelingen, wel het nut van een masturbatie-lijn.

Waarom Eindhoven dus het laatste

ste NVSH-batwerk is dat deze telefonische zellhu, elders wel beschouwd als eenzijdig en consumptief, versprekt. Maar daar blijkt de hijklijn dat ook het risico te lopen dat hij in gesprek zal raken met de hulpverlener achter de telefoon.

"Dus niet zo van, vertelt u eens een heel verhaal. Zo werkt het niet. De beller heeft een oortje van foedelijk. Hij knuwt een fantasie op, en daar hebben we een rol in. Maar we gaan daar niet overblijven. Als ons iets niet bevalt, ook al is het maar fantasie, dan zeggen we dat. En daar kom je dan over in gesprek raken", aldus Sjaan.

In Amsterdam, is de hijklijn opgevoerd omdat, aldus woordvoerder Sjaan van Velbe, hijkers geen speciaal probleem hebben. "Ze willen gewoon graag neuken maar geen cent uitgeven", ook de vorige week als reactie.

Van deze verslaggever

AMSTERDAM — De drie studenten die in juni van de Vrije Universiteit in Amsterdam zijn verwijderd wegens grof optreden tegen vrouwen, moeten voor worden ingelezen. Het heeft het College van Geschiedenis, het hoogste bestuursorgaan van de Vrije Universiteit, donderdag beslist. Het bestuur van de universiteit is teleurgesteld over de uitspraak.

De studenten hadden bij het College van Geschiedenis beroep aangetekend tegen de weigering van de universiteit hen voor die studierichting in te schrijven en tegen het verbod de gebouwen van de universiteit te betreden.

Het bestuur van de VU heeft donderdag bekend gemaakt dat het zich bij de uitspraak van het geschillenrecht zal overleggen. Het bestuur is wel van plan de studenten in hun bewegingsvrijheid te beperken, maar wil wel niet voor herhaling hoeven te vrezen. Wat dat in de praktijk betekent moet nog worden besproken met

Studenten terug ^{V4} op VU ondanks ¹⁷ grof optreden

de faculteiten medicijnen en psychologie, waar de mannen studeren.

Het College van Geschiedenis meent wel dat de studenten zich schuldig hebben gemaakt aan wangedrag, maar vindt verwijdering een te zware straf.

De drie studenten moeten gewoon examens kunnen doen. Het College vindt dat het universiteitsbestuur met de maatregelen te weinig rekening heeft gehouden met de individuele behoeften van de studenten. De nodigheid om de orde te handhaven en vrees voor herhaling van het gedrag van de studenten had niet zonder meer tot weigering van inschrijving mogen lei-

den. Eerst had het bestuur moeten nagaan of minder versprekende maatregelen ook hadden geholpen. Het bestuur van de VU is ervan overtuigd dat het, gezien de ernst van de gedragingen en de verantwoordelijkheid die het bestuur heeft voor de scholieren, niet anders had kunnen handelen. Ondanks heeft het bestuur van de Universiteit van Amsterdam besloten dat de studenten daar niet terecht kunnen. De Leidse universiteit heeft de poort wel opengezet.

De drie studenten hebben zes jaar lang zoveel studenten als personeel van de universiteit zeer hinderlijk bejengd. Ze bestaaten vrouwen, verkachten en vier priesters, schelden ze uit en jeren achteloos tegen ze die de juklaan maakten dat ze niet waren gend van een contact. De instellingen hebben zolang kunnen duren omdat de meeste vrouwen dachten dat het alleen hen overviel van omdat ze bang waren voor tegenmaatregelen.

Overheid geeft alleen ^{V4} geld voor medische ¹⁷ hulp Aids-patiënten

Van deze verslaggever
AMSTERDAM — De overheid heeft geen geld over voor opvang, ondersteuning en belangenbehartiging van Aids-patiënten. Er is slechts geld voor medische hulp. Die conclusie trekken de Schermering (reguleringsbureau voor hofmedie) en het COC uit de Haagse weigering drie hulporganisaties financieel te steunen bij voortgezonden Aids-problemen.

Samen hebben de organisaties om een miljoen gulden gevraagd. Bij navoring bleek echter dat de Schermering en het COC in Den Haag onder het departement van Welzijn vallen, dat geen geld gerecreerd heeft voor Aids-hulp. De overheid heeft het bedrag voor Aids-hulp gereserveerd aan medische voorzieningen. "Daarom dreigt de Aids-hulpverlening te verdwijnen", aldus de twee organisaties.

De Schermering zegt alsi hulpverlening aan Aids-patiënten en hun directe omgeving. Het ingang van januari te worden ingelezen al de gevraagde gelden stuitte. Het COC, dat grote streken stremt op vrijwilligers, braakt zich over de vraag of haar taak op de terrein onder medische en professionele hulp nog wel water te maken is.

Top-50 1985 non-fiction

1. H.S. Kushner, Al het kwaad ^{VN} goede mensen treffen. (Ambo) 21
2. Desargis R. Hofstadter, Godel, Escher, Bach. (Contact)
3. A.B. Harris en T. Harris, Bijlt ^{VN} O.K. (Ambo)
4. Yvonne Keuls, Annie Berben en het verdriet van een tedere crimineel. (Ambo)

DEFINITIE NODIG VOOR NIEUW STELSEL SOCIALE ZEKERHEID

Toepassing eigen criteria over ^{V4} relaties doet Kappeyne blozen ¹⁷

Van deze verslaggever
ARENDO JONSTRA

DEN HAAG — Voor de overheid is het heel moeilijk een sluitende definitie te geven voor een relatie. De partners die niet met elkaar zijn getrouwd, zo bleek woensdag in de Tweede Kamer. Daar nam het 176-Kamerlid Groenman de beide staatssecretarissen van Sociale Zaken, De Graaf en Kappeyne van de Coppello, als voorbeeld. "U moet vaak paars, overig best u op één adreess te vinden, andere treft u vaak als paars en er zijn mogelijkheden in sprake van wederzijdse ondersteuning", sprak Groenman.

Kappeyne van de Coppello, vrijgezel, moest ervan blozen en De Graaf, gehuwd, schudde oververden heftig van nee, maar volgens de verschillende definities die beide bewindhouders zelf in hun persoonlijke notities overleverden hebben gegeven, dat Groenman er niet ver naast met de duurzaamheid van zijn en alle kabinetswijze staan Kappeyne en De Graaf zijn model voor een niet-huwelijkse relatie.

Groenman gebruikte het voorbeeld van te geven dat criteria die beide staatssecretarissen in hun notities

geven, overtuigend zijn. Toch is een heldere omschrijving van een niet-huwelijkse relatie noodzakelijk omdat in het nieuwe stelsel van sociale zekerheid ook ongehuwde partners voor elkaar moeten zorgen als de een geen geld meer heeft. Een beroep op de bijstand is uitgesloten voor partners in relaties die gelijkgesteld kunnen worden met het huwelijk.

Vrijwel alle fracties steunden Groenman in haar kritiek op de uitspraak in de notitie. De Kamerleden kwamen niet uit de voeten met begrippen als "duurzaamheid", "gemeenschappelijke huishouding", "gemeenschappelijke relatie", "een relatie vergelijkbaar met het huwelijk".

Volgens het VVD-Kamerlid Linschoten is de onduidelijkheid alleen maar toegenomen, terwijl de notitie juist bedoeld was om het legitieme economische eenheid beter te onderbrengen. Hij wil weten wat er nu wordt verstaan onder de "zorgplicht", want daarin onderscheidt het huwelijk van de zorgplicht wetelijk is weggevoerd, zich van andere leefwijzen, betogende de VVD'er.

Het CDA-Kamerlid Kraaijeveld-Wouters, partgenote van De Graaf,

vraagde zich af of de formuleringen niet beter in het Burgerlijk Wetboek opgenomen kunnen worden, zodat niet vermeden hoeft te worden het inkomen van een partner. Zij ziet een "zeker spanning" tussen wat de overheid als relaties beschouwt en wat mensen daar zelf van denken. Ze vindt dat de discussie gaat "glijden" als de overheid het gelag van twee partners naar buiten toe in haar oordeel gaat beschouwen.

Ook van het PvdA-Kamerlid Buisson kwam kritiek op de weinig heldere criteria, maar bij formulering bleef hij bevestigend. Hij zei dat De Graaf zijn kans rook: "Meneer de voorzitter, ik kan er nog een hoop van maken". Volgens Buissonmeijer lag dat aan de pragmatische instelling van De Graaf. Het PvdA-Kamerlid spreekt liever over de ideologie van de voorstellen en die leden er volgens hem toe dat "menschen uit elkaar raken worden gedreven".

Door tijdelijk kritiek de beide staatssecretarissen gaf vermoedde de gelegenheid de kritiek te beantwoorden. "Dit kun ik nu met elkaar nog een nacht over nadenken", formuleerde voorzitter Weijers (CDA) zijn schorsingsvoorstel.

Pedofiele intimiteiten maakten Boudewijn Büch aaksueel

Publicist **BOUDEWIJN BÜCH** kreeg onlangs de schik van zijn leven toen hij een tijdschrift opnam en daarin het verhaal las van zijn eerste pedofiele ervaring met de 14-jarige knaap **GIJS**. Het bleek een 'voor-publicatie' uit het nog niet gedrukte boekje *Hoe het uiting van schrijver WILLEM JIJN BÜS*, waarin ze 20 bekende en minder bekende Nederlanders — o.a. **MINI KOK**, **FRANK GOVERD** en **ADRIAAN MORRIEN** interviewt over 'het bevinden van een relatie'. Zonder Boudewijn's toestemming had Willem Jijn verhaal en dat van twee anderen volledig in een tijdschrift laten afdrucken en toen Boudewijn Büch een exemplaar in handen kreeg, bedacht hij met schrik dat nu meer dan 100.000 mensen zijn verhaal zouden lezen...

De openhartige bekentnissen over zijn pedofiele relatie zullen bij veel lezers weinig begrip en sympathie opleveren, ook al vertelt Boudewijn al even openhartig dat de relatie geen seksuele consequenties had... Hij vertelt hoe een 14-jarige jongen zijn liefde niet bevestigde en hem tenslotte dep kwastte door met een **MEISJE** bij hem aan te komen zetten. Veel verder dan een aai over de bol was het tussen hem en de jonge knaap nooit gekomen!

Over het grote verdriet van zijn hopenloze liefde zegt Boudewijn maar aenschding van de bezorgdheid van de ouders of hij hun zoontje **GIJS** 'voor het leven beschadigd' had: 'Door de schok ben ik aaksueel geworden. Je zou dus eigenlijk kunnen stellen dat niet **GIJS**, maar **IK** voor het leven beschadigd ben.' Boudewijn Büch heeft overwogen een proces tegen Willem Jijn aan te spannen, maar heeft er van afgezien omdat 'het kwaad reeds is geschaft'. Geïnteresseerd door de affaire zou hij voorlopig geen interviews meer willen geven...

Pr. 14

BRANDEND MAAGZUUR HOEFT U VOORTAAN NIET MEER DE HELE DAG TE SLIKKEN.

NRC 17

Oranje en de liefde

Natuurlijk krijgt prins Claus geluk. Dat Prins een eeddelheid is, is immers overbekend. Maar waarom maakt hij zich daar druk over? En waarom zou Willem Alexander niet? De miserie van zijn illustere voorganger(s) deden het.

Willem I, de zwijger, huwde vier maal en had tal van buitenechtelijke verhoudingen. Zijn tweede vrouw, Anna van Saksen, leefde behendig en pleegde overspel o.a. met Rubens.

Maar is nu niet getrouwd. Hij

beschouwde vrouwen als vlees, waarvoor hij nu en dan wilde beschikken. Hij ging naar bed met prinsessen van allerlei nationaliteiten en liet allerlei buitarden aan. Hij had één vaste minnares, Margaretha van Mechelen.

Frederik Hendrik moest op straffe van ontvoering door Maurits, huwen met Anna van Solms. Hij had een minnares, Catharina Bruyn. Bij haar wuielden tucht en ducht elkaars prettig af. Hij gunde zijn soldaten vrouwen zonder dat erg moeilijk over te doen. Hij hield van alle vrouwen; hij stierf 'veende menige vrouw'.

Willem II was 14 toen hij gekoppeld werd aan de 9-jarige Mary Stuart. De huwelijksdaad werd nagebootst gedurende een onderhalf uur durende komedie. Meer dan dit, en zelfs kunnen we Willem niet vergieten. Willem III sloot een politiek huwelijk met Mary Stuart II. Hij nam een maîtresse en stak zijn seksuele voorkeuren niet onder stoelen of banken. Willem V kreeg de kat in

het dak. Hij was een boosaardig onbekend, voor wien seksuele uitspattingen geen goed woord te vinden is. Koning Willem I bewaarde na de dood van Wilhelmina van Pruisen met de 50-jarige hofdame Henriette d'Oultremont. Zijn dochter, prinses Marianne, ontvoerde bij berahling. Zij schiedde van haar neef, leide samen met haar koetsier en liet geperverse onbedachtzaamheden. Zo liet zij eens slaan met een alken gepoederde linnen aan, trachten de boom te beklimmen. In de lap daarvan knuiste een blote dame. De winnaar mocht zich daarboven, onder het oog van Marianne, met haar amuseren.

De laatste koning Willem II was minnaar en verloofde van Charlotte, maar werd later door haar afgevoerd. Hij wist van wangen, teg de kroniek. Koning Willem III was geen gezin, maar een varken. Zijn zoon, kroonprins Willem, prince Citron, zette in Parijs de bloemetjes buiten. Na zijn dood en die van Alexander

moest Emma redding bieden. Wilhelmina's verhouding tot prins Hendrik was verzuurd. Het ontbrek de prins voordurend aan geld, nodig voor zijn vele vrieden. Uit een van de Oranje-bijeenkomsten werd een immidels bekende oranje-boutard geboren. Prin Lier, een halfbroer van Juliana dus en een van Beatrix. Prin Bernhard bleek tijdens het onderzoek eenke het Lockheedschandaal in het bezit van een lief in Parijs. Erheid is een schone zaak, maar de Oranjes zijn niet zulke nette en on-eristische lieden als de overige Nederlanders.

A. W. M. van Poelje

s-Gravenhage

Oranje

NRC 27

De brief 'Oranje en de liefde' van A. W. M. van Poelje in NRC Handelsblad van 17 december bevat twee aperte onjuistheden.

Anna van Saksen pleegde geen onopzettelijk de schilder Reubens, maar de schrijver suggerert, maar met diens vader, om welke reden deze verlaten werd, en het morgeantisch huwelijk van Willem I na de dood van diens vrouw met de hofdame Henriette d'Oultremont boort in het geheel niet thuis in de rij van de voor en na genoemde seksuele misprijzen.

Gouverneur dr. L. Ruppe van Belgisch Limburg heeft dit in alle eer en deugd geschilderd huwelijk eens en voor al in een dik boek geschied van alle blazen, destijds door Haagsche Kranten daartegen gespuid.

Mr. Stan Smeets
Heer

Oranje

Naar aanteiding van 'Oranje en de liefde' van A. W. M. van Poelje (NRC Handelsblad 17 december) het volgende: Prins Alexander, derde en jongste zoon van koning Willem III onderscheidde zich in jeugdige zin van zijn familieleden: van hem is bekend dat hij in zijn jongensjaren een zinner lang heeft gekoesterd op het kasteel 'Het Nieuwen' bij Driebergen in Tente bij de familie Schimmelpenninck. Hij raakte daarbij verliefd op de charmantie en knappe Henriette Schimmelpenninck. Deze liefde was wederzijds. Later moest Alexander weer terug naar Den Haag en is dere kinderleide doorgesleed.

S. F. van Dongen
Workum

Dit is niet geheel juist, want: ze konden elkaar niet vergieten. Hoe deze Twense liefde ontstond in een Haagsche tragedie kunt u lezen in het boek van Hanneke Ernstma. Deze Friese schrijver heeft zijn nieuwste boek in het Hollands geschreven.

vvu kerstpuzzel 21

12. Nog steeds aort seks voor veel problemen binnen- en buitenshuis. Hoe kunnen die uit de weg worden geruimd?
  - A. Meer seksuele voorlichting op school met lichtbeelden en proefwerken
  - B. Prostitutie in het niet-koningspakket
  - C. Seks toestaan vanaf de leeftijd van twaalf jaar
  - D. Gods water over Gods akker laten stroomen
12. A = 3 A is onzin, maar in ieder geval nog gezellig voor de kinderen. B gaat voortbij aan de gedachte van B = 1 de vrije wij; Seks vanaf twaalf jaar gebeurt in de praktijk al lang, wat nog geen reden is om het C = 2 ook bij de wet vast te leggen, dus is D het enige wat overblijft.
  - D = 4

Kinderen en de draagmoeder voor twee ouders

Vanavond om 20.00 uur zendt de NOS televisie een Dns-beeldprogramma uit waarin aandacht wordt geschonken aan het probleem van de technische ingrepen in de voortplanting.

"Mijn vader is mijn non, en mijn non is mijn tante. Mijn moeder is mijn tante en mijn tante is mijn moeder". Deze cryptogrammen geven kwaden van maatschappelijke en juridische gevolgen aan van de ingrepen van de medische technologie in de voortplanting van menselijke geschiedenis van de mensheid tot in de zeventiger jaren van de vorige eeuw heeft het medische kind het proces op natuurlijke wijze plaatsgevonden. Tussen zijn vele technische ingrepen mogelijk. Als steeds zijn de echte problemen niet van technologische, maar van psychologische, maatschappelijke en juridische aard. Door de eigen aard van de mens en zijn relaties ontstaan pas de problemen.

Problemen zijn de technische ingrepen en de daaruit ontstane relaties op te sommen. Mogelijk zijn kunstmatige bevruchtingen van de eed van de moeder door het zaad van haar echtgenoot, van een familie van de echtgenoot ("Mijn vader is mijn non"), van een veld of van een gebied van gereguleerde draad. De donor dient volgens een wetgeving van de Vereniging van Families, bestaande uit medici en juristen,

NRC
24

geneetisch en medisch gereguleerd te worden. Dat wil zeggen dat het kind beschermd wordt tegen het risico van bekende erfelijke ziekten. De persoonlijke gegevens van de donor, zoals zijn beroep en adres, zouden tot zijn voordeel en nadeel moeten blijven. In Zweden deden men daar anders over, omdat het kind recht zou hebben zijn afkomst te weten. De donor zou bovendien schriftelijk toestemming moeten geven voor de bevruchting. Na zijn overlijden zou het zaad vernietigd. Hetzelfde geldt dan de donor van de eed.

De kunstmatige bevruchting kan plaatsvinden op de baarmoeder van de vrouw die het kind moet, in de baarmoeder van de echtgenoot, of in de baarmoeder (of de draagmoeder) of in de reageerbuis.

In het laatste geval wordt het bevruchte embryo in het lichaam van een vrouw ingeplant. (Embryo Transfer). Deze vrouw kan zijn de vrouw van de eed of de draagmoeder (Mijn tante is mijn moeder, Mijn moeder is mijn tante).

De medici en de juristen hebben zich iets minder problemen mee dan de psychologen. Juist blijft de moeder de vrouw die het kind geboren wordt.

De draagmoeder dat. Een contract tussen de wensmoeder en de draagmoeder, waarbij deze het kind zal afstaan, is niet geldig. Bovendien tussen draagmoeder en wensmoeder, is niet mogelijk winstgevend object, dient strafrechtelijke belangen van het kind. Kinderen, mensen, hebben recht om te weten waar zij vandaan komen. De biologische wettelijkheid van de genetische lijn zijn van psychologische betekenis.

Zeer terecht worden adoptie-kinderen ingelicht over hun afkomst. Bij kunstmatige inseminatie van de echtgenoot en in vitro fertilisatie van de echtgenoot is er ingrup in het psychologische onderscheid op zijn er in dit opzicht geen problemen. Maar in al andere gevallen krijgt de levingsrecht menselijke vragen. Trouwen ook aan de kant van de ouders bestaan die vragen. Hebben de psychologische vader en moeder gelijk verzoend met de eigen potentie en onoverwinnelijkheid? Is de wens van de weduwe om alomg niet het ingevroren sperma van haar overleden echtgenoot bevrucht te worden een zaak van het rouwproces, vroeg Sanders-Woudstra zich af.

Natuurlijk zijn er ook gunstige ervaringen met adoptie ouders en kinderen. Maar in deze gevallen

Door mr. G. P. Hoefnagels

het onderscheid als de draagmoeder wordt zij in strijd met de psychologische belangen van het kind. Kinderen, mensen, hebben recht om te weten waar zij vandaan komen. De biologische wettelijkheid van de genetische lijn zijn van psychologische betekenis.

Zeer terecht worden adoptie-kinderen ingelicht over hun afkomst. Bij kunstmatige inseminatie van de echtgenoot en in vitro fertilisatie van de echtgenoot is er ingrup in het psychologische onderscheid op zijn er in dit opzicht geen problemen. Maar in al andere gevallen krijgt de levingsrecht menselijke vragen. Trouwen ook aan de kant van de ouders bestaan die vragen. Hebben de psychologische vader en moeder gelijk verzoend met de eigen potentie en onoverwinnelijkheid? Is de wens van de weduwe om alomg niet het ingevroren sperma van haar overleden echtgenoot bevrucht te worden een zaak van het rouwproces, vroeg Sanders-Woudstra zich af.

Natuurlijk zijn er ook gunstige ervaringen met adoptie ouders en kinderen. Maar in deze gevallen

bestaat de objectieve behoefte niet alleen aan de kant van de ouders maar ook aan de kant van de kinderen. Kinderen, mensen, hebben recht om te weten waar zij vandaan komen. De biologische wettelijkheid van de genetische lijn zijn van psychologische betekenis.

Het betoog vanuit de psychologische positie van het kind sprek te meer, maar juristen en ethici zoals de hoogleraren Leers en Kuitert, eiken vonden in de betalingen en de "baarmoederbeleid" van het kind. De positie van het kind is immers de zwakte.

De medic en juristen worden trouwen ook dat de technische ingrepen slechts machinisch plaatsvindt als een vader en moeder beschikbar waren, en hun gezin er bij bewust ingrijpen voor de beste kansen van het kind gezond worden. Maar van feministische

Enmaal een verkrachter, altijd een verkrachter?

Door Herman Franke
Criminoloog

denot volgens de vice-president alle belangen van de samenleving. Het is de taak van de wetgever en de rechter om de wetten te maken die de samenleving beschermen. Het is de taak van de rechter om de wetten toe te passen. Het is de taak van de wetgever om de wetten te maken die de samenleving beschermen. Het is de taak van de rechter om de wetten toe te passen.

Misdad en straf

In de vorige eeuw werden misdadigers louter op grond van de gepleegde daad gestraft. Met verachtende oordelen van de persoonlijke kenmerken, hielden schiet, vijfel geen rekening. Het kwaad moet vergolden worden. Rond de eeuwwisseling proefde het inzicht dat sociale, persoonlijke en andere factoren veel mensen als het ware voorbeschikken voor het plegen van strafbare handelingen. Het straf van iemand die misdadig anders kon, werd steeds moeilijker te rechtvaardigen. Vanaf het begin werden deze criminele beschikden aangevallen door mensen die er vorm van gedragten in zagen en die vaak verlamden. Maar de invloed ervan op de strafoplegging was toe. Tusschen het strafrecht terzake dat de meeste misdadigers normale mensen zijn die slechts daan van andere personen verschillen dat ze strafwet overtreeden hebben en dat vaak maatschappelijk niet zo hebben getuigd.

Dare kwam bij dat de relatie tussen misdad en straf allengs problematischer werd. Tegenwoordig weet iedere strafrechtdekkende dat de afschrikwekkende werking van gevangenisstraf betrekkelijk is en vaak slechts een middel is tot andere middelen. Samenhangen vinden daarom de gevangenisstraf helemaal afschaffen. De meeste misdadigen zijn een gemiddeld standpunt in de

beveling van het rechtsgeschiedenis van de samenleving.

Enkele vrouwen groepen wenen zich van de veranderingen en inzichten die voor een groot deel wettelijk zijn vastgelegd, niet meer aan te trekken. Het is de taak van de wetgever om de wetten te maken die de samenleving beschermen. Het is de taak van de rechter om de wetten toe te passen. Het is de taak van de wetgever om de wetten te maken die de samenleving beschermen. Het is de taak van de rechter om de wetten toe te passen.

Als de vrouwen met haar acties zouden boogen dat er in de toekomst minder verkrachten en misdaden worden, zijn zij dus een verkrachter en zwaar reagerende weg ingelopen. Veel meer is echter op dat haar acties meer tot doel hebben om duidelijk te maken dat verkrachten en vrouwen mishandeling met de structuur van onze samenleving te maken heeft. Het is de taak van de wetgever om de wetten te maken die de samenleving beschermen. Het is de taak van de rechter om de wetten toe te passen.

Als de vrouwen met haar acties zouden boogen dat er in de toekomst minder verkrachten en misdaden worden, zijn zij dus een verkrachter en zwaar reagerende weg ingelopen. Veel meer is echter op dat haar acties meer tot doel hebben om duidelijk te maken dat verkrachten en vrouwen mishandeling met de structuur van onze samenleving te maken heeft. Het is de taak van de wetgever om de wetten te maken die de samenleving beschermen. Het is de taak van de rechter om de wetten toe te passen.

Als de vrouwen met haar acties zouden boogen dat er in de toekomst minder verkrachten en misdaden worden, zijn zij dus een verkrachter en zwaar reagerende weg ingelopen. Veel meer is echter op dat haar acties meer tot doel hebben om duidelijk te maken dat verkrachten en vrouwen mishandeling met de structuur van onze samenleving te maken heeft. Het is de taak van de wetgever om de wetten te maken die de samenleving beschermen. Het is de taak van de rechter om de wetten toe te passen.

Partnerslectie

De kinderpsychiater mevrouw Hageman ging echter verder in haar pleidooi voor het psychologische belang van de samenleving. Het is de taak van de wetgever om de wetten te maken die de samenleving beschermen. Het is de taak van de rechter om de wetten toe te passen. Het is de taak van de wetgever om de wetten te maken die de samenleving beschermen. Het is de taak van de rechter om de wetten toe te passen.

Als de vrouwen met haar acties zouden boogen dat er in de toekomst minder verkrachten en misdaden worden, zijn zij dus een verkrachter en zwaar reagerende weg ingelopen. Veel meer is echter op dat haar acties meer tot doel hebben om duidelijk te maken dat verkrachten en vrouwen mishandeling met de structuur van onze samenleving te maken heeft. Het is de taak van de wetgever om de wetten te maken die de samenleving beschermen. Het is de taak van de rechter om de wetten toe te passen.

Als de vrouwen met haar acties zouden boogen dat er in de toekomst minder verkrachten en misdaden worden, zijn zij dus een verkrachter en zwaar reagerende weg ingelopen. Veel meer is echter op dat haar acties meer tot doel hebben om duidelijk te maken dat verkrachten en vrouwen mishandeling met de structuur van onze samenleving te maken heeft. Het is de taak van de wetgever om de wetten te maken die de samenleving beschermen. Het is de taak van de rechter om de wetten toe te passen.

Als de vrouwen met haar acties zouden boogen dat er in de toekomst minder verkrachten en misdaden worden, zijn zij dus een verkrachter en zwaar reagerende weg ingelopen. Veel meer is echter op dat haar acties meer tot doel hebben om duidelijk te maken dat verkrachten en vrouwen mishandeling met de structuur van onze samenleving te maken heeft. Het is de taak van de wetgever om de wetten te maken die de samenleving beschermen. Het is de taak van de rechter om de wetten toe te passen.

bleem van andere orde.)

Tegenspreken op inhoud te respecteren verlagen van ouders naar een "geen kind" staan, zijn wij zagen, nogal wat menselijke, psychologische, maatschappelijke, ethische en economische bewaren en risico's.

De laatste jaren is bij sterven op kleine kinderen vliegen van een verijdeld kinderen voor wie het, vergelijkendertje, wel een aansprekende natuur is. Het is de taak van de wetgever om de wetten te maken die de samenleving beschermen. Het is de taak van de rechter om de wetten toe te passen. Het is de taak van de wetgever om de wetten te maken die de samenleving beschermen. Het is de taak van de rechter om de wetten toe te passen.

Het statistiepartij werk cynisme van de economische belangen. De kans dat de staat, de subsidies en regelgeving bij het begin en het eind van het leven gaat benutten is duidelijk. Het is de taak van de wetgever om de wetten te maken die de samenleving beschermen. Het is de taak van de rechter om de wetten toe te passen. Het is de taak van de wetgever om de wetten te maken die de samenleving beschermen. Het is de taak van de rechter om de wetten toe te passen.

De auteur is hoogleraar in het kinderrecht aan de Erasmusuniversiteit

'Tk heb maar alleen maar aan zitten staren'

Iedere school heeft een eigen schoolreglement. Daaruit staat precies opgesomd wat wel en niet mag op die school. Maar één ding staat er nooit in. En toch is dat op iedere school ten strengste verboden: vrijen met een leraar of lerares.

Een leraar of lerares die het toch doet kan een prangenstraf krijgen van een jaar. Als een rechter die straf uddelt mag een docent daarna geen les meer geven. Maar zover komt het bijna nooit. De meeste leraressen die wel eens met een leerling vrijen verschijnen niet eens voor de rechter. Want dan komt iedereen het maar te weten en wie heeft daar iets aan? De school is veel te bang om daarmee de goede naam en dus ook leerlingen te verliezen. En welke docent wil de kans lopen een noot meer voor de klas te mogen staan? Voor de leerling is zo'n rechtsmak natuurlijk ook nogal pijnlijk. Dus zal de school, als ze ontdekken dat er onwettig gevreesd wordt, de verliede docent of de verliede leerling vragen naar een andere school te gaan. Willen ze dat allemaal niet, dan kan de docent ontslagen worden. Maar niemand heeft echt te weten waaraan. Ze kunnen beweren dat hij ziek is, of dat hij te veel verliede is en met al dit soort ingewikkelde redenen dit te maken wil hebben kan maar één ding proberen: het schuld aan hem houden. Maar dat is niet te min mogelijk. Lees de verhalen van Lidewij en hield maar. Hun namen zijn veranderd omdat de docenten waarmee ze een relatie hadden nog steeds op dezelfde school bleven.

Erkenning

Lidewij is nu 28 maar ze was nog maar net 17 toen ze verliefd werd op haar huidige leraar Nederlands. Die was negen jaar ouder en toen nog getrouwd.

Lidewij: "Ik heb natuurlijk wel gedacht dat het daarom nooit iets zou kunnen worden, maar ik vond het toch al prettig om er te vaak mogelijk te zien. Pas op werkweek een paar maanden later zijn we echt vrienden geworden. Kort daarna mocht ik hem heel lang met naar school. Ze kwam me opzoeken. Steeds weer dat verliede niks te zeggen. Toen vroeg ze of ik een weekje bij haar wilde komen. Maar mijn was toen al vertrokken. We hebben in hetzelfde bed geslapen. Ze begon te vuren. Dat wilde ik ook maar zelf durven. Ik nog niks te doen. Het was toch je leraar en ik voelde heel goed dat ze 9 jaar ouder was.

Toen ik in september weer naar school mocht, moest ik de vierde klas nog een keer overdoen. Daarom kreeg ik een andere leraar Nederlands. Gelukkig wel. Want één ding wisten we allemaal zeker: op school mocht niemand het te weten komen. Zij zat nog in haar preetijd. Ze kon veel te makkelijk

ontslagen worden. Ik heb nog één keer les van 'er gehad. Toen moest invallen voor een ziekte docent. Ik heb haar alleen maar aan zitten staren. Hoe gevaarlijk was dat. We hebben er ook een vreemde ruide over gehad. Ik had me als leerling beter moeten gedragen, zei ze. Tegen m'n ouders heb ik het wel meteen verteld. Die vonden het heel moeilijk, een vrouw tegen haar vader en ook nog een leraar. Dat was voor hun de reden om er met niemand over te praten. Op school merkten ze natuurlijk wel dat wij erg veel met elkaar omgingen, we gingen ook samen op vakantie, maar ze zijn blijven denken dat we twee goede vrienden waren. Dat is het voordeel van twee vrouwen. Zolang je niet moet dat je ook met elkaar vrijt maakt niemand problemen. Tegen een paar klasgenoten heb ik dat toen m'n vrienden. Ik deed ze telkens als dat zou verwijderen, vond ik dat. Dat was ik bij eigenlijk niet moe, ze was er bang voor. Tegen haar vrienden en kennissen werd ik daarom ook doodgewoon. Niet leuk, nu. Maar dat heb ik toen allemaal gepikt. Ik was veel te bang dat ze het anders uit zou maken.

Wat ik óók moeilijk vond: de nieuwjaarsreceptie op school. Dan kwamen alle docenten met hun partner, maar ik mocht nooit met de receptie tot niet op m'n gemak zou hebben gevoeld, maar ik wilde óók een beetje erkenning. Na anderhalf jaar geheimzinnig-

heid maakte de leraar het 'ult'. Lidewij vond het verschrikkelijk. Ze gingen meteen van school af.

Ruime vriendschap

Nog een verhaal. Minder geheimzinnig maar daarom niet minder moeilijk. Middel, nu 24, werd verliefd op natuurkundeleraar Harrie toen ze in de vijfde klas was zat. Zij was zestien, hij eenendertig. Toen ze op een avond naar hem toefte om wat te praten hebben ze elkaar gezoend. Middel: "Maar ik zei meteen dat ik geen valse relatie wilde. Maarom kwam het ook niet bij ons op om te denken: Hoe moet dat nou op school? Ik zag hem wel steeds vaker. Hij kwam ook bij me thuis. M'n ouders vonden hem aardig en hij bleef bij me slapen. Openen, na een maand, werden we er apart bij de rector gezept. Die zei: 'Het moet afgezien zijn met deze meer dan ruime vriendschap of anders gaat een van jullie van school'."

Waarachtig was hij gebeld door ouders van leerlingen die bij mij in de straat woonden. Binnen de kortste keren was de hele school op de hoogte. Harrie mocht steun bij de leraarstand en ik had m'n ouders. Die kregen mijn partij. Ze wilden me scholuit niet laten gehalen. De rector kwam er maar niet uit en heeft toen laatje gevraagd aan de wetouder van onderwijs. M'n ouders moesten bij het matje komen. Zijn eerste vraag was "Zou u er aan willen meewerken om de relatie van uw dochter te beëindigen? Dat vroeg

hij bloedserius. Mijn ouders wisten dat ze dat een belachelijke vraag vonden. Die wetouder sloeg scherpere vnu verbaasend, dat er welke ouders waren? Ik ben heel lang bang geweest dat ze me toch van school gingen sturen. Harrie mocht ze niet ontslaan, dus ik. Een goede natuurkundeleraar die je niet zo vlug weg als een leerling ik heb in die tijd heel veel aan m'n klasgenoten gehad. Niet precies dat Harrie mij bijvoorbeeld van te voren tentamenvragen zou laten zien. Misschien had ik het voordeel dat ik altijd al heel hoge punten voor natuurkunde haalde. Toch vond de rector dat ook een van de grootste problemen: dat ik bij Harrie mijn schoolonderzoek moest doen en dat ik ook, kennen bij hem deed. Dat kon nooit eerlijk gaan, dus de rector. Maar dat kon in ons geval best!

In de zomervakantie kreeg Harrie eindelijk m'n vaste naamgeving opgestuurd. Hij zat een briefje bij of hij voortaan wel de nodige afstand tot zijn leerlingen wilde bewaren. En daar hebben de rector en de wetouder het toen maar bij gelaten. Vlak na m'n eindeexamen maakte Harrie het uit. Ik vond het heel erg, maar ik dacht ook meteen: Dat is precies wat de school wil. Nu kunnen ze zeggen dat het dus best niet meer was dan een spannende verbodende omdat de een leraar was en de ander leerling. Daarom dacht ik toen wel meteen: Dit nog de school niet te weten komen."

MARJA BAETJEN

Leraar kan straks jaren brommen

Er wordt vaak gesproken of geheimzinnig over, gedraagt, maar het komt voor: leraar die verliefd worden op leerlingen in hun klas. Je moet er niet aan denken, maar het zou kunnen dat die toch al waar belaste mensen helemaal rek worden van de gedachte dat ze na het wurtje Frans of natuurkunde niet te zouden kunnen vrijen. Als hij daar niet van gedrukt heeft, zou dat eigenlijk genoeg moeten zijn om de betreffende leraar in de verhalen kleren naan geen sprake is van dwang kan het er ook wel

deed kunnen aan toe gaan. Leraars kunnen als ze hun klas niet krijgen hun mocht misbruiken, zonne eijfers behoven voor belabberd gemaakte proefwerken, of juist dreigen met slechte cijfers. Minister Kortbeek Allen (Justitie) die bezig is de pedagogisch wet te veranderen, wil ook op dit punt een wijziging aanbrengen. Hij heeft voorgesteld in het wetboek van strafrecht zetten: 'Hij die seksuele handelingen pleegt met kenners of leerlingen van een school van twaalf jaren, die als kind, pierg, of stiefkind, leerling of andersgeschikte, dan een andere aan zijn eer, opkleding of waakzaamheid in te overtuigen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste tien jaren of een geldboete van 25.000 gulden'. Dat betekent dus in gewone mensentaal, dat een leraar die

het met een leerling aanlegt die daarvan niet gefreut is, de kans loopt gevangenisstraf of een geldboete te krijgen. De Eerste Kamer heeft de plannen bekeken en zei dat zo'n maatregel nodig is, omdat zo'n leraar een dubbel overzicht heeft op de leerling: hij is leraar, en de leerling is van hem afhankelijk. In de discussie over deze zaken is gesteld dat leerkrachten hun baan zouden moeten kunnen verlaten, wanneer over hen zo'n ernstige klacht wordt ingediend. Die zekerheid kan echter niet in het wetboek van strafrecht worden gegeven. Alle voorstellen van Kortbeek Allen liggen nog bij de Tweede Kamer. Het is de Tweede Kamer van State, een juridisch geschoold gezelschap dat de regering vnu raad geeft. HARM VAN DEN BERG

Nederland stond in de goede oude tijd in het buitenland bekend als het land van de bloemen, molens en Amsterdam. De laatste jaren is dat vredige imago helaas wat uit het zicht geraakt. Nederland werd het land van drugs, krakers en kinderporno. En de laatste tijd ook nog het land van de seks met kinderen.

De wijziging van de zedenwetgeving, voorgesteld door minister Korthals Altes (justitie), heeft een reeks van belangrijke buitenlandse kranten gehaald. De telefoon van de afdeling voorlichting op het departement van justitie stond niet stil. Engelse, Franse, Duitse en Spaanse journalisten wilden weten wat de Nederlanders nu weer berispten. Wat is er nu eigenlijk aan de hand. Eind jaren zeventig adviseerde de commissie Melai tot aanpak van de zedenwet. Minister strafrecht en meer eigen verantwoordelijkheid. Op het departement van justitie gingen ambtenaren aan de slag om deze voornemens in weten vast te leggen.

Uiteindelijk rolt de nu gewaakte zedenwet eruit. Overigens was het voorstel de leeftijdsgrens waartoe voorwaarde strafloos seksueel verkeer kan plaatsvinden te verlagen, slechts een onderdeel uit te voer.

Vorig jaar ging het hele pakket als voorontwerp van wet voor advies naar de Eerste Kamer. Toen kon iedereen kennis van nemen. Op het departement werden vele kopieën van het stuk gedraaid. Maar niemand vroeg toen. De wachte storm bleef toen nog uit.

Hamerstukken

Zo'n jaar later staat het kabinet Lubbers voor meubelen wel de belangrijkste beslissing uit zijn bestaan: de kruisraketten. De vergadering verloopte veel minder voorpoosig dan gedacht, de sfeer is gespannen. In pauzes worden en passant enkele hamerstukken afgehandeld. Er zijn nogal wat voorstellen afkomstig van de nieuwe VVD-voorman in het

Korthals Altes glijdt uit over wijziging zedewet

kabinet, Korthals Altes. Onder meer enkele veranderingen in de zedelijkheidswijziging. Pas enkele dagen later, nadat de CDA-fractie om commentaar is gevraagd, schrijven de CDA-bevindelingen de slaap uit hun ogen. Ze konden echter niets meer doen.

"Deze trug woont toch ook door ons wel eens uitgehaald", zegt iemand die de gang van zaken in de ministerraad goed kent. Dat de christen-democratische ministers deze slag verloren hadden, werd achteraf niet zo erg betrouwd. De fractie zou Korthals Altes wel terugkijken.

Ook dat gebeurde ook. In een debat voor de televisie maakte CDA-specialist Van Dam aan het onderwerp weinig woorden vuil. Hij was tegen en ze ook zijn fractie. Geen enkel punt van discussie. Nee, dan de liberale woordvoerder mevrouw Rempt. Juichend bliste zij de huiskamer in. "De maatschappelijke werkelijkheid is gewoon zo. Kinderen vanaf twaalf jaar zijn zeer bewust worden van hun seksualiteit. Ze begrijpen dat een doek of niet elkaar naar bed te gaan of met ouders. En ik geloof dat het goed is, dat dan niet meer strafbaar te stellen".

Nijpels

In dit betog berkendens ervaren waarnemers op het Binnenhof de woorden van Ed Nijpels. Toen hij nog juniërspecialist was, pleitte hij hoer

op keer vóór verlaging van de gemiddelde leeftijdsgrens.

bleemt gisteravond. "Ik heb uitgedragen wat in diverse fractievergaderingen is uitgesproken". Zij voelde zich gesteund door haar fractie en haar fractievoorzitter.

Nijpels is inmiddels nu fractievoorzitter en geen specialist meer. In zijn huidige functie lijkt hij politiek en dus minder consequent tegens de zaken aan dan vroeger. Hoezeer hij

door Gij Korevaar
en Harm Talsma

ook nu nog achter het voorstel staat, het is te omspreiden om het er op te zetten voor de oork door te drukken. Dus liet hij Rempt en Korthals Altes vallen.

Voor de minister zijn de afgelopen dagen niet erg plezierig geweest. Na politiek overleg met Nijpels moest hij bakken haken. Het was zijn eerste echte politieke uitslag. Dat de druiven naar zijn bleek gisteren uit zijn late actie. "Het is in de eerste plaats een kwestie van opvoeding. De ouders horen te voorkomen dat kinderen van twaalf jaar seks bedrijven. Als ze denken dat ze dat kunnen zonder bejegening in de wetboek van strafrecht, dan kunnen ze die van mij krijgen. Ik had gedacht dat mensen ook zonder dat hulpmiddel wisten hoe ze hun eigen gezinnen bepalen".

Ondoordacht Algemeen Dagblad 21-11 wetsvoorstel

Het is een gelukkig teken dat de minister van Justitie er niet op uit is overkroost vast te houden aan zijn oorspronkelijke plannen tot herziening van de zedelijkheidswetgeving.

Tallose reacties uit de samenleving hebben minister Korthals Altes snel duidelijk gemaakt dat hij op het verkeerde spoor zat met zijn voorstel de strafbaarheid van seksueel verkeer met jongeren onder de 16 jaar af te schaffen. Weliswaar zouden in het voorstel onvrijwillige contacten, gebaseerd op misleiding of overmacht, strafbaar blijven, maar daarmee zijn de bedenkingen tegen het voorstel niet weggenomen.

Het kabinet heeft zich onvoldoende gerealiseerd wat het zou losmaken toen het dit wetsvoorstel in de ministerraad van 1 november (kruisraketendag) liet passeren.

Het heeft duidelijk ontbroken aan tijd voor een voldoende afweging, om over de presentatie maar niet te spreken. Daardoor is het beeld opgevoerd dat volwassene zonder de mogelijkheid van sancties seksueel contact met kinderen zouden kunnen hebben.

De politieke manoeuvres van de laatste weken tonen aan hoe ondoordacht bij de voorbereidingen van dit wetsvoorstel voorgegaan is. De wets tekst was onvoldoende om de gevoelens van ouders te respecteren.

SEKS MET minderjarige kinderen is de laatste jaren een veel beschreven onderwerp. Het beeld dat bij veel mensen daarvan bestaat is dat van 'guede vioze mannetjes' die kinderen verleid. Anderen denken aan pedofiel gedrag van homoseksuelen met jongelui.

Ook wordt vaak gedacht aan vaders of ooms die zich vergrijpen aan hun dochter of nichtje, incest derhalve. Zulke gevallen zijn nog schrijnender omdat er vaak een barrière is om de justitie in te schakelen.

MINISTER Korthals Altes (justitie) heeft aan de strafbarstelling wat willen doen. Niet omdat hij zo menen dat de hierboven genoemde gevallen allemaal toegestaan zouden moeten worden. Wel omdat hij vooruit zijn brein opspanningen de strafbaarheid niet langer op alle voorkomende gevallen van toepassing wilt laten blijven.

Zijn uitgangspunt is daarbij dat seksueel verkeer met minderjarige alleen als een zedendelict beschouwd moet worden wanneer er sprake is van overmacht, dus van dwang of vlij. In de eerste bij de minderjarige een eigen en vrije wil tot seksueel contact met een meerderjarige, dan past het volgens de minister niet in deze tijd om dat strafbaar te laten. Daarom wil de minister de strafboepen voor die situaties schrappen en de leeftijdsgrens van zestien jaar omlaag brengen tot twaalf jaar.

OVER DIT voorstel van de VVD-minister is grote opwinding ontstaan, wat eromtrekt blijft uit de ingeperende brieven in de pladdelen. In menig koffietuig en op tel van verjaardagspartijen was 'dit schandelijk' voorstel van de minister het grote onderwerp van gesprek.

In de meeste reacties werd voorbij gegaan aan het feit dat de minister alle gevallen strafbaar wil laten blijven waarbij dwang in het spel is. Zijn liberalisering van de wetgeving reikt niet verder dan verlaging van de leeftijdsgrens en opheffing van de strafboeping voor minderjarige die het seksueel contact zelf willen.

WUSELUK heeft minister Korthals Altes nu aangekondigd dat hij zijn wetsontwerp zal wijzigen. De VVD-fractie - die voorstander van deze wetswijziging - heeft eieren voor haar geld gekozen en de eigen minister gezonden onder druk gezet om er maar liever van af te zien.

Het ligt gevoelig bij de kiezels, en die gaan volgend jaar naar de stembus. Nieuwoud heeft zich erover te verbazen als de kwestie onder het volgende kabinet weer terug komt.

De Volkskrant 21-11

Liberalé zeden

HET WETVOORSTEL om seksuele contacten met twaalf tot zestienjarige meisjes strafbaar te maken misvat volledige vrijwilligheid sprake is, is nog niet ingediend en wordt waarschijnlijk ook niet ingediend. Maar het heeft wel geleid tot een klein liberaal sefendrama.

Het voorstel — onderdeel van bredere wetgeving — is afkomstig van VVD-minister Korthals Altes (Justitie) en passeerde de ministerraad zonder moeite. VVD-Kamerlid Rempt was het er zeer mee eens, maar de CDA-fractie allermint (terwijl de PvdA zich voorloopt op de vlakke heil).

Verschillende deskundigen kwamen waarschuwen dat vrijwilligheid op zo jonge leeftijd vaak erg relatief is. Het is echter de vraag of dat een voldoende argument is om de bestaande leeftijdsgrens van zestien aan te houden, die door de maatschappelijke ontwikkeling geen reële betekenis meer heeft.

Ook de eis van volledige vrijwilligheid — bij verbod van de leeftijdsgrens — zal meestal moeilijk toetsbaar zijn. Maar het is wel een middel om al problemen minstens deels te voorkomen, die door de maatschappelijke ontwikkeling geen reële betekenis meer heeft.

Die poging is nu door VVD-fractieleider Nijpels zo goed als verfoed. Tegen zijn sterkste mening zal hij een deel van zijn fractie in, heeft hij opgevoerd het voorstel niet in te dienen wegens de in de samenleving geraken heren. De minister heeft niet opmerkelijk snelheid toegevoegd — onder de dekman van een schamele voorwaardelijkheid. Principiële redeneringen kwamen niet aan te pas. Waarom het wetvoorstel niet gewoon ingediend, waarom een bredere maatschappelijke discussie vanzelf zal volgen?

Het lijkt allermint vergrocht om Nijpels zijn al te gehoorzame partijgenoten electorale motieven toe te schrijven. De voormalige kampioen van de discogedruet moet nu vooral een concurrentiebol met het CDA voeren. Hij kan daarin gemakkelijk kwetsbaar worden, wanneer liberalen een op zichzelf beschieden wetvoorstel verdedigen, die door christen-democraten opgeknipt kan worden tot een aanslag op de jeugd en de goede zeden.

Inmiddels is er eerder reden tot zorg over de liberale politieke zeden. Ex-VVD-leider Wierop heeft zelfs bevestigd dat het CDA voor de verkiezingen leeuw naar links gaat hangen, zodat verlies naar de PvdA wordt voorkomen en de VVD rechts wordt ruime krijgt. Dat alles om een meerderheid te redden die na 21 mei het naar links hangen van het CDA weer prompt zal vergeet.

Opentijdse uitlokkings tot kiezersbedrog en het nalaten van liberaliserende wetgeving uit vrees voor kracht te verliezen bij weinig liberaal gezinde kiezers. Hoe dit de Vrijheid en Democratie moet dienen, moet de VVD de komende maanden maar eens proberen uit te leggen.

HET KABINET heeft op 1 november niet alleen een beslissing genomen over de kruisvluchtwapens. Op zijn wekelijks vergadering van die datum stelde het ook een vrij omvangrijk voorstel tot herziening van de strafwetgeving over de zedelijkheid vast. Dit pakket is naar de Raad van State gestuurd die er nog over moet adviseren.

Over één onderdeel van het voorstel is echter al op voorhand politieke commotie ontstaan: seksuele handelingen met kinderen tussen de twaalf en zestien jaar worden niet meer in alle gevallen strafbaar gesteld doch alleen als er sprake is van misbruik van overwicht of misleiding.

De PvdA liet een sceptisch geluid horen. Opmerkelijk — gezien de participatie van ministers uit beide partijen aan het kabinetbesluit — was dat parlementarissen van CDA en VVD onmiddellijk in het openbaar met elkaar in de clinch gingen. Dit leek aanvankelijk nog toe te schrijven aan het ontluiken van het verkiezingsseizoen — met bijbehorende behoefte, ook onder coalitiegenoten, zich te profileren. Maar nu blijkt het ernst.

VVD-fractieleider Nijpels nam op een spreekbeurt afstand van de twaalf jaar-grens (ook opmerkelijk, want hij heeft zich er in het begin van zijn Kamerlidmaatschap sterk voor gemaakt) en nu heeft de indener van het voorstel, minister Korthals Altes van Justitie, gezegd dat hij dit onderdeel wil terugnemen.

DE MINISTER beklagde zich er met enige reden over dat zijn voorstel niet goed is begrepen. Het beoogt primair de eigen verantwoordelijkheid van ouders en opvoeders te onderstrepen en de strafwet te beperken tot het tegengaan van misbruik. De twaalf jaar-grens kan ook niet worden losgelaten van de complete hervorming van de zedelijkheidswetgeving waarvan zij onderdeel uitmaakt.

Dat evenwicht is verloren gegaan bij de presentatie; zo verklaarde minister Korthals Altes. Dit mag hij in de eerste plaats zichzelf verwijten. Hier blijkt eens te meer het bezwaar van regeren bij persbericht. Een gecompliceerd en gevoelig wetvoorstel wordt nu kabinetsberaad met een summier bericht in de staatscourant de wereld in. Gestuurd. Dat is vragen om misverstanden en moeilijkheden.

En het is een moeilijke materie. De adviescommissie-Melai, die het huiswerk voor de herziening van de zedelijkheidsparagrafen in het wetboek van strafrecht leverde, was bijvoorbeeld niet overtuigd van de zin de leeftijdsgrens te verlagen.

Op zichzelf is er best wat te zeggen om het zekere voor het onzekere te nemen en de oplossing niet te zoeken in de letter van de wet maar in een verstandige toepassing daarvan. Maar het blijft onbevredigend dat het kabinet deze belangrijke discussie niet beter heeft ingeleid.

Trouw 22-11 Het schaarse boektekend

Het voorstel de strafbaarheid op te heffen van seksuele omgang met minderjarigen vanaf twaalf jaar is van meet af aan in brede kring scherp veroordeeld. Het bestaande verbod werd vrijwel nergens als een brandend vraagstuk ervaren. Waarom zou je je daarom problemen op de hals halen met het scheppen van een grote vrijheid, waarvan de mensen juist wel stukje moeilijkheden verwachten?

Het politieke oordeel over dit onderdeel uit de nieuwe, overigens nog niet ingediende wetvoorstellen van minister Korthals Altes van Justitie was daarmee heel bevestigend. De minister moet de zaak maar bij het oude laten. Wat ons betreft is dit een goede conclusie. Wel verdient de wijze waarop die conclusie tot stand is gekomen een kanttekening.

Eerst heette het het voorstel de normale steun had. Het hele kabinet was voor, inclusief de CDA-ministers en in de Tweede Kamer

Minister Korthals Altes is bereid om een deel van zijn nieuwe voorstellen inzake de zedelijkheidswetgeving te schrappen. Onder druk van de „publieke opinie“ blijft seksualiteit tussen en met jongeren vanaf twaalf tot zestien jaar strafbaar. Een laffe, anti-liberale en zeker door electorale overwegingen ingegeven beslissing. Waar het kabinet doof is voor onder de bevolking bestaande meerderheid tegen rakettenplaatting, „herziening“ van het sociale zekerheidsstelsel en kerncentrales, blijft opnieuw grote bevattelijkheid voor uitkeringen van futsionsrukkerij en christen-fundamentalisme gevoerde lobby's.

De „publieke opinie“ waar Korthals Altes mee schertst, omvatte in de afgelopen weken niet meer dan de fractievoorzitter van de VVD, Nijpels, zijn CDA-collega De Vries, een paar uitzendingen van de Evangelische Omroep en een halve pagina ingezonden brieven in De Telegraaf. Een doeltreffende campagne die voornamelijk steunde op de omzetting en bodrog. Het wegnemen van de strafbaarheid van seksualiteit tussen jongeren werd in die campagne voorgesteld als een soort oproep tot het bedrijven van seks, ja zelfs een verplichting. Terwijl het voorstel terecht bedoelde zich aan te passen aan de maatschappelijke verkeerdelijkheid om 1985.

De minister stelde eveneens voor zelfstandig contact met minderjarigen niet langer strafbaar te stellen waarmee aan de jarenlange vervolging van pedofiele en een eind zou komen, althans in de wetgeving. Overigens werd de bepaling die machtsmisbruik verbodt, gehandhaafd. In de futsionscampagne werd deze wetwijziging voorgesteld als een velleverij verklaring van jongeren. Aan het voorstel van Korthals Altes ging jarenlang onderzoek vooraf. Voor niets.

Minister Korthals onderscheidde zich tot voor kort door betrekkelijk gematigde reacties op vanuit de Verenigde Staten gemanipuleerde campagnes waarin de produktie van kinderporno en pedofilie, geheel ten onrechte, werden veroordeld. Sterker: de minister zette zijn wetvoorstel door in de wetenschap dat het onderwerp van brede discussie in misverstand zou worden. Maar bij een minnen zucht van Ed Nijpels werd het ingetrokken. Waarna de alibi de indier gezand werd dat de minister van justitie om minder dan principiële redenen zijn wetvoorstel voorberreedde — het was nu eenmaal toegevoegd — om het vervolgen, ruimschoots voor de verkiezingen, al te blazen.

Eén lichtpuntje: de zedelijkheidswetgeving zal nu in grote lijnen doorgeset kunnen worden, waarmee bijvoorbeeld verandering binnen het huwelijk op korte termijn strafbaar werd gesteld. De wet gelijke behandeling daarentegen wordt in zijn totaliteit afgehouden vanwege de grote opwindendheid één bepaling (Het weren van homo's uit christelijke instellingen).

Er wordt tegenwoordig wel gesproken over burgerlijke ongehoorzaamheid. Wie seks bedrijft onder de zestien maakt zich daaraan schuldig. Een opwindende gedachte.

kon het voorstel rekenen op de steun van de VVD. De CDA-Kamerfractie was tegen en — dat was het eerste signaal — de PvdA aanzelde. Wat volgde was een en verbaasend wettelijke afstemming. De VVD kwam tot het eerdere inzicht dat de samenleving er (helas) nog niet rijp voor was.

Voorts stipde het merkwadige bericht door dat het kabinet niet echt achter het voorstel stond en in slotte wilde Korthals Altes wel kwijt dat het voor hem geen halzaak was. Hij zou nog eens bekijken of hij het wetsonwerp wel echt zou indienen.

Kortom, er zijn fouten gemaakt. Maar in plaats van die gewoon te geven, verschuilt iedereen zich achter iedereen en mag de minister de zaak nog eens gematigd in heroverweging nemen. Een politicus, leidt kennelijk het dogma, maakt geen fouten. Het boektekend is kennelijk een schaars produkt in de Haagse politieke modieuze.

Minister Korthals Altes (Christel) is op zijn schied ten teruggekeerd. Seksuele contacten met minderjarigen beneden de zestien blijven in het Wetboek van Strafrecht. Alle seksuele contacten met deze minderjarigen blijven een zaak van politiek en Justitie.

"Signalen uit de samenleving" breiden deze VVD-bewindsman tot deze stap terug. En eindelijk: een aantal deskundigen en een aantal organisaties zijn ook op de werkdag in de verenging, doordat zij vooral met probleemgevallen in aanraking komen: verzetten zich tegen verslaving van de leeftijdsgrens naar twaalf jaar in het wetboek. De vraag rijst echter of de zeer emotionele reagerende voorzitters het wetboek wel goed hebben begrepen.

Eiglijk was immers het enige, dat uit de strafrechtelijke sfeer werd gehaald, het seksuele contact tussen jongeren onder de zestien. Het contact zou voortaan geen politiek, maar een strafrechtelijk probleem van de samenleving van de ouders, tenzij dat contact niet vrijwillig was. De laatste toevoeging betrekking, dat de ouders van het meisje bij twijfel aan de vrijwilligheid altijd nog naar de politie konden stappen.

Seksuele contacten tussen bijvoorbeeld oudere mannen en zeer jonge meisjes bleven strafbaar, evenals een afhankelijkheidsrelatie of als het tot stand kwam door gebruik van overtuiging, misleiding of bedreiging. Zij waren alleen niet langer strafbaar wanneer de jeugdige het contact zelf zocht of toestelde. Het kon worden opgevoerd, dat de ouders van de minderjarige, individueel te beoordeelde gevallen derhalve, met de strafwet nadrukkelijk op de achtergrond.

Het is jammer dat over deze zaak zo slordig is gedacht. Het is eveneens jammer, dat de bewindsman in de teruggekeerde met de politieke mood had een goed voorstel in de Kamer te verdedigen. Het wetboek werd kennelijk te kort voor de verkiezingen in de Kamer, de liberalen velen stemmenverlies door ten onrechte opgenomen amendementen.

Resteren de seksuele contacten tussen mannen die ouder zijn dan en jongeren van twaalf tot zestien. Korthals stelt hier het nadrukkelijk dat deze contacten alleen acceptabel zijn als er sprake is van vrijwilligheid. Een andere leiding naar zijn partner niet onder druk zetten, beloven of op andere wijze invloed uitoefenen om hem of haar het bed in te krijgen. Korthals is het te moeilijk om de vrijwilligheid te toetsen, maar onmogelijk is het niet. De strafwet krijgt op deze wijze een waarborg ingebouwd die, beter dan een simpel verbod op seksueel contact, aansluit op wat in ruime kring als aanvaardbaar wordt beschouwd.

MOET dan nu maar iedere ouder het goed vinden dat zijn dochter van dertien met iemand van twintig naar bed gaat, om een voorbeeld te noemen? Zo ligt het niet. Ouders stellen simpelweg grenzen aan alles wat zij toelaatbaar vinden voor hun kinderen. Daar hebben zij de strafwet niet voor nodig. Vrijheid van kind ten prooi aan iemand die het niet zo nauw neemt met het begrip vrijwilligheid, dan boeit de strafwet zoals minister Korthals die wil wijzen bereidde garantie dat zij het recht aan hun zijde zullen vinden.

HET kabinetseraad van 1 november heeft niet alleen door zijn besluit over de kruisraken veel stof doen opwerpen. Tijdens de vele schorsingen werd ook een aantal "leim" zaken afgehandeld. Een daarvan was een wetsvoorstel om de zedelijkheidswetgeving te veranderen. Daarmee gaf het kabinet gevolg aan druk uit de vrouwenbeweging, en aan de adviezen die de commissie-Melal over dit onderwerp in 1990 heeft uitgebracht.

Belangrijke onderdelen van het wetsvoorstel zijn dat het strikt onderscheid tussen aanranding en verkrachting verdwijnt, en dat het seksueel misbruik door hulpverleners van cliënten strafbaar wordt, evenals verkrachting binnen het huwelijk.

Maar het meeste opzien bood de het voorstel, dat seksueel contact met kinderen niet meer strafbaar is boven de 12 jaar; nu ligt die grens bij 16 jaar. Deze vermindering had de commissie-Melal niet aanbevolen. Wel heeft deze gedachte al langer in VVD-kring - Nijlpe, toen nog geen fractievoorzitter, heeft zelfs zeven jaar geleden al eens bepleit.

Hij joeg daarmee toen het CDA tegen zich in het harnas. Des te opvallender was het dat VVD-minister Korthals Altes van justitie er nu in geslagen was dit voorstel door het kabinet te loodsen, waarin toch een meerderheid van CDA-ministers zit. We moeten veronderstellen, dat die tijdens de schorsingen van het kruisraken-beraad hebben zitten zitten.

Wellicht is dat de reden, dat Korthals Altes zijn voorgaande voorstellen op een zo gevoelig terrein in alle drukte rond de kruisraken met niet meer dan een persbericht bekend heeft gemaakt. Toch zou het veel verstandiger geweest zijn, ook deze belangrijke zaak in alle openbaarheid met een persconferentie toe te lichten. Dan zou hij bijvoorbeeld meer nadruk gelegd kunnen zijn op het feit, dat gedwongen seksueel contact met kinderen wel degelijk strafbaar blijft.

Het is begrijpelijk, dat de VVD-fractie onder leiding van deze Nijlpe het voorstel van Korthals Altes met warme instemming begroette. De PvdA reageerde aanzienlijk voorzichtig, en dat bleek een handige manoeuvre. De gebrekkig representatieve voorstellen van het kabinet tekten namelijk grote ongerustheid in het land, ook bij de achterban van de VVD. Dit leidde tot heel merkwuurde wendingen. Nijlpe liet het voorstel raarzand vallen toen hij de omruis bij zijn achterban gewaar werd. Een gesprek met Korthals Altes was voldoende om de minister terug te krijgen op de leeftijdsgrens van 16 jaar.

Het is duidelijk dat de VVD gewoon geen serieuze discussie over dit soort gevoelige zaken wil, nu er verkiezingen voor de deur staan. Nijlpe verrees verwachten aan de VVD dan ook meteen door naar het CDA, want het is een voorstel van het kabinet, en daarin hebben de CDA-ministers de meerderheid.

Zo verzandde een ernstige poging de zedelijkheidswetgeving in een modernere jas te steken, al in de kortste keren in een partijpolitiek steekspelletje, zelfs de persoonlijke levensstijl van kinderen is niet meer veilig, als het gaat om het werven van kiezers.

MAAR zo ver komt het niet, want minister Korthals Altes zal zijn voorstellen wijzigen en zich houden aan de zedelijkheidsgrens van zestien genoemde grens van zestien jaar. Niet onder cynisme zij bij dat als ouders en politici bijvoorbeeld hun verantwoordelijkheid aan het aanpakken zonder een artikel in het wetboek van strafrecht, zij dat van hem kunnen krijgen.

KORTHALS had er nog bij kunnen opmerken dat zijn eigen politiek leider Nijlpe zich blijbaat tegen een liberaler strafwetgeving wil verzetten. Nijlpe electorale redenen. Nijlpe wilde het CDA niet braken, maar vooral voorkomen dat de christen-democraten het land zouden infesteren met de stelzoung dat de liberalen het niet zo nauw nemen met de goede zeden. Het is een wat meerzoung om hen op zeiden te houde-lij, noch wetsvoorstel tegen te houden.

Utrecht Nieuwsblad Goede zeden

In de schaduw van het 1 november-besluit over de plaatsing van knuipertjes in Nederland, nam het kabinet-Lubbers op dezelfde vrijdag ook een besluit, dat de samenleving verdeelde. Het ging om voorsien sommen wijzigingen in de zedelijkheidswetgeving. Seksueel contact tussen jongeren van twaalf tot zestien jaar en met een oudere man of vrouw uit deze leeftijdscategorie zou niet langer strafbaar zijn.

Het CDA reageerde kritisch, met als somige deskundigen. De VVD stelde zich in eerste instantie op achter het door de eigen minister van justitie, Korthals Altes, geformuleerde voorstel.

VVD-leider Nijlpe echter moet wat geschrokken zijn van de bezwaren die coalitiegenoot CDA nog steeds presenteerde, want begin deze week liet hij weten dat het omstreden onderdeel maar uit Korthals plannen geschrapt diende te worden. De minister gelooft te zamen, tegen zijn eigen voorkeur in. Hij was in een politiek toezicht terecht gekomen van de slecht aan zijn voorstel was te zetten. Het is hem door zijn eigen partij onvrijwillig gemaakt om een deel van de wetgeving op het gebied van de zedelijkheid te liberaliseren.

In de opwindende over Korthals' ontwerp-wetsvoorstel terecht? De critici doen het positieve beeld de minister dat de positie de deuren open zet naar de slachtoffers van jonge kinderen.

Korthals stelt zich op nogal wat terreinen hardop op dan de huidige strafwet. Hij wil naast anders en verkrachters strenger straffen dan nu mogelijk is, vindt ook verkrachting binnen het huwelijk een strafbaar daad. De wet zegt er nu niets over en wil voorkomen dat mensen die van aanranding worden verdacht bij gebrek aan voldoende straf wet worden opgesteld, zoals de beruchte man met de hond uit Amsterdam.

SEXUEEL contact tussen jongeren van veertien, vijftien, zestien jaar is nu nog verboden. Vrij algemeen is echter aan de vaard dat jongeren van deze leeftijd die met elkaar naar bed gaan, niets strafbaars doen. Korthals past, parallel aan deze opvattingen, de wetgeving op dit gebied aan.

werd zijn morele aangrijpingsde Raad van State vernietigen. Als de vrede van de twee partijen hadden, kon het niet altijd in heroverweging worden genomen. Alsdan behield de minister-van.

Maar dat was voordeel van een populair te spreken. Van een gematigd communistar in het christen-democratisch partij-organ CD-afdeling. De gematigde, medemening van de CDA-ministers met dit behelzende zeer liberale voorstel heeft enige berekening. Niet niet immers heeft deze partij een C voor haar naam staan. Een C, die niet alleen passie wijst op christelijke waarden en deugden, doch ook ook actief wil handhaven en verdedigen. Met het vrijgaten van seksuele contacten met kinderen op basis van vrijheidheid zij het CDA niet op de goede weg, maar vooral via de pagina "Vrouw" in De Telegraaf, die zelfs de meeste had gewonnen een lezersgroep over "Wat vindt u van seks voor kinderen" te plaatsen. Enige dagen later aan de redactie toevonden meldten dat die oproep "de gemiddelden hevig verhit heeft". Tallen weedeende reacties kwamen, errop. Het voorstel behoort in de volkspraak, meende A. Gouda te Waaibach. "Dank en de mag je niet gebruiken met de mensen heel" merkte de Telegraaf-lezer mevrouw Van Hoven uit. Hrode verlichtte op. "Nu het welvoersel van minister Kortbals-Alles heb ik maar één antwoord: Buh!" merkte de anony-me D. uit Amsterdam daar nog aan toe. De oplichter was gevangst.

In die hater-achtige afier begon de PvdA, principieel als altijd, zich te bedenken. "Wie hadden de commissie van toezicht en de kinderporno al gehad. Nu schreef iedereen zich rijk", zegt PvdA-lidster Jeltje van Nieuwenhoven, die onder meer de zedelijkheidwetgeving in haar portefeuille heeft. "We roegden de commissie in veel en de publieke opinie, of op wat men dacht dat de publieke opinie was. Je moet natuurlijk wel uitdrijven voor christelijk fundamentalisme." Zo ging onder aanvoering van de oud-jugendyachtster de, Gerrit Mink ook D66 om. En de gevoelens waren nog goede terugkijken op 12 november van de VVD-fractie bijgekomen. Verrassend was alleen nog wie het eerste nu eien dit Kortbals-Alles zijn voelenswijze kende. Prof. Joris Voorhoeve natuurlijk, die wellicht zijn Algemeen beekind Staf-licht bedroeg. De oud-sportvrouw Erna Trouw, Voelenswijzevoordrager van de twee. Ervaren van Erp, moeder van het midden- en kleidbedrijf. Maar ook de representanten van de linkervleugel, ontwikkelingsorganisaties, de Franse, welke voorwaarde kinderarts in Frank de Grave.

Fractieleider Nijpels had er nu ook tijd voor. Niet alleen omdat hij in een vroeger bestaan juist voor de rechten van minderjarigen had gepleegd, maar ook omdat hij Len Rempt al had gemachtigd op de te volmondig "ja" tegen het welvoersel te zeggen, en haar nu moest draaiweeren. Maar wel nu waar was, moest het aarwat worden: Nijpels moest nu zijn verloren zonen en dochters, die CDA en geen VVD dreigden te stemmen, terugwinnen. Hij zou wel zien wat hij deed, verzette hij met de fractie. Een pleidooi voor alleen betere de eerste "nou kunnen, Kopen om meer bescherming voor onze kwetsbare jeugd was ook altijd goed. En elk geval moest dit behelzende punt van tafel. Voor Len Rempt gold dat politieke leiders nu eenmaal niet altijd geloven kunnen zijn.

Daarna viel alleen de afhandeling nog te regelen. Wie moest het eerst terugkomen: Kortbals-Alles of Nijpels? Een perobertich uitgeven van wel eze de monsterratie overkomen. Beter leek het om bij de eerstekomende sprakebaard van Nijpels af te treden en dan te gaan. Dat gebeurde in Den Haag, op maandagavond 18 november, toen Nijpels zo spontaan mogelijk de minister van Justitie opraakte "te hieteren waar de 'ja's' op" en het welvoersel in heroverweging te nemen. Hoewel, spontaan? "We hadden besluiten te wachten op een vraag uit de zaal", vertelt een van de mannen achter Nijpels. "We konden er gerust op zijn dat die nu komen. En een mevrouw stelde die toen. Of we dat hebben aangezegd? Nou, die leek heeft dat in elk geval niet te doen. En hij gaf spontaan antwoord." Daarna erna volgde een vinnige minister Kortbals-Alles (in Den Haag Vandaag) zijn fractieleider.

Zo moeten nu – net als na Nijpels' afgang in de Hagen Breda's Corritusaf-faire – nog alleen de scherven worden opgeraapt. Aan senator Guus Zedendijk, vader Ede Nijpels' sprekebaard in benarde tijden, viel de eer ten deel om bij de algemene beschouwingen in de Eerste Kamer dinsdagmiddag forciert te laten tegen de zedelijkheidswet van het CDA en tegen minister van Onderwijs Wim Dreesman "die de VVD nu omgeveer het recht ontzette om samen met de oppositie te kunnen tot regelgeving op voor liberalen belangrijke terreinen als gelijke behandeling en seksualiteit". Het liberale strijdeplan,

bestaande uit de leden Rempt, Jan Franssen en Ben Kortbals, werkte eerst, doet aan een eigen wetbevoegdheid, te behandelend, dat voor Kortbals echt klaar moet zijn. (Maar Ineke Hatz van de PvdA zegt daar al weer over: "Te moet het nog zien, of daar wat uitkomt.")

Op Kortbals-Alles' departement van Justitie en bij het openbaar ministerie is het gemor intussen niet verstoemd. Het is nog heel wel mogelijk dat Kortbals-Alles toch met een welvoersel zal komen dat vliezelijk verkeer boven de eerstein mogelijk maakt. En anders zal het openbaar ministerie zijn huidige gedragzaamte wil handhaven: strafklachten over liederen op vrijheid-basis gewoon openstaan. Elpt staan dat Ede Nijpels zijn partij uit electorale beweegredenen geveelwaard heeft voor het verslijt dat vize oude manies zich van de VVD strafte-loos aan ongeperle kinderen tegen vergrijnen. En dat het CDA daar nog bij om is.

"Ach," zegt CDA-kamerlid Hanke Evenhuis minzaam, "het was voor ons wel een optiekter, die plingende zwaaiing van de VVD. Eerst Len Rempt het veld opnam, en dan dit...". Zij zijn geukig dat ze niet eigen tevoersing zijn omgegaan. Anders hadden wij voor al enigen in de conservatieve hoek gezien.

■

Het zedenspel begon op 1 november toen het kabinet een plan van de minister van Justitie bekendmaakte seksuele contacten tussen volwassene en minderjarige en 12- tot 16-jarigen anderszins niet langer strafbaar, te stellen, met het contact door de jongere geheel vrijwilt was aangegeven.

De kamerfracties reageerden volgens de al jaren oude spelregels van dit onderwerp. Het CDA was tegen omdat het niet geloofde in die vrijwiltigheid, zo menigpde een lid van de fractie die al drie jaar geheel vrijwilt achter haar premier aantoopt. De PvdA aarzelde. Want de PvdA kamp – zij het minder dan de CPN – met het probleem dat veel van haar kiezers wel progressieve ideeën koesteren over inkomens en werkloosheid, maar allernuist over strije bijle relativeraties met bijbehorende seksuele gedragingen. Waarbij nog komt dat menige progressie in de war is geraakt door feministische uitlatingen over seksualiteit in het algemeen en porno in het bijzonder. Kortom, de PvdA aarzelde over het voorstel van de minister.

Neu, dan de VVD. Die had het op dit gebied veel makkelijker dank zij een principe: de overheid dient zich zo weinig mogelijk in te laten met de levenswijze van individuen. En over de jeugd hoef te tegenwoordig niet meer zo kinderachtig te doen, zodat de fractie bij monde van mevrouw Rempt instemde met de plannen van haar minister.

Zo lagen de verhoudingen al heel lang. Maar het verschil met vroeger is dat er nu een besluit op komt is.

En verkiezingen. Zodat het kon gebeuren dat mevrouw Rempt nog in de weer was met liberale beginselen terwijl fractieleider Nijpels de opsignificanten van de afgelepen maanden nog eens doornam en besloot dat hij tegen was. Wegens "de verontruste reacties van tal van deskundigen en organisaties", zei hij vorige week. Wat even doet denken aan de verontruste reacties van deskundigen en organisaties op een ander kabinetbesluit van 1 november – maar dit terzijde.

Zeven jaar geleden dachten Nijpels' deskundigen en organisaties er niet zo over, maar toen was dat voor Nijpels geen reden de grenzen van 16 jaar te willen handhaven. In Trouw van 10 mei 1978 reageerde hij op uitspraken van de procureur van het Haagse gerechtshof, die vond dat de tweede kamer zich nu eindelijk eens moest bezighouden met die verouderde zede-

lengrijpt u wel?

Het zedenspel begon op 1 november toen het kabinet een plan van de minister van Justitie bekendmaakte seksuele contacten tussen volwassene en minderjarige en 12- tot 16-jarigen anderszins niet langer strafbaar, te stellen, met het contact door de jongere geheel vrijwilt was aangegeven.

De kamerfracties reageerden volgens de al jaren oude spelregels van dit onderwerp. Het CDA was tegen omdat het niet geloofde in die vrijwiltigheid, zo menigpde een lid van de fractie die al drie jaar geheel vrijwilt achter haar premier aantoopt.

De PvdA aarzelde. Want de PvdA kamp – zij het minder dan de CPN – met het probleem dat veel van haar kiezers wel progressieve ideeën koesteren over inkomens en werkloosheid, maar allernuist over strije bijle relativeraties met bijbehorende seksuele gedragingen. Waarbij nog komt dat menige progressie in de war is geraakt door feministische uitlatingen over seksualiteit in het algemeen en porno in het bijzonder. Kortom, de PvdA aarzelde over het voorstel van de minister.

Neu, dan de VVD. Die had het op dit gebied veel makkelijker dank zij een principe: de overheid dient zich zo weinig mogelijk in te laten met de levenswijze van individuen. En over de jeugd hoef te tegenwoordig niet meer zo kinderachtig te doen, zodat de fractie bij monde van mevrouw Rempt instemde met de plannen van haar minister.

Zo lagen de verhoudingen al heel lang. Maar het verschil met vroeger is dat er nu een besluit op komt is.

En verkiezingen. Zodat het kon gebeuren dat mevrouw Rempt nog in de weer was met liberale beginselen terwijl fractieleider Nijpels de opsignificanten van de afgelepen maanden nog eens doornam en besloot dat hij tegen was. Wegens "de verontruste reacties van tal van deskundigen en organisaties", zei hij vorige week. Wat even doet denken aan de verontruste reacties van deskundigen en organisaties op een ander kabinetbesluit van 1 november – maar dit terzijde.

Zeven jaar geleden dachten Nijpels' deskundigen en organisaties er niet zo over, maar toen was dat voor Nijpels geen reden de grenzen van 16 jaar te willen handhaven. In Trouw van 10 mei 1978 reageerde hij op uitspraken van de procureur van het Haagse gerechtshof, die vond dat de tweede kamer zich nu eindelijk eens moest bezighouden met die verouderde zede-

lijkheidswetgeving uit de vorige eeuw. De liberaal Nijpels, schreef Trouw, 'wel vooralsnog alleen het schrappen van de zestien-jaar-grens bepleiten en verwacht daarvoor een meerderheid in de kamer te vinden. Het vervallen van de twaalf-jaar-grens, naar zijn mening niet haalbaar, zal wel serius moeten worden bezoken'.

Want tal van andere organisaties, die de zedelijkheidswet vonden elke leeftijdsgrens onbruikbaar en onnodig, en Nijpels vond dat ook.

Dat was in 1978, een aantal jaren dichtbij het victorianse tijdperk dan 1985.

Maar Nijpels is inmiddels fractieleider, wil geen ruzie met het CDA over een zaak waarmee je je niet echt populair kunt maken, en beslist dat principes niet zo lang zijn als het stembekleed is.

De rechter zuchtte nogmaals en bood de verdachte gelegenheid voor een laatste woord. Deze deed een rugsteek: stemrecht voor 12- tot 16-jarigen (p).

De Tijd 29-11

De liberaal en de zedelijkheid

Het is najaar '86 en in een rechtszaal staat mevrouw A. (of mevrouw B.) terecht omdat hij/zij het bed heeft gedeeld met een 14-jarige. In een gloedvol betoeg veroordeelt de officier van justitie deze vroe prakijken, niet omdat de 14-jarige ertegen was maar omdat sommige dingen nu eenmaal niet kunnen als ze niet mogen. "Maar," antwoordt de advocaat, "u bent de minister van justitie – heeft in november '85 gezegd dat het wel mocht." De officier kijkt een tikje bedremdelt. Hij had gehoopt dat de advocaat dat was vergeten. Deze echter wendt zich tot de rechter en zegt: "Sterker nog, het hele kabinet vond dat de overheid zich niet meer moest bemoeien met dit soort contacten. En nu moet mijn client de bak in omdat...". Ja, waaraan eigenlijk? De edelachtbare leunt achterover, kijkt eens naar de afbeelding van onze vorstin, en verzucht. "Om de verkiezingen, begrijpt u wel. En Nijpels."